

ΔΟΥΛΟΣ ΠΡΟΒΛΕΥΣ

ΗΡΟΚΛΕΟΥΣ ΒΑΣΙΔΟΥ

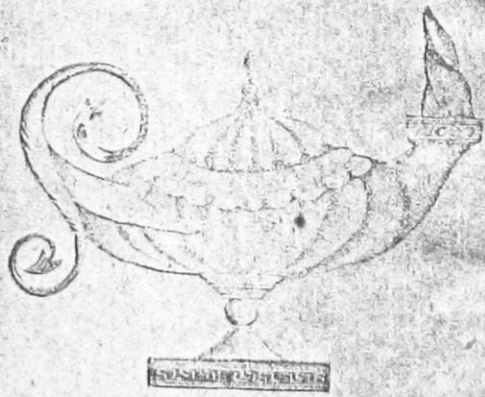
Η ΤΟΙ

Εκδόσεις των έργων του εν Κωνσταντινουπόλει

Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου κατά
τὸ συλλογικὸν ἔτος 1873—1874

1874 εὐρίσκῃ ὁ δὲ καθέσθωσαν

ἡμερῶν ἀρχαῖα τὸ ἐπιπέδον



ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ
(Ὁδῶ Περμπτοπαζάρου, Ἀριθ. 11)

1874

ΔΟΥΛΟΣ ΠΡΟΒΛΕΥΣ

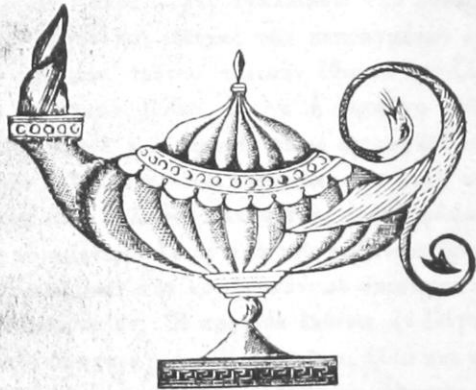
ΗΡΟΚΛΕΟΥΣ ΒΑΣΙΔΟΥ

Η ΤΟΙ

Ἐκδόσεις τῶν ἔργων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει
Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου κατά
τὸ συλλογικὸν ἔτος 1873—1874,

Ἀναγνωσθεῖσα τῇ 5 Μαΐου 1874

Ἐπειὴ τοῦ Συλλόγου ἡμέρα.



ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΟΡΟΜΗΛΑ.
(Ὁδῶ Περμπτοπαζάρου, Ἀριθ. 11).

1874.



Φιλόμουσος δημήγου.

Δέκατον και τρίτον ἔτος τουτί ἐξ οὗ ὁ Φιλολογικός Σύλλογος ἰδρυθεὶς τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ πανηγυρίζει ἑορτὴν γηθόσυνος, τὸ δὲ φιλόμουσον και φιλόκαλον πανελλήνιον ἀμφοτέρων τῶν φύλων κοινὸν κατ' ἔτος ἀκάματον πανταχόθεν τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης και ἀθρόον συρρέον προσέρχεται: ἐν ἄκρᾳ ψυχῆς ἀγαλλιᾶσαι τοῦ Συλλόγου ἀκροασόμενον λόγον και εὐθύνας τῶν πεπραγμένων αὐτῷ διδόντος, τὴν ἐπέτειον τούτου τελετὴν ἐθνικὴν λογιζόμενον ἑορτὴν και πανήγυριν. Πόθεν ἄρά γε ἡ τοσαύτη τοῦ πανελληνίου κοινου εὐνοια και στοργή; τίνας ἀρετάς και πόθους ἐθνικοὺς τιμῶν ὁ Σύλλογος και γεραίρων τοσοῦτον κατέστη δημοφιλῆς; τίνα ἔλλειψιν ἅμα συστάς ἀναπληρῶσαι ἀγωνιζόμενος τὸ ἡμέτερον Γένος ἀπὸ τοῦ πιέζοντος ἐφιάλτου ἀνεκούφισέ πως και τὴν κοινὴν πάντων ἐπεσπάσατο συμπάθειαν και ἐπευφημίαν; Ἡ παρούσα ἔκθεσις ἐν ὀλίγοις διδάξει, οὐ μόνον τὰ πεπραγμένα ἐξιστοροῦσα, ἀλλὰ και τὸ γενικὸν τοῦ Συλλόγου πνεῦμα τε ὑποδεικνύουσα και τὰς ἀρχὰς και τὸ φρόνημα, ἐξ ὧν και αἱ ἐκάστοτε αὐτοῦ πράξεις ἀπορρέουσιν, ὁ δὲ Σύλλογος νέας πνευματικῆς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν κινήσεως κατέστη πρωτοουργός και ἰθύντωρ, τῆς διὰ τῶν συλλόγων και φιλεκπαιδευτικῶν ἀδελφοτήτων.

Ὅταν ἔθνος τι ἐκ Θεοῦ εἰς μέγαν και ὑψηλὸν ἤ προωρισμένον σκοπὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους χάριν, πολλὰ πρὸς

ἐκπλήρωσιν τούτου συντρέχουσιν αὐτῷ καὶ συνέρχονται ἀγαθά, οἷον ἡ γενναία αὐτοῦ καὶ μεγάλη φύσις, ἡ ἐν ἡ οἰκετῶν χώρα, οἱ ἐν οἷς ἀνατρέφεται καὶ ζῆ θρησκευτικοὶ καὶ πολιτικοὶ θεσμοί, οἱ εὐνοικοὶ καιροὶ πολλὰς καὶ τελεσιουργοὺς παρέχοντες αὐτῷ πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ βλάστησιν ὁμολογουμένως τῆ φύσει αὐτοῦ ἀφορμάς. Ἐκ δὲ τῶν κόλπων αὐτοῦ καὶ σπλάγγων, ἂν τε ἡρέμα ἀναπτύσσεται, ἂν τε τύχη ἐν κοινωνικοῖς καὶ πολιτικοῖς συνταρασσόμενον ἀναβρασμοῖς, ὡς ἐκ τῶν τῆς γῆς, ὅθεν ἀγλαὸν ἀναβροῦει ὕδωρ, ὑψίκορμοι καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἀναβλαστάνουσι πλάτανοι, ἡ ὡς ἐκ τῶν ἠφαιστειῶν κρατήρων μύδροι πεπυρακτωμένοι ἀνατινχσόμενοι ἐρεϋνῶνται, *τέρας μὲν θαυμάσιον προσιδέσθαι, θαῦμα δὲ καὶ παρεόντων ἀκοῦσαι*, οὕτω μεγάλοι καὶ θερμουργοὶ καὶ τεράστιοι ἀναφύονται ἄνδρες, θείων ἀξιούμενοι καὶ ἠρωϊκῶν τιμῶν, διότι ἐν ἑαυτοῖς τὰς ἄκρας ἀρετὰς τῆς ἐξ ἧς ἐβλάστησαν φυλῆς καὶ τὰς γενναίας αὐτῆς ὁρμάς καὶ ἐφέσεις συγκορυφούντες καὶ πολὺ τοὺς ἄλλους κατὰ τε τὴν νόησιν ὑπερβάλλοντες καὶ τὴν ἰσχυρὰν τῆς θελήσεως δύναμιν κατὰ τε τὴν ζῆσιν τῆς πεποιθήσεως καὶ τὴν ἀκαταμάχητον ὁρμὴν πρὸς παραγωγὴν καὶ δημιουργίαν τῶν ὧν ἐγκυμονοῦσιν, οἱ τελειότατοι ἀποβαίνουσι καὶ μεγαλοφυέστατοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐξ οὗ ἐφυσαν ἔθνοους, ἡ ζῶσα καὶ ἀληθὴς αὐτοῦ εἰκῶν, ἐν ἡ ἡ ἐνδόμυχος αὐτοῦ φωνὴ καὶ συνειδήσις κατοπτρίζονται, ἡ ἐνσάρκωσις τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ καὶ φρονημάτων καὶ πόθων τῶν τ' ἐόντων πρό τ' ἐόντων τῶν τ' ἐσομένων· θεῖον δὲ τε κάλλος καὶ ἐξάισιον ὕψος ἀπαστράπτουσιν οἱ μὲν ἐν τῇ ποιήσει, οἱ δ' ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, οἱ δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ, οἱ δ' ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, οἱ δ' ἐν τῇ τέχνῃ καὶ ἄλλοι ἄλλως, ἦλοι φεινοὶ καὶ πέρα τῶν ἐθνικῶν ὀρίων τὰς φεινάς αὐτῶν ἐκπέμποντες ἀκτίνας καὶ διαφωτίζοντες τὰς ἐπερχομένας γενεὰς οὐ μόνον τοῦ ἔθνους αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ σύμπαν-

τος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔθνος αὐτὸ ἀνώτερον ἐκτουθῶ γιγνόμενον συνενθουσιᾷ μετὰ τῶν μεγαλοφυῶν τούτων ἀνδρῶν καὶ ἀκρατῆτῳ ἔρμῃ ἐκτὸς φερόμενον τῶν στενῶν αὐτοῦ ὀρίων πρὸς τὰς ἄκρας βαίνει καὶ τὰς κορυφὰς τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος.

Τοιοῦτον τὸ ἡμέτερον ἔθνος πολλοὺς καὶ περιφανεῖς φύσαν μεγαλοφυεῖς ἄνδρας, περὶ ὧν πάντες οἱ αἰῶνες μαρτυροῦσιν ὑπὸ τῆς αἴγλης αὐτῶν ἐλλαμπόμενοι καὶ καταυγάζόμενοι. Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς, φιλόμουσοις ὀμήγουρις, στρέψατε ἄνω πρὸς τὴν περικαλλῆ τῆς εὐρείας ταύτης αἰθούσης ὀροφὴν τὰ βλέμματα καὶ ἴδετε τοὺς τῆς ποιήσεως καὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης φαινοὺς ἀστέρας, τοὺς Ὀμήρους καὶ Σόλωνας καὶ Σοφοκλεῖς, τὰς Σαπφοῦς καὶ Κορίννας, τοὺς Ἡροδότους καὶ Θουκυδίδας, τοὺς Σωκράτους καὶ Πλάτωνας, τοὺς Περικλεῖς καὶ Δημοσθένεις, τοὺς Φειδίδας καὶ Ἀπελλεῖς, τοὺς Ἀλεξάνδρους, τοὺς Ἀρχιμήδεις, τοὺς Βασιλείους, τοὺς Γρηγορίους, τοὺς Χρυσοστόμους. Ἀλλὰ καίτοι πολλοὶ λείπουσιν ὅμως καὶ οὐκ ὀλίγοι, καὶ τούτων οὐχ οἱ ἐλάχιστοι, οἱ Ἀρχίλοχοι, οἱ Τέρπανδροι, οἱ Πίνδαροι, οἱ Αἰσχύλοιοι, οἱ Ἀριστοφάνεις, οἱ Μένανδροι, οἱ Θεμιστοκλεῖς, οἱ Ἐπαμεινῶνδαι, οἱ Πολύγνωτοι, οἱ Ἰκτίνοι, οἱ Ἰπποκράτεις, οἱ Ἀριστοτέλεις, καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι, ὧν ἐπιλήψει με ὁ χρόνος ἀναφέροντα τὰ ὀνόματα.

Ὁ δαιμόνιος Ῥαφαὴλ βουλόμενος ἐν Ῥώμῃ τὴν τελειοτάτην τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐποχὴν κατὰ τε τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας παραστῆσαι, τὴν ἀπαράμιλλον ἐκείνην ἔγραψεν εἰκόνα, *τὴν Σχολιῆν* λέγω τῶν Ἀθηναίων, ἐν ἡ πεντήκοντα καὶ δύο ἀπεικονίζει πρόσωπα φιλοσόφων, ποιητῶν, ἐπιστημόνων, καλλιτεχνῶν καὶ λοιπῶν ὅλων δ' ἑλλήνων ἐν αὐτῇ γενόμενος καὶ τῆς μεγαλονοίας ἐκείνων ἐμφορηθεῖς,

εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον ἀφίκετο τῆς τε τέχνης καὶ τῆς μεγαλοφυΐας αὐτοῦ. Ὁ δὲ κατὰ τοὺς νέους χρόνους ζηλωτῆς αὐτοῦ καὶ μιμητῆς ὁ Γαλάτης Ingres, τὴν Ὀμήρου ἔγραψεν Ἀποθέωσιν, ἐν ἣ μετὰ τῶν ἀρχαίων τῆς κλεινῆς Ἑλλάδος ποιητῶν, φιλοσόφων, πολιτικῶν, ἐπιστημόνων, καλλιτεχνῶν καὶ πολλοῦ τῶν νεωτέρων περιλαβὼν ἀνέμιξε, βουλόμενος ἀποδείξει, ὅτι καὶ οὗτοι ἐκ τῶν ἀρχαίων ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀενάου τὰς ζωοποιούς αὐτῶν ἀρύνονται δυνάμεις. Τίς ἐπὶ τούτοις οὐκ ἀγάλλεται; ἢ τίς τῶν εὐπορούντων ὁμογενῶν οὐ βουλήσεται ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις τῶν ἀπαρμιλλῶν τούτων ἀριστουργημάτων ἀντίγραφα τὸ μὲν ἐνταῦθ' ἀναρτήσασθαι, τὸ δὲ κατέναντι, ἐπὶ αἰδῶ μὲν τῆς περιφανοῦς μεγαλοφυΐας τῶν ἡμετέρων προγόνων μαρτυρῶ, παρακελεύσει δ' ἡμῶν πρὸς μίμησιν αὐτῶν; διότι «ἐξέστιν ἡμῖν, ὡς φησι καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν ἀρχαίων ῥητόρων, εὐδαίμοσι γενέσθαι οἰκείοις χρωμένους οὐκ ἄλλοτρίοις παραδείγμασι».

Τοιοῦτον μὲν τὸ ἡμέτερον ἔθνος κατὰ τὴν εὐτυχῆ αὐτοῦ περίοδον ἄλλ' ὡς ἡ μήτηρ γῆ ἀποκάνει καὶ πρὸς καιρὸν παύει καρποὺς ἀποφέρουσα, οὕτω καὶ παντὶ ἔθνει ἐνδόξως σταδιοδρομήσαντι πέπρωται καὶ γυῖων λύσις καὶ παρακμὴ καὶ κατάπτωσις. Ἴνα δὲ μὴ πάσας καταπίπτον τὰς ζωτικὰς αὐτοῦ δυνάμεις ἀποβάλλῃ καὶ εἰς παντελῆ περιέλιθῃ γείρωσιν ἢ καὶ ὄλεθρον, πολλοὶ πολλῶν καταβάλλονται ἀγῶνες ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνερχομένων καὶ κοινὴν τινα συνιστῶντων φωταυγῆ ἐρίαν, ἔθνη μὲν πρὸς διάσωσιν τῆς πατρίδος κληρονομίας τὸν ὑπέρλαμπρον ἀποθησαυρίζόντων πλοῦτον τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἔθνη δὲ τὰς κοινὰς αὐτῶν δυνάμεις καὶ ἐνεργείας συνενοῦντων τε καὶ συγκεντρούντων πρὸς ἀνέλιξιν τῶν ἀρχαίων θησαυρῶν καὶ ἐκμετάλλευσιν καὶ πρὸς ἀναζωπύρησιν τῶν ἀποσβεννυμένων φώτων καὶ ὑπὲρ τούτων πολλοὺς μοχλοῦσιν αἰῶνας καὶ ἀ-

γωνίζονται, ἕως ἂν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, καθ' ὃ τὸ ἔθνος, ὡς ὁ χρυσός, καθαρθὲν ἐν τῷ χωνευτηρίῳ τῶν πικρῶν δοκιμασιῶν καὶ τὰς σκωρίας ἀποβαλὼν καὶ ἀναγεννηθὲν νέας αὔθις ἄρξεται σταδιοδρομίας.

Τοιαυτὴ πανελληνίως τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν ἐστία ὑπῆρξε τὸ πάλαι τὸ περιώνυμον ἐκεῖνο τῆς Ἀλεξανδρείας Μουσεῖον, ἐν ᾧ ἅπας ὁ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους φιλογικὸς καὶ ἐπιστημονικὸς ἀποτεθησαύρισται πλοῦτος, οἱ δ' ἐν αὐτῷ σοφοὶ τῇ κοινῇ ἐργασίᾳ καὶ καλλιέργειᾳ τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν, τὸ ἱερὸν πῦρ ἄσβεστον τηρῆσαι ἠγωνίσαντο καὶ τὴν γόνιμον τῶν πρὸ αὐτῶν καὶ δημιουργικὴν μεγαλοφυΐαν ὅπως δὴποτε ἀναπληρῶσαι.

Τί δὲ οἱ καθ' ἡμᾶς φιλογικοὶ καὶ φιλεκπαιδευτικοὶ Σύλλογοι; Συστάντες οὗτοι καθ' οὓς χρόνους εὐτυχῶς τὸ ἔθνος ἤρξατο ἡδὴ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ κινήσεως καὶ προκοπῆς, ἡ δὲ κλεινὴ τῆς Παλλάδος πόλις πανελλήνιον καὶ πολύφωτον κέκτηται τῶν ἑλληνίδων μουσῶν ἐστίαν πανταχόσε τὰς θερμὰς αὐτῆς καὶ φεινὰς ἐκπέμπουσαν ἀκτίνας, καὶ ἐξ αὐτῆς μὲν ἐλλαμπόμενοι, πρὸς δὲ τὴν ἀνέφικτον τῶν ἡμετέρων προγόνων προσβλέποντες μεγαλόνοιαν, κύριον σκοπὸν καὶ μέλημα προτίθενται τὴν συνένωσιν καὶ συγκέντρωσιν τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν πασῶν τῶν τάξεων πρὸς ἐξέγερσιν τῆς φιλομαθείας τοῦ ἡμετέρου Γένους καὶ διάδοσιν τῶν γραμμάτων μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἄκρων τῆς ὀθωμανικῆς αυτοκρατορίας, ἔθνη οἱ ἡμέτεροι ὑπὸ σκυθικοῦ καταληφθέντες ψυχούς τὴν ἑαυτῶν ζωὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν ὑπερξὶν ἀπολέσαι κινδυνεύουσι. Πρωτοῦργός δὲ τῆς συγκεντρώσεως ταύτης τῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν πασῶν τῶν τάξεων ὁ ἡμέτερος ἐγένετο Φιλογικὸς Σύλλογος, ὃς ἐφίεμενος μὲν, μὴ δυνάμενος δέ, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, τὸ τριαδικὸν ἐν ἑαυτῷ περιλαβεῖν τοῦ ἡμετέρου Γέ-

νους γνώρισμα, τὸ φιλελεύθερον¹ ἐν τῷ διανοεῖσθαι, ἐν τῷ λέγειν, ἐν τῷ πράττειν, ἐν τῇ θρησκείᾳ, ἐν τῇ ποιήσει, ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἐν τῇ τέχνῃ, τὸ φιλόκαλον καὶ τὸ φιλομαθές, καὶ τοὺς συμφύεις κλάδους αὐτῶν πάντας καλλιεργῆσαι, φέρων ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς ἕν μόνον τούτων, εἰς τὴν φιλομάθειαν², πάσῃ δυνάμει καὶ προθυμίᾳ ἀναμοχλεύων αὐτὴν καὶ καλλιεργῶν καὶ μεταδιδούς καὶ ἐμφυσῶν καὶ ἐξάπτων πάντας πλουσίους τε καὶ πένητας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, πόλεις τε καὶ χωρία, μοχλὸς τῆς ἀπὸ δεκατετραετίας νέας διανοητικῆς κατὰ τὰς ἡμετέρας χώρας κινήσεως, πατὴρ καὶ γεννήτωρ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ συλλόγων καὶ φιλεκαπαιδευτικῶν ἀδελφοτήτων, ἰθύντωρ τῆς συμπράξεως καὶ συνεργασίας τῶν ὁπαδῶν τοῦ λόγιου καὶ τοῦ ἐμπολαίου Ἑρμοῦ ἐνὶ λόγῳ ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος ὑπάρχει τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τῆς ἑλληνικῆς φιλομαθείας ἐργαστήριον, πάντας τοὺς κλάδους αὐτῆς ἀναπτύξαι: ἀγωνιζόμενος καὶ προαγαγεῖν, γράφων, προτρέπων, συμβουλευόμενος, χρήματα χορηγῶν, παντοίους ὑπὲρ αὐτῆς ἀγῶνας ἰδρύων, καὶ εἰς στενάς χάριν αὐ-

(1) Ἡ αὔρα ἐκείνη τῆς ἐλευθερίας, ὑπ' ἧς ὁ Ἑλληνικὸς ἐμφυρεται λαὸς ἔστι δὲ καθόλου εἰπεῖν τὸ ὄ.τω; ζωτικὸν τῆς ποιήσεως στοιχεῖον, σχεδὸν παντελῶς τῇ Ἀνατολῇ λείπει. . . . μόνον δὲ παρ' Ἑλλῆσι τὸν εὐγε:ῆ ἐκείνον πρὸς ἔρευναν τῆς ἀληθείας εὐρίσκωμεν ζῆλον, τὴν ἐμβρίθειαν ἐκείνην καὶ ἐλευθερίαν ἐν τῷ διανοεῖσθαι, ἅπερ ὅλως ἀλλότρια τῇ δεσποζομένῃ καὶ θεοκρατουμένῃ Ἀνατολῇ ἦσαν. Ἡ ὁρμή καὶ ἡ ἔφρσις πρὸς πᾶν ὅ,τι καλὸν καὶ μέγα καὶ ὑψηλὸν καὶ γενικὸν εἶσι διακριτικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος γνώρισμα». Bergk griechische Litteraturgeschichte Tom. A' σελ. 3.

(2) Τὸ φιλομαθές, ὃ δὴ περὶ τὸν παρ' ἡμῖν μάλιστα ἄν τις αἰτιάσαιτο τόπον, ἢ τὸ φιλοχρήματον, ὃ περὶ τοὺς τε Φοινίκας εἶναι καὶ τοὺς κατὰ Αἴγυπτον φαίη τις ἄν οὐχ ἤκιστα. Πλάτ. Πολ. Δ'. σελ. 436.

τῆς σχέσεις μετὰ τε τῶν ἄλλων συλλόγων καὶ μετὰ τῶν φιλολόγων καὶ ἑλληνιστῶν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης ἐρχόμενος.

Τοιαύτη ἡ αἰτία, δι' ἣν ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος δημοφιλῆστατος κατέστη. Τοσαύτη δὲ φιλομάθεια τὴν ψυχὴν κατέληψε τῶν πλουσίων τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης, τηλικούτος ζῆλος ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων, τοσοῦτον μεγαλουργὸς καὶ πνευματικὴ ἡ παρ' αὐτῶν τοῦ πλούτου χρῆσις, ὥστε τὸν θαυμασμὸν κινεῖ καὶ τὴν ἐκπληξιν τῶν σοφῶν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης ἑλληνιστῶν. «Πικρὸς ἐπαίνου ἀξία ἔστιν ἡ ἐλευθεριότης καὶ γενναιοδωρία τοῦ κυρίου Χρηστάκη Ζωγράφου, γράφει ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Μονάχῳ Πανεπιστημίου κύριος Christ, τὸν λόγον περὶ τοῦ Ζωγραφεῖου ἀγωνοθετήματος πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἑλλήνων συγγραφέων ποιούμενος, ἦν θαυμάζω ἔτι μᾶλλον, ἐπειδὴ σπανιώταται τοιαῦται ἐνθαρρύνσεις τῶν ἐπιστημῶν φαίνονται παρ' ἡμῖν. Ἐνταῦθα ἔχουσι τὰ τοιαῦτα μονοπόλιον οἱ ἡγεμόνες μόνον· οἱ ἰδιῶται ὅμως, καὶ αὐτοὶ οἱ πλουσιώτατοι, νομίζουσιν ὅτι ἱκανὰ πράττουσιν ἀγοράζοντες μόνον τὰ βιβλία τῶν συγγραφέων· διὸ καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ κυρίου Χρηστάκη Ζωγράφου ἔστιν ὄντως βασιλική». Καὶ ἕτερος δὲ σοφὸς τῆς Γερμανίας ἑλληνιστῆς, ὃ ἐν τῷ Ἰωαννείῳ τοῦ Ἀμβούργου καθηγητῆς κύριος Wagner, τὰ ἐξῆς γράφει ἑλληνιστί. «Μεγίστου δ' ἐπαίνου καὶ ἀληθοῦς εὐκλείας ἀξίος μοι δοκεῖ εἶναι ὁ τὸν Σύλλογον μεγάλως εὐεργετήσας ἀξιοτίμος κύριος Χρ. Ζωγράφος, ἀνὴρ τῷ ὄντι μιμούμενος τὴν δόξαν τῶν αἰδίδιμων Ζωσιμαδῶν, ὧν τὸ ὄνομα αἰωνίᾳ μνήμῃ συνδέεται μετὰ τοῦ ἐξοχωτάτου φιλολόγου τῆς νέας Ἑλλάδος, Α. Κοραῆ· ἡ δὲ γενναιοδωρία τοιούτων ἀνδρῶν τῷ ὄντι ἀξιοθαύμαστος ὑπάρχει καὶ λαμπρὸν παράδειγμα ἔστι τῆς παρ' ἡμῖν ζώσης πατριωτικῆς διανοίας τῶν πλουσίων, ἧτις ὡς μάλιστα διαφέρει τῆς παρ' ἡμῖν ὑπερισχυούσης ὑλικότητος».

Δικαιοτάτοί εἰσιν οἱ ἀπονεμόμενοι οὗτοι τοῖς ἡμετέροις πλουσίοις ἔπαινοι, οὐ μόνον διότι τὴν ὕλην καθιστῶσιν ὄργανον τῶν νοερῶν τοῦ ἔθνους ἐργασιῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ὃ αὐτοὶ παριστῶσι καταπληκτικώτατον μὲν, ἄξιον ὅμως θέαμα τῆς ἑλληνικῆς αὐτῶν φιλομαθείας καὶ τοῦ ζήλου ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων· μὴ γὰρ δι' αὐτοὺς ἡ Κωνσταντινούπολις ἢ μέχρι χθὲς καὶ πρώην ὡς ἐμπορικὴ φημιζόμενη πόλις οὐ κατέστη τῶν γραμμάτων ἐστία, ἀφθόνως τὸ ἑαυτῆς ἀργύριον εἰς τὰς ἐπαρχίας προχέουσα πρὸς ἐξέγερσιν τῆς φιλομαθείας; Ποῦ δ' ἄλλαχού τις εἶδε τὰς μὲν αἰθούσας τῶν ἐμπορικῶν καὶ τραπεζικῶν καταστημάτων, ἔνθα πρό τινων ὠρῶν σπουδαῖα περὶ συστάσεως πιστωτικῶν ἐταιριῶν καὶ περὶ δανείων συνεχροτοῦντο συμβούλια, αἴφνης εἰς φιλεκαιδευτικούς, συλλόγους μεταβαλλομένας, τοὺς δ' ἐμπόρους καὶ τραπεζίτας, οἵτινες πρὸ μικροῦ περὶ μεγάλων χρηματιστικῶν ἐργασιῶν ἐβουλεύοντο, συνερχομένους μετὰ τῶν λογίων καὶ συσκεπτομένους περὶ συστάσεως διδασκαλείων πρὸς ταχυτέραν καὶ σκοπιμωτέραν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως διάδοσιν; Ἡ οὐχ ἑωρῶντο πέρυσι καὶ προπέρυσι ταῦτα γιγνόμενα ἐν τοῖς καταστήμασι τῶν κκ. Χρ. Ζωγράφου, Γ. Ζακρίφη, Α. Βαλλιάνου, Α. Βλαστοῦ καὶ ἄλλων; οἱ δὲ προσερχόμενοι ξένοι ἄγνωστα αὐτοῖς βλέποντες πρόσωπα, μὴ γνωρίζοντες δὲ μηδὲ δυνάμενοι τὸ κατ' ἀρχὰς τὰ ἡμέτερα κατανοῆσαι, οὐκ ἠρώτων μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἀπορίας *τί συμβαίνει!* ἡμᾶς μεσίτας ἐκλαμβάνοντες; Καὶ δικαίως μὴ γὰρ ὄντως οὐκ ἐσμὲν μεσίται τῶν συλλόγων πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ τῶν πλουσιῶν πρὸς τοὺς συλλόγους; Τοῦτο δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ξένοι τελευταῖον κατενόησαν, ὥστε τοὺς ἡμετέρους λογίους ἐν τοῖς τραπεζικαῖς καταστήμασι βλέποντες ἐπιφωνοῦσι τὴν κεφαλὴν κινουντες, ἄ! ἄ! *οὐ.λογοι, οὐ.λογοι καὶ πά.λεν.*

Τούτων ἕνεκα ἀναλαμβάνων πέρυσι τὰ τοῦ προέδρου καθήκοντα μετ' ἑθνικῆς ὑπερφανείας ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει ἔλεγον· «Ὁ Σύλλογος τηλικαῦτα ἀνέλαθεν ἔργα πολλῶν καὶ μεγάλων χηρῶντα δαπανῶν, ἀκράδαντον ἔχων πεποίθησιν, ὅτι εὐρήσει ἀεὶ πόρους καὶ πηγὰς χρυσορροίας τε καὶ ἀνεξαντλήτους ἐν τῇ ἀνεξαντλήτῳ φιλογενεῖᾳ καὶ φιλομουσίᾳ καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ καρδίᾳ τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν». Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἐν τῇ προεδρικῇ τοῦ 1869 λογοδοσίᾳ ἔλεγον· «Ὁ Σύλλογος ἀκράδαντον τρέφει τὸ ἐθνικὸν φρόνημα, προσδοκῶν ὅτι ἐκ τῶν κόλπων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικοῦ ἐμπορίου ὅσον οὐπω ἐγερθῆσονται ζηλωταὶ τῶν καλῶν, οἵτινες πρὸς τοὺς γεραροὺς ἐκείνους ἄνδρας ἀθαμιλλώμενοι τοὺς ἀπὸ ἀλώσεως μέχρι σήμερον πολλὰ καὶ μεγάλα ὑπὲρ τῆς δικνοητικῆς τοῦ ἔθνους ἀναγεννήσεως συνεισενεγκόντας, ἄλλα τε πράξουσι καλὰ καὶ χρήματα καταβαλοῦσιν οὐκ εὐκαταφρόνητα, ὅπως τὰ ἐκ τῶν τόκων αὐτῶν προσποριζόμενα τὰ μὲν πρὸς ἐκτύπωσιν δαπανῶνται τῶν ἑλλήνων συγγραφέων, τὰ δὲ πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ἐργαζομένων λογίων, διεγείροντες τὴν εὐγενῆ ἀμιλλαν καὶ εἰς ἐν τὰς δυνάμεις καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν ἀπανταχοῦ διεσπαρμένων λογίων τοῦ ἡμετέρου Γένους συνάπτοντες».

Πέντε μόλις, ἐξ οὗ ταῦτα ἐλέχθησαν, παρήλθον ἔτη, καὶ ἰδοὺ αἱ χρησται αὐταὶ ἐλπίδες τετελεσμέναι εἰτὶ καὶ πράγματα ἤδη ἐγένοντο· καὶ ταῦτα πότε; ὅτε χρηματικαὶ κρίσεις, ὡς δεινὴ λιλίλαπες καὶ καταγιγίδες, προῖρίζουσας ἀγορὰς συνετάρασσον καὶ τὰ χρηματιστήρια, ἡμεῖς δὲ πάντες ἀπέλιπες καὶ ἀθυμοῦντες ἐφοβούμεθα τρομέοντο δὲ φρένες ἐντὸς μὴ τι ἀνήκεστον πάθη ὁ Σύλλογος. Ὁμολογητέον ὅτι τοῦτο μάλιστα τὸ ἔτος ἡ φιλομάθεια τῶν ἡμετέρων ἐξεδηλώθη πλουσιῶν, οὐ μόνον ἡ τοῦ κλεινοῦ τῆς Ἡπείρου γόνου καὶ ἡ τοῦ μεγαθύμου Ζακρίφη, οὐ ἡ ἀκρίτητος

πρὸς τὸ δίδοναι ὀρμὴ καὶ ἐλευθεριότης καὶ γενναιοδωρία χαλινοῦ μᾶλλον δέονται ἢ προτροπῶν¹, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλῶν. Διὸ καὶ αἱ χρηματικαὶ προσφοραὶ τοῦτο τὸ ἔτος πολὺ τῶν ἄλλων ἀνώτεροι εἰς 4480 περίπου λίρας ὀθωμανικὰς ἀνερχόμεναι, ἐξ ὧν 1235 ὑπὲρ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπόρων σχολείων, ὃ ἐστὶ πλείονες κατὰ τριακοσίας λίρας τῶν πέρυσι χορηγηθεισῶν.

Καὶ ὑπὲρ μὲν τῶν ἀπόρων σχολείων χρήματα ἐχορήγησαν οἱ ἐξῆς.

Χρηστάκης Ζωγράφος (ἐτησίαν συνδρομὴν).	Λίρ.	T.	200
Γ. Ζαρίφης	(ὡσαύτως)	»	200
»	ὑπὲρ τῶν σχολείων Νευροκόπης		
	(ὡσαύτως)	»	20
M. Νεγρεπόντης	(ὡσαύτως)	»	400
A. Βαλλιάνος		»	400
A. Ἡφιστίδης		»	200
Ἐμμ. Σπιθάκης		»	400
K. Ἡλιάσκος		»	50
Θ. Μυρογορδάτος		»	50
Ζήνων Κλεάνθης		»	200
A. Μυρογορδάτος (ἐτησίαν προσφορὰν διὰ βίου)		»	5
Ἀδελφοὶ Ἀντωνιάδαι (ἐτησίαν προσφορὰν)		»	40
			1235

(1) Ὅτι τῆ 6 αὐγούστου 1872 τὸν κανονισμόν τοῦ Ἐθνικοῦ Συλλόγου ἐνεχείρισα αὐτῷ ὅπως ἐν τοῖς ἰδρυταῖς ἐγγραφῇ, ἄσμενος ποιησάμενος τοῦτο ἠρώτησέ με, εἰ ἄρκοισιν ἐξακόσιαι λίραι κατ' ἔτος παρ' αὐτοῦ χορηγοῦμεναι εἰπόντος δ' ἐμοῦ, ὅτι πολλὰ, δίδωμι, εἶπεν, αὐτά; ἐράπαξ, ἑκατὸν δὲ κατ' ἔτος· μετὰ δὲ τινος μηνος λόγου γινομένου περὶ ἰδρύσεως διδασκαλείου ἐν Φιλιππουπόλει, ἐρωτήσας πόσων χρημάτων χρεία κατ' ἔτος καὶ μαθὼν ὅτι χιλίων λιβῶν, εἶδες,

Τοσαῦται μὲν αἱ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων σχολείων τῆς δημοτικῆς παιδείσεως χρηματικαὶ προσφοραὶ. Βεβαίως, τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἐξετάζοντες ἀνάγκας τῆς δημοτικῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις παιδείσεως, τὰ χρήματα ταῦτα ὀλίγα καὶ ἀνεπαρκῆ εὐρήσομεν. Ἄλλ' ὅταν ἀναλογισθῶμεν ἔνθεν μὲν ὅτι πρὸ πενήτηκοντα ἐτῶν ἐν Γαλλίᾳ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς παιδείσεως μόλις πενήτηκονταχισχίλια φράγκα ἐδαπάνη, ἔνθεν δὲ, ὅτι ἐξ οὗ οἱ σύλλογοι τὸν φιλεκπαιδευτικὸν ἀνεδέξαντο σκοπόν, τὰ ὑπὲρ τῶν σχολείων χορηγοῦμενα χρήματα κατ' ἔτος αὐξοῦσιν, οὐ μόνον τὰ τοῦ Φιλολογικοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, διότι ὁ μὲν Ἡπειρωτικὸς τοῦτο τὸ ἔτος χιλίας χορηγεῖ λίρας ὑπὲρ τῶν ἀπόρων τῆς Ἡπείρου σχολείων, ὁ δὲ Ἐθρακικὸς ἐξακοσίας ὑπὲρ τῶν τῆς Ἐθράκης, ἄλλα δὲ χρήματα οἱ ἄλλοι ἐκ τε τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συλλόγων καὶ φιλεκπαιδευτικῶν ἀδελφοτήτων, τότε δοξάσομεν τὸν Ὑψιστον ὅτι ἐκ τῶν κόλπων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους γενναίους τῶν γραμμάτων ἀνίστησι προστάτας, τότε εὐέλπιδες ἐπιφονήσομεν,

Θαρσεῖν χρή' ταχ' αὔριον ἔσεται ἄμεινον.

Θαρσεῖν χρή' τάχ' αὔριον ἔξομεν ὑπὲρ τῶν ἀπόρων σχολείων δεκαχισχίλιας καὶ εἰκοσαχισχίλιας λίρας.

εἶπέ μοι, ἐγὼ εἶχον δικαίον θελήσας ἐξ ἀρχῆς ὀρίσαι 600 λίρας ὡς ἐτησίαν συνδρομὴν, καὶ ταῦτα εἰπὼν ὑπεσχέθη ἵνα αὐτὸς καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ χορηγῶσι χιλίας λίρας κατ' ἔτος πρὸς συντήρησιν τοῦ διδασκαλείου. Ὁ κύριος Ζαρίφης χορηγεῖ ὡσαύτως ἑκατὸν λίρας κατ' ἔτος τῇ Ἡπειρωτικῇ Συλλόγῳ, πενήτηκοντα δὲ τοῖς ἐν Προύσῃ σχολείοις κτλ. Πᾶσαι δ' αὗται αἱ προσφοραὶ γίνονται παρὰ τοῦ κυρίου Ζαρίφη ἄνευ προτροπῶν, διότι ἡ ἀγαθὴ καὶ γενναία αὐτοῦ καρδία οὐ χρεῖζει σέψεως καὶ παρορμητικῆς ὅπως πράξι τὸ καλόν.

Τὰς δὲ ἄλλας προσφορὰς ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν ἐργῶν αὐτοῦ ἐχορήγησαν,

Ὁ μὲν Χρηστάκης Ζωγράφος πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς Λίρ. Τ. 2000

Διὰ τὸ ἐτήσιον διαγώνισμα πρὸς συλλογὴν τῶν ζώντων μνημεῶν. » 400

Διὰ τὸ ἐτήσιον ἀγωνοθέτημα πρὸς ἐκδοσιν τῶν ἑλλήνων συγγραφέων » 450

Ἐν δ' ἐπιστολῇ πρὸ εἴκοσι γεγραμμένη ἡμερῶν παραμυθούμενος τὸν Σύλλογον δι' ἃς ὑπέστη ἐκ τῆς κρίσεως χρηματικῆς ζημίας γράφει μοι. «Μὴ σκενοχωρεῖσαι, ἅμα δὲ διορθῶσαι τὰ τῆς ἀγορᾶς, πάλιν θὰ ἔχῃς διὰ τὸν Σύλλογον ἐκεῖνα τὰ ὀλίγα τὰ ὅποια πάντοτε εἶχες» ἐξ ὧν ἐξάγεται ὅτι καὶ ἄλλας γενναιοδωρίας προσθέσει ὁ φιλόμουσος ἀνὴρ καὶ διατελέσει κατ' ἔτος εὐεργετῶν τὸν Σύλλογον ἀεὶ τινέων προστιθείς.

Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων

Ἄνανίας Βατοπεδινὸς Λίρ. Τ. 400

Ζήνων Κλεάνθης » 400

Ἐλένη Ἀρχιγένους (ἐτησίως) » 40

Ἐλένη Πέρβελη φράγκα 400

Κ. Καραπάνος διὰ τὸ ἐξαετὲς διαγώνισμα πρὸς βράβευσιν διδακτικῶν βιβλίων τῆς δημοτικῆς παιδείσεως » 40000

Ἡᾶσι τούτοις ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἀπένειμεν ἐν καιρῷ τὰς προσηκούσας τιμὰς καὶ εὐχαριστίας, τὸν δὲ γενναιοδωρότατον Χρηστάκην Ζωγράφον ἀνέγραψεν μέγαρ αὐτοῦ εὐεργέτην, ψηφισάμενος, ἵνα καὶ ἡ προτομὴ αὐτοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ πρὸς ἔνδειξιν αἰδίου εὐγνωμοσύνης τεθῆ' καὶ νῦν δὲ ἐν τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ ἀπονέμει πᾶσι τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ δι' ἣν παρέχουσι πρόθυμον ὑπὲρ τῶν ἑλλή-

νικῶν γραμμάτων συνδρομήν, ἐπευχόμενος, ὅπως πολλὰ ἔτη ζῶσιν ὑγιεῖς καὶ εὐδαιμόνες ἐπ' ἀγαθῶ μὲν τῶν συλλόγων, τῶν σχολείων, τῶν γραμμάτων, εὐκλείᾳ δὲ τοῦ Γένους. Τίνα δὲ ἔπαινον καὶ εὐγνωμοσύνην ἐκφράσωμεν τῷ καλῷ κἀγαθῷ Κλεάνθει τῷ ἀρχιτέκτονι, ὃς μαθὼν, ὅτι αἱ πέρυσιν ὑπό τινος τραπεζιτικοῦ καταστήματος χορηγηθεῖσαι τετρακόσαι λίραι ὑπὲρ τῶν ἀπόρων τῆς Μακεδονίας σχολείων τοῦτο τὸ ἔτος οὐ χορηγοῦνται, αὐτόκλητος προσελθὼν μοι ἐφιλοτιμήσατο ὑπὲρ τῶν σχολείων τῆς κλεινῆς καὶ μεγαλουργοῦ Μακεδονίας 200 προσενεγκεῖν λίρας, ὑπισχνόμενος τοῦ λοιποῦ κατ' ἔτος τὰ αὐτὰ ἢ καὶ πλείονα χορηγεῖν χρήματα; Τοιαῦται εὐγενεῖς καὶ φιλόμουσοι πράξεις ἀεὶ μεθ' ἑαυτῶν τὸν προσήκοντα φέρουσαι ἔπαινον πολλῶν λόγων οὐ χερίζουσιν.

Ὁ δὲ Σύλλογος πρὸς ἐπαύξησιν τῶν πόρων ὑπὲρ τῶν ἀπόρων σχολείων βουλόμενος καὶ τὴν φιλομουσίαν καὶ τὴν φιλομάθειαν προσλαβεῖν τῶν ἀπανταχοῦ εὐπορούντων δημογενῶν, οὐ μόνον πρὸς τοὺς ἐν Κων/πόλει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ¹ ἐπισολὰς ἐπεμψε, τὴν ἐτησίαν αὐτῶν ὑπὲρ

(1) Περὶ μὲν τῶν ἀποσταλεισῶν ἐπιστολῶν ἴδ' ἐν Παρρητήματι Α' καὶ Β'· οἱ δὲ πρὸς οὐ; ἐπέμψθησαν αὐταί.

Ἐν μ' Ἱ Κωνσταντινουπόλει εἰσι

Ν. Ζαρίφης
Ζ. Στεφάνου
Α. Βαλλιάνος
Α. Βλαστός
Γ. Κορωνιός
Ε. Εὐγενίδης
Π. Κλαδος.
Α. Νικολόπουλος

Θ. Σουβατζόγλου;
Κ. Ἡλιάσκος
Α. Σεβαστόπουλος
Δ. Ταμβάκος
Π. Ἰγγλέσης
Α. Μαυρογορδάτος;
Ι. Ν. Κρικιόζου
Δ. Σγούτας

των ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπόρων σχολείων ἐξαιτούμενος συνδρομήν, γράψας πρὸς τοὺς ἐν ταῖς παριστρίαις ἡγεμονίαις, καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ῥωσίᾳ, καὶ πρὸς τοὺς ἐν Βιέννῃ, καὶ τοὺς ἐν Τεργέστη, καὶ τοὺς ἐν Μασσαλία, καὶ

Βερίτης καὶ Κοσοῦδης

Β. Σουβατζόγλου

Στ. Ῥάλλης

Π. Σεκιάρης

Π. Καμάρας

Α. Βαλατζῆς

Ε. Βαλατζῆς

Β. Βαλατζῆς

Α. Χ. Κώστα

Ι. Ἀναστασιάδης

Θ. Γιάνναρος

Δ. Καλδοκορέτης

Κ. Καραπάνος

Κ. Καραθεοδωρῆ

Σ. Κέπεντζης

Δ. Κοκκίνης

Ἄλ. Πασπάτης

Α. Σφορᾶνος

Δ. Ταπεινός

Ἄλ. Μίχογλου

Ξ. Χατζόπουλος

Ι. Σιζιάνογλου

Δ. Δημητρακόπουλος

Ι. Θεοδωρίδης

Α. Ψυχάρης

Σ. Κελαϊδίτης

Π. Στέργιος

Ι. Ἀντωνιάδης

Π. Πορτοκάλλης

Ἄδελφοὶ Χ. Θεολόγου

Ἐν δὲ Ῥωμουίᾳ

Ἐν μὲν Βρατλα

Μ. Στ. Ῥοδοκανάκης

Ι. Οἰκονόμου

Ι. Φάραγγας

Δ. Ἀναγνωστόπουλος

Ι. Σουλιώτης

Ἄδελφοὶ Κωνσταντίνου Λουκάς καὶ

Ἀντώνιος

Ι. Μπότσαρης

Γ. Ἀντύπας

Μ. Κατζούλης

Ἐν δὲ Γαλαζίῳ

Κ. Σκομάνος

Ε. Λαμπρινίδης

Π. Ἄκατος

Σ. Τοπάλης

Κ. Μπακάλασης

Γ. Σαρηγιάννης

Δ. Ῥοδοκανάκης

Ι. Σεκιάρης

Μ. Νικολάου

Γ. Χ. Δράκος

Χ. Μακρῆς

τοὺς ἐν Λοιδίνῳ, καὶ τοὺς ἐν Μαγχεστρία, καὶ τοὺς ἐν Λιθερπούλῃ, καὶ τοὺς ἐν Ἀλεξανδρεία καὶ τοὺς ἐν Καίρῳ.

Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ὀλίγοι, καίπερ τὴν πατρίδα ὑπερφιλούντες, ἕνεκα ὅμως τῆς μακροχρονίου ἐν ξένη καὶ εὐδαίμονι χώ-

Ἐν δὲ Καλαγαζίῳ

Ν. Κούμπας

Ἄδελφοὶ Χ. Παναγιώτου

Ἐν δὲ Γιουργέβῳ

Ε. Λιτζαρόπουλος

Κ. Κόκκινος

Ἐν δὲ Τούρῳ Μαγουρελίῳ

Ὀδυσ. Καραβίας

Κ. Πατζούρας

Ἐν δὲ Βουκουρεσίῳ

Μ. Ξανθός

Α. Τσερλέντης

Γ. Κ. Σοστζος

Γ. Γερμάνης

Κ. Σιμωνίδης

Ἄδελφοὶ Γερμάνη

Α. Καλεντέρογλου

Α. Φωτεινός Ἴατρος

Κ. Δερούσης

Δ. Πολυμέρης

Ἐν δὲ Ἰασιῳ

Κ. Θ. Μπαστάκης

Χ. Μάσιος

Κ. Νικολαΐδης

Π. Βαλλιάνος

Ἐν δὲ τῇ μεσημβρινῇ Ῥωσίᾳ,

Ἐν Ταϊγαρίῳ

Μάρκος Βαρβάκης

Δημήτριος Κοντογιαννάκης

Ἰωάννης Π. Σκαραμαγκᾶς

Δημήτριος Μανούσης

Ἰωάννης Ἀμβρ. Σκαραμαγκᾶς

Μιχαὴλ Κούμπας

Συμεὼν Συνόδης Ποπῶφ

Ἄδελφοὶ Σιφνατοὶ

Μαρῆς Βαλλιάνος

Διονύσιος Λουκάτος

Δημήτριος Νεγρεπόντης

Νικόλαος Φαλλιέρος

Δημήτριος Πετροκόκκινος

Θεαγένης Χ. Δαλλαπόρτας

Ἀντώνιος Σφάλλος

Κωνσταντῖνος Ζαμπάτης

Ἠλίας Ἡσαΐας

Νικόλαος Λαμπάνης

ρα διαμονῆς φαίνονται τὰ πλεῖστα ἀγνοοῦντες τῶν δεινῶν αὐτῆς παθημάτων, καὶ οἷους οἱ ἐν τῇ φυσάσῃ μένοντες γῆ πρὸς ἀποσόβησιν τῶν ἐπερχομένων κινδύνων ὑπομένουσιν ἀγῶνας, συναπέστειλε καὶ τοὺς τρεῖς τοῦ περιοδικοῦ

Γεώργιος Ἀνάργυρος
Ἀντώνιος Κρεσιδιρόπουλος
Βρ. Δαλλαπόρτας

Ἄδελφοι Ταρλᾶ
Ἀριστείδης Τραυλός

Ἐν δὲ Βιέννῃ

Βαρῶνος Σ. Σίνας
Γρηγόριος Ὑψηλάντης, Πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος
Γεώργιος Μαυροκορδάτος
Δούμπας
Κωνσ. Γαλάτης
Μ. Οἰκονόμου
Ἄλεξ. Οἰκονόμου
Κόκκινος
Μεταξᾶς Γ. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος

Ἐν δὲ Τεργέσι

Ι. Σκαραμαγκᾶς
Πέτρος Σκαραμαγκᾶς
Δημ. Οἰκονόμου
Κωνσ. Δ. Τοπάλης
Α. Σ. Ῥάλλης
Αὐγ. Ῥοδοκανάκης
Γεώργιος Ἀφεντούλης

Ἰωαν. Χατζῆ Κωστής
Γεωργαλᾶς
Μανούσαι
Θεοδ. Γ. Νικολέσσης
Ἰωαν. Κρίκος.
Ἰωαν. Α. Δημητρίου

Ἐν δὲ Μασσαλίᾳ

Στεφ. Ζαφειρόπουλος
Θεοδ. Ῥοδοκανάκης
Αὐγ. Ῥάλλης
Λεωνίδας Ἀργέντης

Θεοδ. Σκικάρης
Ἀνδρ. Βαλλιάνος
Μηλ. Στ. Ῥοδοκανάκης
Στ. Μεταξᾶς Ἰατρός

Ἐν δὲ Λορδίνῳ

Ε. Σ. Ῥάλλης

Στ. Α. Ῥάλλης

αὐτοῦ τόμους μετὰ τῶν ἐκθέσεων, ὅπως ἀναγνόντες ἴδωσι, πῶς ἔχουσι τὰ τῆς δημοτικῆς παιδείσεως ἐν ταῖς ἡμετέραις χώραις, καὶ τί ὑπὲρ τῶν ἀπόρων σχολείων πράττει ὁ Σύλλογος, καὶ διὰ τί τὴν ἐτησίαν αὐτῶν ἐπικαλεῖται συνδρο-

Μ. Σπάρταλης Γ. Πρόξενος τῆς
Ἑλλάδος

Σ. Σερ. Γαλάτης

Δ. Ε. Ῥάλλης

Π. Κ. Ῥάλλης

Ἄλεξ. Α. Βλαστός

Στέφ. Φραγκιάδης

Παντελῆς Τωμ. Ῥάλλης

Ἐμμ. Φραγκιάδης

Α. Ἀργέντης

Κ. Γ. Βαλλῆς

Π. Σικιάρης

Δημήτριος Α. Τζοκανάκης

Θ. Σκυλίτσης

Δημ. Ε. Πετροκόκκινος

Παντελ. Σικιάρης

Εὐστρ. Ε. Πετροκόκκινος

Ἀμβρ. Σικιάρης

Α. Κ. Ἀγέλαστος

Μ. Ε. Ῥοδοκανάκης

Μ. Ζαρίφης

Μιχαήλ Γ. Μαυροκορδάτος

Περ. Ζαρίφης

Α. Π. Πετροκόκκινος

Κ. Μπαλλῆς

Ἐμμ. Π. Ῥοδοκανάκης

Ἰωαν. Ξ. Μπαλλῆς

Ἰω. Σκυλίτσης

Ἀνδρ. Π. Σκαραμαγκᾶς

Ἰω. Ζ. Σκυλίτσης

Λουρεντζῆς Π. Σκαραμαγκᾶς

Π. Ἰω. Σκυλίτσης

Ἀριστείδης Εὐμορφόπουλος

Δημ. Ζ. Σκυλίτσης

Ὀκτάβιος Βαλιέρης

Μιχαήλ Φ. Πασπάτης

Π. Α. Βαλλῆς

Κ. Γεραλόπουλος

Ι. Κ. Ὀμηρος

Π. Ἐμπεδοκλῆς

Βασ. Νικολόπουλος

Μ. Α. Σεβαστόπουλος

Βασ. Μελαῖς

Κωνσ. Σεβαστόπουλος

Δημ. Βικέλας

Α. Ῥοδοκανάκης

Εὐσ. Ἰωαννίδης

Α. Θ. Ῥάλλης

Ἀμβρ. Ι. Ῥάλλης

Θ. Α. Ῥάλλης

Ν. Δ. Τσοδκος

Γ. Ε. Σκαραμαγκᾶς

Λ. Ζίφος

Μιχαήλ Νασίφ

Γ. Α. Ζίφος

Θ. Μ. Γερούσης

Ἀντ. Ε. Μαυρογορδάτος

Ἀριστομένης Μ. Γερούτης

Ἐμμ. Α. Μαυρογορδάτος

Π. Π. Ῥοδοκανάκης

μὴν. Μάθε, λέγει πρὸς αὐτοὺς, ὦ Θράξ, ὦ Μακεδῶν, ὦ Θεσσαλέ, ὦ Ἑπειρῶτα, ὦ Χίε, ὦ Συμυρναῖε καὶ πάντες οἱ ἄλλοι γόνου τῆς ἄλλοτ' ἀκμαζούσης ἐλάσσονος Ἀσίας, μάθετε ὅτι ἡ ἑλληνικὴ παιδεία καὶ τὰ γράμματα ἐν ταῖς ἡμετέραις

Παντ. Α. Μαυρογορδάτος
Γ. Ι. Καθάφης
Σ. Διλιπέρογλους
Σ. Μαυρογιάννης
Α. Σ. Μαυρογιάννης
Α. Α. Ῥάλλης
Π. Α. Ῥάλλης
Ἰω. Μ. Ἀγέλαστος
Θ. Κορωνίδης
Μ. Ν. Αὐγερινός
Α. Ν. Αὐγερινός

Παντ. Ν. Αὐγερινός
Μ. Ζ. Ῥοδοκανάκης
Δ. Μ. Κατηνάκης
Π. Σιναννίδης
Π. Ἄκατος
Δ. Σ. Σεβαστόπουλος
Διονύσιος Ἀντζιλότης
Ν. Βογιατζόγλους
Δ. Μ. Παπαρρήτωρ
Δ. Μ. Κόλλας
Π. Κ. Σκλάβος

Ἐν δὲ Μαγχεστρία

Ε. Χ. Ἀδὰμ καὶ Σα
Ν. Ἀδαμίδης καὶ Σα
Μ. Ἀλεξιάδης
Ν. Α. Ἀλφιέρης
Ρ. Ἀνδρουλῆς
Ἀργέντης Σκυλίτσης καὶ Σα
Δ. Π. Ἀποστόλου
Ι. Ο. Ἀσλάν
Κ. Α. Ἀθανασόπουλος
Α. Β. Αὐγουσίτνος
Βαροσχάκης καὶ Σα
Δ. Α. Βλαγομένος
Κ. Ι. Βούκουρας
Δ. Δ. Καλιμασιώτης καὶ Σα
Ν. Κ. Καλογιάννης καὶ Σα
Γ. Δ. Καλδοκωρέσης
Καμπούρωφ καὶ Λευθερώφ

Γ. Κάρταλης καὶ Σα
Ε. Κάσδαγλης
Κεφαλάς
Σ. Χριστοδουλίδης καὶ Σα
Κ. Σ. Σκιλιτήρας
Κ. Κωνσταντινίδης
Σ. Ο. Κωνσταντίνο
Μ. Α. Κοπτσίλης καὶ Σα
Μ. Κουβελάς
Α. Ἀρ. Δάλλας
Ι. Δαμαλλάς καὶ Σα
Γ. Δ. Ἠλιάσχος
Φωτιάδης
Δ. Φραγκίδης
Α. Φραγκόπουλος
Ν. Σ. Φραγκόπουλος καὶ Σα
Δ. Γαβριηλίδης καὶ Σα

χώραις οὐκ ἀνθούσι νῦν οὐδ' ἀκμάζουσι. Μάθετε, ὦ ἅπαντα-
χοῦ γῆς διεσπαρμένοι Ἕλληνες, ὅτι πολλά εἰσιν ἐκ τῶν ἡ-
μετέρων τὰ ἄπορα σχολεῖα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς ὀθωμανι-
κῆς αὐτοκρατορίας, γενναίαν παρ' ὑμῶν ἀρωγὴν καὶ ὑπο-

Ι. Ε. Γέσωφ
Κ. Γ. Γέρος
Χαριτωνίδης καὶ Σα
Π. Μ. Ἐνεῦν
Α. Ἰωαννίδης καὶ Σα
Ν. Κ. Λάππας
Μ. Μίλκωφ καὶ Σα
Ι. Μιταράγας
Β. Μ. Ναγιάρ καὶ Σα
Δ. Γ. Νερούτζος καὶ Σα
Δ. Παλαιολόγος καὶ Σα
Ε. Γ. Πανᾶς
Ι. Παπαδάκης
Π. Ζ. Πετροκόκκινος
Α. Χ. Πρώιος
Ῥακτιδᾶν
Ῥάλλης
Ῥάλλης καὶ Μαυρογιάννης
Κ. Δ. Ῥοδοκανάκης
Ῥοδοκανάκης
Ῥοδοκανάκης καὶ Σα
Ι. Σαγραντῆς καὶ Σα
Σκυλίτσης καὶ Σα
Σκρίνης
Σεκιάρης

Σ. Α. Σεβαστόπουλος
Σεβαστὸς
Σ. Συμυρινοῦδης
Α. Σοφιανός
Π. Σουβατζόγλους καὶ Σα
Ι. Σταυρίδης καὶ Σα
Γ. Α. Σούρσση
Π. Ταμβάκης
Γ. Ταμβάκος
Μικρουλάκης
Μαυρογορδάτος
Θεοφιλίδης
Γ. Θεολόγος
Π. Θεολόγος
Γ. Τριανταφυλλίδης καὶ Σα
Δ. Τριαντάφυλλος καὶ Σα
Ε. Βασιλόπουλος
Ν. Δ. Τζαλίκης
Ι. Ζαχαράκης καὶ Σα
Ζερβουδάκης
Τ. Ρεβελάκης
Ι. Τζικαλιώτης καὶ Σα
Κ. Ι. Ζυγομαλάς
Π. Τσόλας

Ἐν δὲ Λιβερπούλη

Ἀδελφοὶ Ῥάλλη
Ῥάλλης καὶ Ψύχας
Γ. Μ. Παπαγιάννης
Φραγκιάδης καὶ Ῥοδοκανάκης

Γεωργαλάς καὶ Σα
Ῥάλλης καὶ Μαυρογιάννης
Δ. Α. Μαυρογορδάτος
Κασσαβέτης καὶ Σα

στήριξιν προσδοκῶντα. Μάθετε, ὅτι ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος μετ' ἄλλων τὴν φροντίδα ἀνεδέξαντο, ὅπως διὰ τῆς διὰ δόσεως τῶν φώτων τὴν σκοτόμαιναν τῆς ἀμαθείας ἀπὸ τῶν ἡμετέρων χωρῶν διασκεδάσωσι.

Τίς προσκαλούμενος τὴν ἑαυτοῦ συνδρομὴν χορηγήσει ἀπαρνήσεται; Οὗτοι μόνον, ὅσοι ὅμοιοι τοῖς τοῦ Ὀδυσσεύς

Φραγκόπουλος καὶ Σα

Ι. Α. Καρυδιά;

Π. Α. Ῥάλλης

Ἀργέντης Σκυλλίτης καὶ Σα

Α. Φακίρης

Μ. Κωνσταντινίδης

Α. Σ. Ἀγέλαστος

Π. Κοντόσταυλος

Π. Ζ. Ῥοδοκανάκης

Κ. Θ. Ῥοδοκανάκης

Π. Π. Νεγρεπόντης

Ἀδελφοὶ Νεγρεπόντη

Δ. Νικολόπουλος καὶ Σα

Γ. Εὐστρατιάδης

Α. Παπακαλὸς

Μάξιμος καὶ Δαμιανὸς

Α. Γαλάτης καὶ Κ. Νεγρεπόντης

Ν. Ζυγομαλάς

Καθάφης καὶ Σα

Ἐξάδελφοὶ Μπούστρου

Ἀδελφοὶ Νόταρας

Ἀδελφοὶ Μαξίμου

Ι. Π. Σκυλλίτης

Ἀδελφοὶ Ἡλιάδου

Δ. Ν. Γιαννακόπουλος

Ε. Ἀναγνωστόπουλος

Σ. Ζυγομαλάς

Ι. Καράλης

Δ. Μ. Ἀγέλαστος

Ε. Π. Δράκος

Γ. Τύμπας

Ν. Μωραϊτίνης

Ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν Κατῶν

Ἰωάννης Ἀντωνιάδης

Γεώργιος Ἀβέρωφ

Ἰωάννης Δημητρίου

Βασίλειος Γεωργιάδης

Ἀντώνιος Νικολόπουλος

Σοφοκλῆς Κωνσταντινίδης

Θεόδωρος Ῥάλλης

Ἰωάννης Συναδινός

Ἀδελφοὶ Νεγρεπόντη

Ἀντώνιος Κανέλλης

Κ. Ζερβουδάκης

Μιχ. Ε. Σωτηρίου

Κωνσ. Φιλίππου.

Τοσοῦτων καὶ τοιοῦτων ὄντων τῶν ὁμογενῶν πρὸς οὓς ὁ Σύλλογος ἔγραψεν ἐπιστολάς, δικαίως γενναίως παρ' αὐτῶν προσδοκᾷ τὰς ἐτησίας ὑπὲρ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπόρων σχολείων συνδρομᾶς.

ἐταίροις ὑπὸ τῶν ἠδυπαθειῶν τῆς Κίρκης *ξενιτείας* τὸν τε νοῦν καὶ τὴν καρδίαν διεφθάρησαν, τὴν μνήμην τῆς προτέρας αὐτῶν καταγωγῆς ἀπολέσαντες, τὰ δ' ἐν ξένη γῆ γεννώμενα αὐτῶν τέκνα εἰώσαντες ἀμελῶς καὶ ξενικῶς ἐξ ἀπαλῶν ἐνύχων παιδαγωγεῖσθαι μετ' ὀλιγωρίας καὶ ξενιζούσης προφοράς ἢ καὶ οὐδὲν τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν ἐκμανθάνοντα. Ὁ χρόνος δείξει τίνας οὗτοι καὶ πόσοι καὶ ποῦ διαμένουσιν. Ὁ Σύλλογος ὅμως πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ εὐποροῦντας ὁμογενεῖς ἐπιστολάς ὑπὲρ τῶν ἀπόρων σχολείων πέμψας ἄφθονον τὴν τῶν συνδρομῶν ἠλπίζε συγχομιδὴν, τεκμαιρόμενος τοῦτο τὸ μὲν ἐκ τῆς φιλοπατρίας καὶ φιλογενείας τῶν πρὸς οὓς ἔγραψε, τὸ δ' ἐκ τῆς φιλοτιμίας καὶ τοῦ ζήλου τῶν πρὸς οὓς ἀνέθετο τὴν φροντίδα¹ οἷς πᾶσιν ὁ Σύλλογος τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ ἀπονέμει καὶ δημοσίᾳ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπισήμῳ πανηγύρει.

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ ἔργα καὶ τὰ κατορθώματα τῶν ἐν Κων/πόλει ἐμπόρων καὶ τραπεζιτῶν, καὶ αἱ χρυσαῖ ἐλπίδες, ἃς ὁ Σύλλογος περὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εὐπορούντων ὁμογενῶν τρέφει. Πολὺν περὶ αὐτῶν καὶ μακρὸν ἐξέτεινα τὸν λόγον, διότι τῇ συμπράξει καὶ συνεργασίᾳ τῶν ἐμπόρων καὶ τραπεζιτῶν μετὰ τῶν λογίων ἀποδοτέα ἡ τεραστία τοῦ Φι-

(1) Οἱ πρὸς οὓς ἀνέθετο τὴν φροντίδα εἰσὶν ἄνδρες ἐπὶ φιλογενείᾳ γνωστότατοι· διότι ἐν μὲν Ῥωμουσίᾳ ὁ ἐν Γαλαζίῳ ἐστὶ Μ. Νεγρεπόντης,

Ἐν δὲ τῇ μεσημβρινῇ Ῥωσίᾳ ἐν μὲν Ὀδησσῶ Θ. Μαυρογορδάτος καὶ Ι. Βουτζινᾶς, ἐν δὲ Ταϊγανίῳ Δ. Πετροκόκκινος, ἀδελφοὶ Ταρλᾶ καὶ Β. Δαλλαπόρτας,

Ἐν δὲ Βιέννῃ Θ. Λιβαδάς, ἐν δὲ Τεργέστη Δ. Θερεϊανός,

ἐν δὲ Μασσαλίᾳ Α. Βαλλιάνος,

ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ Ι. Βαλέττας,

ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Κατῶν Α. Νικολόπουλος.

λογικῷ Συλλόγῳ προαγωγή καὶ εὐδοκίμησις, ἡ σύστασις ἐν Κων/πόλει τοῦ Ἑπειρωτικοῦ, τοῦ Θρακικοῦ, τοῦ Ἱερατικοῦ, τοῦ Θεσσαλικοῦ καὶ τοσούτων ἄλλων συλλόγων καὶ φιλεκαπαιδευτικῶν ἀδελφοτήτων, ἡ ἴδρυσις τῶν διδασκαλείων τοῦ Θρακικοῦ καὶ τοῦ Ἑπειρωτικοῦ Συλλόγου, ἡ βοήθεια καὶ ἡ ὑποστήριξις τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπόρων σχολείων, καὶ ὁ περιτρέχων τὰς ἐπαρχίας θερμὸς ὑπὲρ τῆς παιδείας ζῆλος καὶ ἱερός ἐνθουσιασμός, ὃς θερμαίνει καὶ ἐξάπτει αὐτὰς εἰς ἀμιλλαν, ὡς τὸ ἀπὸ τῆς καρδίας ὀρμώμενον καὶ κυκλοφοροῦν αἷμα θερμαίνει τὰ τοῦ σώματος ὄργανα καὶ διεγείρει τὴν ζωὴν.

Εἰ δέ ποτε, φιλόμουσος ὀμήγυρις, κἀγὼ ἐπραξά τι ὑπὲρ τῶν συλλόγων καὶ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἔστι τοῦτο, ὅτι ὑπὲρ τοῦ στενοῦ συνδέσμου καὶ τῆς συμμαχίας τῆς παιδείας καὶ τοῦ πλοῦτου ἠγωνισάμην. «Ἐχωμεν πίστιν, ἔλεγον καὶ ἐν τῇ προεδρικῇ λογοδοσίᾳ τοῦ 1869, ἔχωμεν πίστιν εἰς τὴν σύμπραξιν καὶ συνεργασίαν τῶν ὀπαδῶν τοῦ λογίου καὶ τοῦ κερδίου Ἑρμοῦ ἐργαζώμεθα ἀπὸ κοινοῦ καὶ σκοπίμως ὡς τὰ μικρὰ ἐκεῖνα θαλάσσια ζῴφια, ἃ συνεργαζόμενα τὰς παμμεγίστας τῶν νήσων ξηρὰς κατεργάζονται καὶ δημιουργοῦσι· καὶ τότε ἡμεῖς οἱ μικροὶ μεγάλα φρονοῦντες μεγάλα πράζομεν».

Καὶ τί μὲν οἱ τοῦ Ἐμπολαίου ὀπαδοὶ ἐπραξαν, εἶδομεν· ἴδωμεν δὲ νῦν καὶ τί κατὰ τὸ συλλογικὸν τοῦτο ἔτος ἐπραξαν οἱ θιασῶται τοῦ Λογίου. Ἐκ τῶν λογίων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ κυβερνήται λαμβάνονται καὶ πηδαλιούχοι τῶν συλλόγων, οἵτινες ὡς ἀφ' ὑψηλῆς σκοπίας τὰς ἐλλείψεις ἐπισκοποῦντες καὶ τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ὑφάλους καὶ τοὺς σκοπέλους, καὶ ταῦτα τοῖς πλουσίοις διαμηνύοντες τὴν βοήθειαν αὐτῶν ἐπικαλοῦνται, ὅπως παρ' αὐτῶν τὰ μέσα προσποριζόμενοι δι' ἐπιτηδείας οἰακοστροφίας τοὺς κινδύνους

ἀποφεύγωσι καὶ διασώζωσι τὸ σκάφος ἐν καλῷ λιμένι. Ταχθεῖς δὲ πέρυσι κἀγὼ εἰς τὴν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου κυβέρνησιν καὶ πηδαλιουχίαν, τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ βολιδοσκοπήσας κέλευθον καὶ θαλασσοπορίαν ἐπειράθην, ὅπως ἐκ τῶν προτέρων γινώμεν τίνα πελάγη διαπεράσαι ἐμέλλομεν ἦσαν δέ·

α) Εὗρεσις δισχιλίων λιρῶν πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς.

β) Κατάρτισις τῆς δημοσίας τοῦ Συλλόγου Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀναγνωστηρίου πρὸς ἐδραΐωσιν καὶ τελείαν ἀποκατάστασιν τοῦ διανοητικοῦ καὶ ἠθικοῦ αὐτοῦ ἐποικοδομήματος.

γ) Ἀγορὰ ὀργάνων τῆς πειραματικῆς φυσικῆς καὶ χημείας.

δ) Κατάρτισις ἀρχαιολογικῶν, νομισματικῶν καὶ φυσιογραφικῶν συλλογῶν.

ε) Ἐπιστημονικὴ ἐξέτασις, συλλογὴ, συντήρησις καὶ ἔχνογράφησις τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχαίων μνημείων.

ς) Συλλογὴ χειρογράφων, ἐπιγραφῶν, γεωγραφικῆς ὕλης κτλ.

ζ) Συλλογὴ τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσῃ τοῦ λαοῦ.

η) Εὗρεσις πόρων πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἑλλήνων συγγραφέων.

θ) Φροντίδες περὶ συστάσεως 1) Ἱερατικοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Συλλόγου πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ ὑποδεεστέρου κλήρου, 2) Μακεδονικοῦ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἀπόρων σχολείων, 3) Θεσσαλικοῦ ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, 4) Γυναικειοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν εἰς τὸ γυναικεῖον φύλον τοῦ ἡμετέρου Γένους τῆς τε πρώτης καὶ τῆς μέσης παιδεύσεως.

ι) Μέριμνα περὶ ἰδρύσεως διδασκαλείων πρὸς κατάρτισιν

δημοδιδασκάλων και διδασκαλισῶν και περι συντάξεως τῶν κανονισμῶν αὐτῶν και διοργανώσεως τῆς δημοτικῆς παιδείσεως.

α) Στενώτερος σύνδεσμος τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου μετὰ τῶν ἄλλων.

β) Συγκάλεσις τῶν συλλόγων ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου εἰς σύνοδον.

Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ δώδεκα προδιαγραφέντες ἡράκλειοι τοῦ Συλλόγου ἄθλοι, χωρὶς τῶν ἄλλων αὐτοῦ τακτικῶν ἐργασιῶν, ὡς ἀναγνωσμάτων, δημοσιῶν διαλέξεων και λοιπῶν, ἄξιοι τῆς μεγαλεπιδόλου φιλομαθείας αὐτοῦ και τῆς δραστηριότητος. *Ἄλλαι μὲν βουλαὶ ἀνθρώπων, ἄλλα δὲ θεοὶ κελεύει*· τσαῦται γὰρ τρομεραὶ θύελλαι και τρικυμῖαι τοῦτο τὸ ἔτος ἐνέσκηψαν, ὥστ' ἐδέησε πολλῶν φροντίδων, ὅπως μὴ τὸ τοῦ Συλλόγου σκάφος καταποντισθῆῖ και τοῦτο μὲν εὐτυχῶς τῶν κινδύνων διεσώθη, οὐχὶ ὅμως και ἄνευ χρηματικῶν ζημιῶν, ἐξ ὧν πολλαὶ και σπουδαῖαι ταραχαὶ εἰς τὰς ἐργασίας αὐτοῦ ἐπῆλθον, και οὔτε ἡ κατάρτισις τῆς Βιβλιοθήκης και τοῦ Ἀναγνωστηρίου, οὔτε ἡ τῶν ἐπιστημονικῶν συλλογῶν, οὔτε ἡ ἀγορὰ τῶν ὀργάνων τῆς πειραματικῆς φυσικῆς ἐτελέσθησαν, ἄλλως τε και τῆς κακῆς και ἀφωτίστου καταστάσεως τῶν πρὸς τὸ νέον τοῦ Συλλόγου καθίδρυμα φερουσῶν ὀδῶν κωλύματα παρεμβαλλούσης. Τοῦτων δ' οὖν οὕτως ἐχόντων οὔτε ὁ Σύλλογος ἠδυνήθη μετοικίσασθαι και τὸ νέον τοῦτο καταλαβεῖν καθίδρυμα, οὔτε αἱ διαρκεῖς αὐτοῦ ἐπιτροπαὶ, ἡ ἐπιστημονικὴ μάλιστα και ἡ ἀρχαιολογικὴ, βιβλίων και τῶν καταλλήλων περιοδικῶν στερούμεναι, τακτικὰς ἐποίησαντο ἐργασίας και ἔχουσιν ἡμῖν γενναιότερα τῶν πέρυσι πεπραγμένων ἐπιδείξασθαι. Διὰ τὰς αὐτὰς δὲ τῆς χρηματικῆς κρίσεως αἰτίας ἀνεβλήθη ἐν αἰσιωτέροις καιροῖς και ἡ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος ὀρισθεῖσα τῶν συλ-

λόγων σύνοδος και ἡ σύστασις τοῦ τε Μακεδονικοῦ και τοῦ ὑπὲρ τῆς γυναικείας παιδείσεως Συλλόγου.

Και τοιαῦτα μὲν τὰ μὴ τελεσθέντα ἐκ τῶν προεπηγεγμένων, τὰ δὲ πεπραγμένα και κατορθωμένα πλείονα· και πρῶτον μὲν αἱ πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς δισχίλια ἐξευρέθησαν λίραι, ὥστε σήμερον τῆς οἰκοδομῆς ἀποπερατωθείσης ἔχομεν *πᾶ στῶμεν*· ἡ δ' ἐπὶ τῆς οἰκοδομῆς ἐπιτροπή¹ ἐκ τούτων εὐκολυνθεῖσα τὰ τε ἄλλα καλῶς εὐτρεπίσαι ἐφιλοτιμήσατο και ἐπιπλα ἀγοράσαι ὅσ' ἀναγκαῖα, ὅπως ἀξιοπρεπῆς κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν τοῦ φιλομούσου κοινοῦ γένηται και φιλόφρων ὑποδοχὴ εἰς τοῦτο δὲ οὐ μικρὸν και τὰ προσφιλέστατα τέκνα τοῦ Συλλόγου, ὁ Ἡπειρωτικὸς και ὁ Θρακικὸς, πατρὶ φίλω ἐπίπρα φέροντες, συνετέλεσαν ἀνὰ πεντήκοντα λίρας ἐκάτερος χορηγήσαντες. Ὁ δὲ Σύλλογος τὸ νέον αὐτοῦ καταλαμβάνων καθίδρυμα και μέλλων εἰς τὸ ἐξῆς ἐν αὐτῷ ἐργάζεσθαι, ἀχάριστος λογισθήσεται, ἂν μὴ ἐν ταύτῃ τῇ δημοτελεῖ πανηγύρει τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ πρὸς τοὺς φιλομούσους ἐκείνους ἄνδρας ἐκφράση εὐγνωμοσύνην, οἵτινες διὰ τοῦ ὄβολου αὐτῶν τὸ περικαλλῆς τοῦτο ἰδρῦσαντο οἰκοδόμημα, τῆς φιλομαθείας αὐτῶν και τῆς φιλογενείας μαρτύριον. Τούτοις ὄντως ἐθνικὴ ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη· ἐφ' ᾧ και πίναξ τὰ ὀνόματα αὐτῶν περιέχων ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἀναρτηθήσεται, και σῆλη δὲ λιθὴν ἐν τῇ αὐτῇ κείσεται, ὅπως ἡ μνήμη αὐτῶν ἔσαι και εἰς τὰς ἐπερχομένας παρχδοθῆ γενεάς.

Εἶτα πόροι οὐ μικροὶ και διαρκεῖς πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἐλλήνων συγγραφέων ἐξευρέθησαν· διότι ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος τοσοῦτον σπουδαῖον και ἐθνικὸν ἔργον τὴν ἔκδοσιν

(1) Μέλη αὐτῆς: Κ. Καρπάνας, Ε. Ζωγράφος, Ἰ. Μιλλιγγεν, Ἡρ. Βασιλάδης, Ἰ. Γκιών.

τῶν ἑλλήνων συγγραφέων θεωρεῖ, ὥστε πολλάκις, ἐξ οὗ συνέστη, περὶ τούτου λόγον ἐποίησατο, καὶ ἐν τῷ κανονισμῷ δὲ (ἄρθρ. 73 καὶ 81) ὡς ἐν τῶν κυριωτάτων αὐτοῦ μελημάτων ἐνέγραψε, πολλὰς καὶ μεγάλας τὰς ἐκ τῆς ἀνεπίξεως καὶ διηνεκοῦς μελέτης τῶν ἀρχαίων θησαυρῶν προσδοκῶν ὠφελείας· διότι ὁ ἑλληνικὸς νοῦς ἐπὶ τούτων τῶν μεγαλοφυῶν συγγραφέων ἐποχοῦμενος μέχρι τῶν ἀκροτάτων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος κορυφῶν ἀνυψωθῆναι ἠδυνήθη καὶ πρότυπον γενέσθαι¹, καὶ ὑπογραμμὸς τοῖς ἐπερχομένοις,

(1) «Ἐπειδὴ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα πρωτότυπά εἰσι, τοσοῦτον ἰσχυρῶς πᾶσι συνετέλεσαν τοῖς ἄλλοις, ὅσα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκ ξένων ἠρούσαντο πηγῶν καὶ ἐπὶ φιλολογικῶν στηρίζονται μελετῶν· οἷον τὰ μὲν ῥωμαϊκὰ ἐξ ὑποτελῶν πρὸς τὴν τελείαν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐκ τῆς μιμήσεως εἰς τὴν ἐλευθέραν δημιουργίαν χωρήσαντα κανόνα καὶ πρότυπον ἔχουσιν αὐτὰ τὰ ἑλληνικὰ· ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἀκοινωνήτος Ἐνατολή παντοῦ ὑστερον παρ' αὐτῶν ὑπεκκλύματα ἐδέξατο· ἐπὶ δὲ τῶν νεωτέρων φιλολογικῶν τὸ μὲν ἀμέσως, τὸ δὲ πλεῖστον ἐμμέσως διὰ τῆς ῥωμαϊκῆς ἢ ἑλληνικῆς ποιήσεως ἐπενέργησε· καὶ αὕτη μὲν ἡ ἐπιρροὴ τῷ ἔπει μάλιστα καὶ τῷ ὁράματι κατάδηλος ἐστίν, ἀφανεστέρα δὲ τῆς λυρικῆς ποιήσεως ἐξ ἀτομικῶν μᾶλλον καὶ ἐθνικῶν ἐμπνεύσεων τρεφομένη· ἀλλὰ καὶ τὰ ὑποτελῆ εἶδη, οἷον ἡ βουκολικὴ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ποιήσεως καὶ ἡ μυθιστορία τῆς ὑστεροχρόνου σοφιστικῆς, καὶ αὐτὰ γε μὴν τὰ μικροῦ ἄξια, ὡς τὰ Ἀνακρεόντεια ἄσματα, πολλὰς ἔχουσι μιμήσεις ἐπιδείξασθαι.

«Ἐπειδὴ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ὁμοίως πρωτότυπά εἰσι, κέκτηνται καὶ γνήσιον ἐθνικὸν χαρακτήρα· τὰ ἔργα τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ τέχνης κοινῶς καὶ εὐκρινῶς εὐμοιροῦσι τύπου· ἀλλ' ὁμοῦ οὐδὲν ἔχουσι τὸ ξένον· τούναντιον ἡμεῖς· οἷοι εἶναι νομίζομεν, ὅταν ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου ἐδάφους διατρίδωμεν· διότι ἐν τοῖς ἔργοις τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ τέχνης συγγενὲς αἰεὶ πνεῦμα ἐντυγχάνει ἡμῖν, ὅ,τι δὲ κατ' εἶδος καὶ καθ' ὕλην ἐν αὐτοῖς ἐκδηλοῦται, αὐτὸ τὸ ἀνθρώπινόν ἐστι καὶ φυσικόν, οὐδέποτε ὑπὸ τεχνητῶν ἀσχημιζόμενον κοσμημάτων, οὐδὲν κοινῆ καταληπτόν ἐστι καὶ πάντοτε ἐν τιμῇ». Bergk αὐτοῦ. σελ. 5. Τοιαῦτα δὲ τινα λέγει (Études sur l'éloquence

τὴν ἀληθῆ ταμὼν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ ὁδὸν καὶ πορείαν. Διὸ οἱ ἑλληνες συγγραφεῖς λαμπρὸν καὶ ζωπαρόχον ἐπιχέοντες φῶς εἰσι καὶ ἔσονται αἰεὶ ἡ ἱερὰ βίβλος τῶν πεπολιτισμένων ἀνθρώπων. Τούτων δὲ τῶν ἀρχῶν ἐμφορούμενος ὁ Σύλλογος καὶ τὴν περὶ τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος πρὸς ἔκδοσιν τῶν ἑλλήνων συγγραφέων ἔγραψεν ἐπιστολὴν¹ πρὸς τε τοὺς ἡμετέρους λογίους καὶ πρὸς τοὺς ἀλλογενεῖς ἑλληνιστάς, ὀρθῶς καὶ δικαίως τούτους αἰκείους λογιζόμενος καὶ συγγενεῖς κατὰ πνεῦμα, τὸ πλεῖστον τοῦ βίου αὐτῶν εἰς τὴν σπουδὴν κατατρέβοντα² καὶ μελέτην τῶν ἑλ-

atique pag. 79) καὶ ὁ Γαλάτης Jules Girard «Tel est en effet le privilège des belles œuvres de la Grèce: elles ont un caractère si original, elles se sont en naissant si naturellement pénétrées de l'influence d'une société particulière, si profondément empreintes des mœurs et de l'esprit du peuple qui les a produites, qu'elles se reconnaissent à première vue et qu'il est impossible de les confondre avec celles des autres pays; et cependant le développement des arts qui les a créés a été si logique et si régulier, qu'ils sont presque immédiatement arrivés à des formules définitives et à des principes qui sont aujourd'hui nos lois. Ainsi ils ont eu une maturité précoce, et leurs chefs-d'œuvre ne vieillissent pas; ainsi malgré l'initiation qui nous est nécessaire pour en comprendre complètement la nature, ils sont pour nous les objets éternels d'une étude et d'une admiration fécondes».

(1) Ἴδ. ἐν Παραρτήματι Γ' καὶ Δ'.

(2) Ὁ διάσημος τοῦ Ἀριστοτέλους μεταφραστῆς Barthélémy Saint-Hilaire εὐχαριστῶν τῷ Συλλόγῳ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ ὡς μέλους ἐπιτίμου μεταξύ ἑλλῶν καὶ τάδε γράφει· «J'ai consacré ma vie presque entière au culte de l'antiquité Hellénique; et je l'admire de plus en plus à mesure que je la connais davantage. J'attache un très grand prix à tout ce qui, des nos jours, peut contribuer à entretenir les impérissables souvenirs qu'elle nous a laissés».

λίων συγγραφέων καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐναθρονομένους· καὶ δὴ πολλοὶ τούτων ἄσμενοι τὴν προσηγορίαν ταύτην καὶ τὴν συνεργασίαν ἀποδεξάμενοι τὸν διφθαῖ ἐν ταῖς πρὸς τὸν Σύλλογον ἐπιστολαῖς αὐτῶν ἀνομολογοῦσι τοῦ ἑλληνισμοῦ χαρακτῆρα,¹ τὸν τε ἴδιον τὸν ἐθνικόν, καὶ τὸν γενικὸν τὸν ἀνθρώπινον. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἑλλήνων συγγραφέων πολλὰς τὰς δυσχερείας παρεχούσης ἡ φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ ἰδίαν καθυποβαλεῖ τῷ Συλλόγῳ ἔκθεσιν.

Ὁ δὲ Σύλλογος τοιαῦτα φρονῶν καὶ γράφων περὶ τῆς καλλιιεργείας τῶν ἀρχαίων γραμμάτων, οὐδαμῶς τῆς δημοτικῆς ὠλιγόρησε παιδεύσεως, ἀλλὰ τούναντίον τὸ περὶ αὐτῆς ζήτημα λογιζόμενος περὶ πνευματικῆς ζωῆς ἢ θανάτου τοῦ ἔθνους ζήτημα, ἀτρώτους μόχθους καὶ ἀγῶνας κατέβλεπε, τὸ μὲν τὴν συνδρομὴν, ὡς εἶδομεν, τῶν εὐπορούντων ὁμογενῶν ἐπικαλούμενος καὶ ὅσον οἶόν τε πλεῖονα ὑπὲρ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπόρων δημοτικῶν σχολείων προσποριζόμενος χρήματα, τὸ δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς,² γράφων καὶ πρὸς τοὺς Συλλόγους³ καὶ πρὸς τὰς δημογεροντίας⁴ καὶ ἐφορίας τῶν σχολείων καὶ ὑποδεικνύων, τίς ἡ δημοτικὴ παιδείαις, πᾶσα τὰ ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ, καὶ διὰ τίνων μέσων ἐπανθῆσαι δύναται καὶ κοινοτάτη πάσαις ταῖς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους τάξεσι γενέσθαι.

(1) Ὁ σοφὸς ἐκδότης τοῦ Αἰσχύλου καὶ Εὐριπίδου Henri Weil ῥητικῶς ὁμολογεῖ τοῦτο ἐν τῇ πρὸς τὸν Σύλλογον ἐπιστολῇ αὐτοῦ. «Votre idée, λέγων, d'associer à la distribution des prix fondés par M. Zographos les Hellénistes de l'occident de l'Europe me semble digne des sentiments élevés du donataire et des tendances à la fois nationales et humanitaires de votre, j'ai le droit de dire, de notre σύλλογος».

(2) Ἰδ. ἐν Παραρτ. Ε'.

(3) Αὐτόθ. Σ'. (4) Αὐτόθ. Ζ'.

Ἐκ δὲ τῶν ἐπιτροπῶν ἡ μὲν διαρκῆς, ἡ Ἐκπαιδευτικὴ,¹ τὰ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν πρὸς τὸν Σύλλογον διακόσια καὶ δεκάξ ἀποσταλέντα ἔγγραφα, ἐξ ὧν ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐκθέσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν σχολείων, παραλαβοῦσα καὶ ταῦτα μετὰ συντόνου διεληθοῦσα προσοχῆς, καὶ τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἀνάγκας ἐκάστης ἐπαρχίας ἐξετάσασα, τὴν ἑαυτῆς συντάξε σπουδαίαν ἔκθεσιν, ἣν ὅσον οὐπω ὁ εἰσηγητῆς αὐτῆς ὁ κ. Κ. Καλλιᾶδης ἀναγνώσεται, καὶ ἐξ ἧς γενήσεται ὑμῖν γνωστὸν ποῦ αἱ χίλια καὶ διακόσια λίραι ἀπονεμηθήσονται. Ἡ δὲ πρὸς σύνταξιν τῶν κανονισμῶν τῶν διδασκαλείων ἐπιτροπὴ ἐκ μελῶν τοῦ Φιλολογικοῦ, τοῦ Ἡπειρωτικοῦ, τοῦ Θρακικοῦ Συλλόγου ἀπαρτιζομένη² καὶ ἐξ ἄλλων λογίων πολλάκις συνελθοῦσα καὶ συσκεψαμένη τοὺς τε κανονισμοὺς καὶ τὰ προγράμματα τῶν μαθημάτων τῶν δημοτικῶν σχολείων συντάξε· ταῦτα δὲ τῷ Συλλόγῳ καθυποβληθέντα μετὰ τῆς ἐκθέσεως, ἣν ἐν δυοῖς συνεδριάσεσιν ὁ εἰσηγητῆς τῆς ἐπιτροπῆς ὁ κύριος Γ. Χασιώτης ἀνέγνω, καὶ ἐπιδοκιμασθέντα ὅσον οὐπω δημοσιευθήσονται· ἐξ ὧν πολλὰ τὰ ἐπελλιζόμενα ἀγαθὰ, διότι

(12) Μέλη αὐτῆς: Γ. Σοφοκλῆς, πρόεδρος, Κ. Καραθεοδωρῆ, Σ. Ζωγράφος, Κ. Καραπάνος, Ι. Ἀριστοκλῆς, Α. Βασιλάδης, Β. Πυλάδης, Μ. Πανταζῆς καὶ Κ. Καλλιᾶδης εἰσηγητῆς.

(2) ἐκ τῶν Ι. Ἀριστοκλέους, Σ. Ζωγράφου ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου, Βασιλάδου, Γ. Χασιώτου καὶ Παρανίκα τοῦ Ἡπειρωτικοῦ, Δ. Μαλιάδου καὶ Α. Ζωηροῦ τοῦ Θρακικοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ τούτῳ προσκληθέντων Φιλ. Βρυσίου σχολάρχου τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, Κ. Ξυνοπούλου Γυμνασιάρχου τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, Α. Μερουλή διευθυντοῦ τοῦ ἐν Σέρραϊς Διδασκαλείου, Γ. Σοφοκλέους σχολάρχου τῆς ἐν Πέτραις ἐνοριακῆς Σχολῆς καὶ Μ. Πανταζῆ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλλ. Λυκείου.

οὐ μόνον τὰ ἡμέτερα βελτιωθήσονται κταδεικνυμένης τῆς σπουδαιότητος τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ τῶν διδασκαλείων καὶ θεραπευομένων τῶν ἐλλείψεων, ἀλλὰ ταῦτα καὶ ὡς παράδειγμα τοῖς συνοικοῦσιν ἡμῖν ἔθνεσι χρησιμεύουσι τὰ ἡμέτερα δυναμένοις εὐκολώτερον καὶ προσφορώτερον ἢ τὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀρύεσθαι καὶ πρὸς τὰ ἴδια ἑαυτῶν μεταρμόζειν· ὀρθῶς γὰρ πολλοὶ τῶν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης λογίων εἶπόν τε καὶ ἐγραψαν, ὅτι τὰ ἀμέσως ἐξ Εὐρώπης μετοχτετεύμενα καὶ ἄνευ διαλογῆς καὶ καθαρτικῆς διηθήσεως εἰς τὴν Ἀνατολὴν κενούμενα βλάπτουσι μᾶλλον ἢ ὠφελοῦσιν· ὀρθῶς δ' ὡσαύτως ἐγνωμάτευσαν, ὅτι ἡ συνάπτουσα τὴν Εὐρώπην τῇ Ἀνατολῇ γέφυρα ἢ ἑλληνικὴ φυλὴ ἐστὶ τοιαύτη δέ τις γέφυρα καὶ ὁ ἡμέτερος οὐ καθίσταται Σύλλογος ἔνθεν μὲν περὶ τε ἄλλων καὶ περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἑλλήνων συγγραφέων μετὰ τῶν σοφῶν ἑλληνικῶν συνεννοούμενος, ἔνθεν δὲ διὰ τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ διδασκαλείων εὐχυμον παρασκευάζων τροφήν καὶ ταύτην τοῖς συνοικοῦσιν ἡμῖν λαοῖς ἐτοίμην μετοχτετεύων; Τοῦτο οὐκ ἔστιν ἡ ὑψίστη τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀποστολή; Διὸ ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης καὶ πολλῶν στεφάνων ἀξία ἐστὶν ἡ φιλόμουσος ξυνωρίς, Χρηστάκης Ζωγράφος καὶ Γεώργιος Ζαρίφης, διδασκαλεῖα ιδρύσασθαι διανοηθέντες πρὸς κατάρτισιν δημοδιδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν, ὁ μὲν ἐν Κεστορατίῳ τῆς Ἡπείρου, ὁ δ' ἐν Φιλιππουπόλει τῆς Θράκης, ὧν ἡ ἴδρυσις τῶν γνωστῶν ἔνεκεν αἰτιῶν βραδύνασα τὸ ἐπίδον ἔτος βεβαίως ἀποπερατοῦται.

Ἐκ δὲ τῶν μελῶν τῆς πρὸς σύνταξιν τῶν κανονισμῶν τῶν διδασκαλείων ἐπιτροπῆς ἄλλη ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ἐκλεχθεῖσα πενταμελής¹ τὸ πρόγραμμα συνέταξε τοῦ Καρα-

(1) Μέλη αὐτῆς Βασιλάδης, Μαλιάδης, Ἀριστοκλῆς, Ζωηρός, Χασιώτης.

πανείου ἀγωνοθετήματος πρὸς βράβευσιν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως διδακτικῶν βιβλίων· ἃ καθυποβλήθη τῷ Συλλόγῳ καὶ ἐπιδοκιμασθὲν αὐτίκα δημοσιευθήσεται· πρὸς ἔπαινον δὲ τῆς χρησιμωτάτης ταύτης τοῦ κυρίου Καραπάνου ἀγωνοθεσίας, ἀνδρὸς τὸν τε λόγιον καὶ τὸν κερδῶον θεραπεύοντος· Ἐβρμῆν καὶ δυναμένου νοῆσαι τε καλῶς καὶ τὰ νοηθέντα ταχέως ἐπιτελέσαι, κρίνω περιττὸν εἰπεῖν τι, διότι πάντες εἶδετε αὐτόν, ὅτε πέρυσι καὶ προπέρυσι πρόεδρος ἦν τοῦ Συλλόγου, μεθ' ὀπόσου ζήλου ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως καὶ τῆς προαγωγῆς τῆς δημοτικῆς παιδείσεως ἐμόχθει. Ἄλλη δ' ἐπιτροπὴ¹ ἐκ μελῶν τῶν τριῶν Συλλόγων πρὸς ἐκλογὴν διδακτικῶν ὀρισθεῖσα βιβλίων, ἃ δωρεὰν οἱ Σύλλογοι τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπόροις σχολείοις διανέμουσιν, ἐργάζεται ὅπως ἀνεύρη καὶ ἐκλέξῃ τὰ βελτίω· ἢ δ' Ἀρχιγένειος ἐπιτροπὴ² ἐκ τριῶν ἀπαρτιζομένη μελῶν τοῦ Φιλολογικοῦ καὶ ἐκ τριῶν τοῦ Θρακικοῦ Συλλόγου κατ' αἴτησιν συνέστη τῆς χήρας Ἀρχιγένους πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν κανονισμῶν τῶν Ἀρχιγενείων ἐκπαιδευτικῶν καθιδρυμάτων καὶ πρὸς μεταρρύθμισιν τῶν ἐλλειπῶς ἢ κακῶς ἐχόντων.

Ἐκ τούτων βλέπετε, φιλόμουσος δμήγυρις, ὅτι οἱ πρὸς διάδοσιν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως μόχθοι καὶ ἀγῶνες τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου οὐ μικροί εἰσιν· ἀλλ' οὐδ' οὕτως οὐπω πάντας συμπεριλαβεῖν τοὺς τῆς δημοτικῆς παιδείσεως κλάδους κατάρθρωσε· διότι τὰ χάριν τοῦ λαοῦ σχολεῖα, τὰ κυριακὰ καὶ ἐσπερινὰ λεγόμενα, λείπουσιν ἔτι· περὶ ὧν

(1) Ἐκ μὲν τοῦ Φιλ. Συλλόγου μέλη αὐτῆς Ἀριστοκλῆς, Σοφοκλῆς, Πανταζῆς, ἐκ δὲ τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Μαλιάδης, Μ. Παρηνίκας, Χασιώτης, ἐκ δὲ τοῦ Θρακικοῦ Ζωηρός, Ζωγράφος, Μαλιάδης.

(2) Ἐκ μὲν τοῦ Φιλολογικοῦ Μαυρογένης, Ξ. Ζωγράφος, Χρ. Χατζηχρήστου, ἐκ δὲ τοῦ Θρακικοῦ Βασιλάδης, Ζωηρός, Ζωγράφος.

ἐσκέψατο μὲν ἄλλοτε καὶ ἐμερίμνησεν, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἴδρυσιν αὐτῶν σχέδιον ἐκεῖνο ἀνεκτέλεστον ἔμεινεν· εὐτυχῶς ὁμοῦς ἄλλος Σύλλογος, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μακεδονικὴ Φιλεκαπαιδευτικὴ Ἀδελφότης, κατώρθωσεν ἀπὸ τινος χρόνου σχολεῖον τοῦ λαοῦ ἰδρύσασθαι λίαν εὐδοκιμοῦν, ὡς ἐμάθομεν, καὶ ὡς ἕκ τινος ἐξάγεται συντόμου ἐκθέσεως περὶ αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος πρὸς τὸν Σύλλογον ἀποσταλείσης, ἐξ ἧς ἐπιτραπήτω μοι τὰ ἐξῆς ἀναγνῶναι. «Ἡ ἀδελφότης ἐσκέφθη νὰ ἐξεύρη τρόπον περισυνάξεως ἀπάντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει παρεπιδημούντων Μακεδόνων, ὅπως χορηγῇ αὐτοῖς πρακτικὴν διδασκαλίαν, ὅσῃν ἐπιδέχεται ἡ κατάστασις καὶ ἡ ἡλικία καὶ οἴαν ἡ κοινωνικὴ αὐτῶν θέσις ἀπαιτεῖ. Διὸ ἐσχημάτισε τὸ τοῦ λαοῦ σχολεῖον, ἐν ᾧ μετὰ πολλῆς τῆς ἠθικῆς εὐχαριστήσεως βλέπει ἐπιστεφόμενον τὸ αὐτῆς ἐγχείρημα ὑπὸ ἐπιτυχίας πλήρους, φοιτῶντων ἤδη εἰς αὐτὸ τριακοσίων ἐργατικῶν παιδῶν, οἵτινες τὰς μὲν ἐξ τῆς ἑβδομάδος ἡμέρας ἐργάζονται τὸ ἑαυτῶν ἐπιτήδευμα, τὴν δ' ἑβδόμην συρρέουσιν ἐν τῷ ἑαυτῶν σχολείῳ ἵν' ἀποκτήσωσι τὸ πολῦτιμον ἐκεῖνο δῶρον, ὅπερ ἐστέρησεν αὐτοὺς ἡ πονηρία τῶν χρόνων· ἡ δὲ Ἀδελφότης παρέχει αὐτοῖς δωρεὰν τὰ βιβλία καὶ τὴν γραφικὴν ὕλην. Οὕτω πλουτιζόμενοι τὸν νοῦν διὰ πραγματικῶν καὶ ὠφελίμων γνώσεων ἐξοικονομοῦσι συνάμα καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἑαυτῶν ἰδρώτων, οὓς μετ' ἀπιστεῦτου συνήθως σπατάλης διασκορπίζουσιν αἱ ἐργατικαὶ τάξεις κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἀργίας».

Τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς Μακεδονικῆς Ἀδελφότητος πολλῶν ἐπαίνων καὶ μιμήσεως ἄξιόν ἐστι· καὶ ὁ μὲν ἡμέτερος Σύλλογος εἰς τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἐπανερχόμενος σχέδιον δῶν τοῦ λαοῦ σχολεῖα συστήσαι ἐψηφίσατο· ἀλλ' εὐχῆς ἔργον, ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι σύλλογοι περὶ συστάσεως τοιούτων σχολείων μεριμνήσωσι, καὶ μάλιστα ὁ Ἡπειρωτικὸς, διότι

οὐκ ὀλίγοι τοῦ ἠπειρωτικοῦ λαοῦ ἐνταῦθα διαμένοντες ὅλως εἰσὶν ἀγράμματοι καὶ ἀστοιχείωτοι. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς δημοτικῆς παιδείσεως.

Μεγάλας δὲ φροντίδας ὁ Σύλλογος καὶ περὶ συλλογῆς κατέβαλε τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ, τὸ μὲν πρόγραμμα τοῦ περὶ αὐτῶν Ζωγραφείου διαγωνίσματος τελειότερον ἐπεξεργασάμενος καὶ συμπληρώσας, μετ' αὐτοῦ δὲ συναποσεύλας πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Συλλόγους¹ καὶ πρὸς τὰς ἐφορείας τῶν σχολείων καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ ἄλλους λογίους καὶ ἐγκύκλιον, παρακελεύμενος, ὅπως περὶ τὴν συλλογὴν τῆς γλωσσικῆς ὕλης συντονώτερον ἀσχοληθῶσιν. Ἀλλὰ δυστυχῶς οὔτε αἱ τοῦ Συλλόγου προτροπαὶ καὶ παρακελεύσεις οὔτε ἡ ἐτησίως χορηγουμένη δεκάλιρος ἀμοιβὴ ταῖς τελειότεραις δέκα συλλογαῖς πανταχοῦ γνωσταὶ ἐγένοντο· διότι μόλις δέκα καὶ ἐξ τῶν Συλλόγων ἐπέμφθησαν συλλογαί, πέντε μὲν ἐκ τῆς μουσολήπτου καὶ καλλικελάδου Θράκης, μία δ' ἐκ τῆς μεγαλοῦργου Μακεδονίας, δύο δ' ἐκ Θεσσαλίας, ἐξ δ' ἐξ Ἡπείρου, δύο δὲ τελευταῖον ἐκ Λευκάδος· ἀλλὰ καὶ αὗται πάνυ ὀλίγα περιέχουσιν ἄσματα, καὶ περ πανταχοῦ ἀφθονοῦντα καὶ περιεδόμενα, ὀλίγα δὲ εἰσι καὶ τὰ παρχμύθια ἐν αὐταῖς καὶ αἱ πρὸς ὑποσφίριζιν τῶν σημασιῶν τῶν λέξεων φράσεις. Τί δὴ πράττουσιν οἱ σύλλογοι καὶ οἱ πλείστοι τῶν διδασκάλων καὶ τῶν λογίων ἐν τε τῇ Θράκῃ καὶ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἡπείρῳ καὶ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου καὶ ἐν τῇ Ἑλλάσσοι Ἀσίᾳ; Ἀργοῦσι καὶ βαθὺν καθεύδουσιν ὕπνον, εἰς οὐδεμίαν τῶν ζώντων μνημείων συλλογὴν ἀσχολούμενοι, ἀγνοοῦντες, ὡς ἔοικε, τίνες πολῦτιμοι θησαυροὶ

(1) Ἰδ. ἐν Παραρτ. Η' καὶ Θ'

ἀπολεσθῆναι κινδυνεύουσι, μόλις ἄσυλον εὐρόντες καὶ διασωζόμενοι ἔτι ἐν τῇ καταρρευσῇ τῶν φιλομύθων γερόντων καὶ γραιῶν μνήμη, οὐδ' ἐνθυμούμενοι, ὅτι οὐ μόνον οἱ τῶν πόλεων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκάστης κώμης καὶ χωρίου διδάσκαλοι μεγάλας ὠφελείας τῇ ἡμετέρᾳ φιλολογίᾳ παρασχεῖν δύνανται τὰ ἐν τῇ γλώσῃ τοῦ λαοῦ περισσώζόμενα ἀνασκαλεύοντες καὶ συλλέγοντες.

Ταῦτα ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἀναλογιζόμενος καὶ δευτέραν¹ πέμψαι ἐπιστολὴν ἀπεφάσισε πρὸς τε τοὺς Συλλόγους καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους λογίους, συναποστέλων καὶ αὐθις τὸ πρόγραμμα καὶ προτρέπων αὐτούς, ὅπως μετὰ συντόνου σπουδῆς περὶ τὴν συλλογὴν ἀσχοληθέντες τῶν ζώντων μνημείων περιδοξον καὶ ὄντως ἑλληνικὸν μνημεῖον τῷ ἑλληνικῷ λαῷ ἀνεγείρωσιν, οὐ λίθινον οὐδὲ χαλκοῦν τῷ χρόνῳ φθειρόμενον καὶ καταστροφόμενον, ἀλλ' ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον. Τοιαῦτα μὲν τὰ παρὰ τοῦ Συλλόγου, ἐλπίζωμεν δὲ ὅτι τῇ φιλοτίμῳ τῶν συλλόγων συμπράξει καὶ τῇ τῶν διδασκάλων ἀόκνῳ συνεργασίᾳ ὁ θερσιμὸς τὸ ἐπιὸν ἔτος ἔσται ἀφθονώτερος, καὶ εἰ μὴ ἕκατὸν καὶ πλείονες, ἀλλὰ τοῦλάχιστον πεντήκοντα ἀποσλήσονται συλλογαί, ὅπως ἐν τῷ τοῦ Συλλόγου περιοδικῷ, θ' ἀπὸ τούτου τοῦ ἔτους ἄρξεται τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν, πολύτομος καὶ πολύτιμος συμπεριληφθῆ γλωσσικῆ ὕλη. Ὁ δὲ Σύλλογος καὶ πρὸς τὸν ἐν Ἐνετίᾳ καθηγητὴν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, μέλος δὲ αὐτοῦ ἀντεπιστέλλον, τὸν κύριον Τριανταφύλλην, ἔγραψεν ἐπιστολὴν παρακαλῶν ἵνα μεριμνήσας συλλέξῃ τὰ ἔτι ἐν Σικελίᾳ καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ περιχόμενα ἑλληνικὰ ἄσματα καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ἤδη ἰταλικῶν γράμμασι προεκκεδομένων πέμψῃ πρὸς αὐτόν².

(1) Αὐτόθ. Γ'.

(2) Ὁ κ. Τριανταφύλλης τὴν τοῦ Συλλόγου κοιμισάμενος ἐπιστο-

Ἡ δὲ φιλολογικὴ ἐπιτροπὴ¹ τὴν τοῦ Ζωγραφείου ἀγωνοθετήματος ἐπιτετραμμένη κρίσιν περὶ τῆς συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων, τὰς δέκα καὶ ἐξ παραλαβοῦσα συλλογὰς καὶ ταύτας ἀκριβῶς ἐξετάσασα, ἑπτὰ μόνον τούτων ἀμοιβῆς εὔρεν ἀξίας· καὶ τὴν μὲν περὶ αὐτῶν γλαφυρὰν ἔκθεσιν ὁ εἰσηγητὴς τῆς ἐπιτροπῆς, ὁ κ. Χασιώτης, ἀναγνώσεται. Ἄλλ' ἴσως ὡς ὑπέκκαυμα πρὸς ἀφθονώτεραν γλωσσικῆς ὕλης συλλογὴν ἔσται καὶ τόδε· ἂν αἱ τριάκοντα λίραι, τὸ τῶν ἑκατὸν ὑπόλοιπον, εἰς ἀγορὰν δαπανηθῶσι βιβλίων τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένοις χρησίμων, οἳ εἰσιν αἱ δημοτικῶν ἀσμάτων συλλογαὶ τοῦ Faugiel, Ζαμπελίου, Χασιώτου, Πασσώβιου, καὶ ἡ ὑπὸ Βενιζέλου συλλογὴ τῶν παροιμιῶν καὶ τὰ παρόμοια, καὶ ταῦτα πρὸς ὀδηγίαν μετὰ τῆς ἐκθέσεως τῆς φιλολογικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου τοῖς βραβευομένοις ἀπονεμηθῶσι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ὄψωσθαι εὐδοκιμοῦσι· διότι πάντες σχεδὸν οἱ συλλογεῖς φαίνονται γλωσσολογικῶν βιβλίων σπανίζοντες. Τὸ δὲ Συμβουλίδειον διαγώνισμα θέμα ἔχον τὴν τοῦ Πόντου τοπογραφίαν καὶ τὴν συλλογὴν τῶν ζώντων μνημείων ἐν ταῖς τοπικαῖς τῶν χωρῶν ἐκείνων διαλέκτοις πολλὰ τὰ ἀρχαῖα καὶ περιέργα διασωζούσας, εἰς τὸ ἐπιὸν ἔτος ἀναβάλλεται.

Ἄλλ' οὐδ' ἡ συλλογὴ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐγκατεσπαρ-

λῆν εὐθύς ἀπήντησε λίαν εὐγενῶς. «Δέχομαι εὐχαρίστως τὴν ἐπιστολὴν, ἵνα πέμψω εἰς τὸν Σύλλογον τὰ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ ἑλληνικὰ ἄσματα, ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ νὰ λάβητε ὀλίγην ὑπομονὴν μέχρις οὗ κατορθώσω νὰ συλλέξω αὐτά».

(1) Μέλη αὐτῆς Βασιλάδης πρόεδρος, Μ. Παρανίκας, Αἰμίλιος Νουνότης, Χρ. Χατζηχρήστου, Δ. Τάγης γραμματεὺς καὶ Γ. Χασιώτης εἰσηγητὴς τῆς ἐκθέσεως τοῦ περὶ τῶν ζώντων μνημείων Ζωγραφείου ἀγωνοθετήματος.

μένων επιγραφῶν, οὐδ' ἡ ἐπιστημονικὴ ἐξέτασις καὶ συλλογὴ καὶ διάσωσις τῶν ἀρχαίων μνημείων ὠλιγορῆθησαν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου, ἀλλὰ καὶ περὶ τούτων, ἐξ ἰδίων ἐπὶ τοῦ παρόντος μὴ δυνάμενος δαπανᾶν καὶ ἀποστέλλειν ἄνδρας ἐπιστήμονας ἐπὶ ἀρχαιολογικαῖς ἐρεῦναις, ἐπιστολὴν ἔπεμψε πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Συλλόγους¹ καὶ τοὺς λογίους, θερμῶς αὐτοῖς συνιστῶν τὴν συλλογὴν καὶ διάσωσιν τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχαίων μνημείων δι' ἣν ἔχουσιν ἱστορικὴν τε καὶ ἐθνικὴν καὶ ἀρχαιολογικὴν σπουδαιότητα, καὶ δι' ἣν τοσαύτη ἀπὸ τίνος χρόνου κίνησις τῶν συλλόγων καὶ ἀκαδημιῶν τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης ἐπεγένετο, ὥστε οἱ μὲν τῶν ἀρχαιολόγων τὰ ἀρχαῖα τῆς Μακεδονίας μνημεῖα ἐπισκεψόμενοι καὶ ἀνερευνήσοντες ἀπέρχονται, οἱ δὲ τὰ τῆς Θράκης, οἱ δὲ τὰ τῆς Θάσου καὶ Σαμοθράκης, οἱ δὲ τὰ τῆς Κρήτης, οἱ δὲ τὰ τῆς Κύπρου, οἱ δὲ τὰ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ, οἱ δὲ τὰ τῆς Ἐφέσου, οἱ δὲ τὰ τῆς Τρωάδος, οἱ δὲ τὰ τὰς Φρυγίας, οἱ δὲ τὰ τῆς Παμφυλίας, καὶ ἄλλοι ἄλλα. Τίς Ἕλληνα τοσαύτην βλέπων κίνησιν καὶ τοσαύτας ἀρχαιολογικὰς ἀνακαλύψεις ἐν ταῖς ἡμετέραις χώραις ὑπὸ ξένων ἄνευ ἡμῶν γιγνομένας οὐκ ἀλγεῖ τὴν καρδίαν; Τίς δὲ τῶν εὐπορούντων ὁμογενῶν οὐ καταβαλεῖ προθύμως χρήματα τοῖς συλλόγοις χάριν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις; ἀλλὰ τίνας ἕνεκα πᾶσι μὲν τοῖς ἄλλοις ἀφειδῶς χορηγοῦντες καὶ προχέοντες τὸν πλοῦτον αὐτῶν, μόνον τῇ ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρίᾳ φειδολώτατοί εἰσι, μηδεμίαν μέχρι τοῦδε ποιησάμενοι αὐτῇ προσφορὰν ἐκ τῶν γενναίων ἐκείνων καὶ ὄντως ἑλληνικῶν, ὅπως καὶ αὕτη δυνηθῆ ἀξίως τῆς ἐν ἧ οἰκῇ πόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης γενναϊότερα

(1) Ἰδ. ἐν Παράρτ. ΙΑ'.

ἐπιχειρῆσαι ἀρχαιολογικὰ ἔργα καὶ εἰς πέρας ἀγαγεῖν; Μέχρι τίνος ἄλλοις ἐάσομεν τὴν φροντίδα τὴν πατρῶαν ἡμῶν αὐτῶν κληρονομίαν ἀνασκαλεῦσθαι καὶ περιεργάζεσθαι; μὴ καὶ αὐτοὶ οἱ ξένοι οὐ παρορμῶσιν ἡμᾶς εἰς ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας τῶν τε ἄλλων χωρῶν καὶ τῶν τῆς ἐλάσσονος¹ Ἀσίας; Διὸ μυρίων ἐπαίνων ἄξιος ὁ ἐν Ἑδέσση (Βοδενοῖς) τῆς Μακεδονίας Σύλλογος, ὃς ταῖς τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ὑπέικων ὑποθήκαις καὶ προτροπαῖς ἐν τῇ ἐκθέσει² περὶ τῆς πνευματικῆς τῆς ἐπαρχίας καταστάσεως καὶ τὰς ἀνευρεθείσας καὶ ὑπὸ τοῦ εὐπαιδευτοῦ αὐτοῦ γραμματέως, τοῦ κυρίου Δημητρίου Πλαταρίδου, ἀντιγραφείσας ἐπιγραφὰς παρενέβαλεν ἅμα δὲ καὶ χάρτην τῆς ἐπαρχίας τοπογραφικὸν προσέθηκεν· ἄξιοι δὲ πολλῶν ἐπαίνων καὶ ὁ ἀκάματος τῆς Φιλιππουπόλεως σχολάρχης Βλάσιος ὁ Σκορδέλης καὶ ὁ ἐν Κυζίκῳ καλὸς κλῆθὸς ἱατρός καὶ ταῖς ἐννέα μούσαις μάλα περιλημένος Νικόλαος ὁ Λήμνιος τὰς ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις ἀνευρισκομένας ἐπιγραφὰς τῷ Συλλόγῳ ἀποστέλλοντες. Εἰ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι λόγοι τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ μάλιστα οἱ σύλλογοι τῇ αὐτῇ, ἧ περ οὗτοι, ἐχρῶντο πρὸς ἔρευναν καὶ συλλογὴν τῶν ἀρχαίων μνημείων προθυμίᾳ, πολλὰ καὶ

(1) Ὁ πολλὰς ἐπαρχίας τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας ἐπισκεψόμενος καὶ πολλὰς ἐπιτυχεῖς ποιησάμενος ἀνακαλύψεις G. Perrot μεταξὺ ἄλλων γράφει πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ Συλλόγου καὶ τάδε· « J'ai l'honneur de lui envoyer pour sa bibliothèque, différentes dissertations publiées, à divers moments, dans la Revue Archéologique, et qui se rapportent à une contrée que vous avez à votre portée et où quelques-uns de vos confrères ne manqueront certainement pas de porter un jour ou l'autre leurs pas et leurs recherches, où il y a encore tant à découvrir ».

(2) Ἡ ἔκθεσις αὕτη μετὰ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τοῦ χάρτου ὄσον οὕτω δημοσιεύεται.

ἐπιζήλα ἐκεκτήμεθ' ἄν ἤδη μουσεῖα. Τί δὴ βραδύνει δ' ἐν Ῥαιδεστῷ Θρακικὸς Σύλλογος ἐν τῇ δημοσιευομένῃ ἐτησίᾳ αὐτοῦ ἐκθέσει συμπεριλαβεῖν καὶ ἄς ἐν τῇ ἑαυτοῦ βιβλιοθήκῃ φυλλάττει ἐπιγραφὰς καὶ εἴ τι ἄλλο ἀρχαίων; Τί δὴ καὶ οἱ ἄλλοι τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας σύλλογοι βραδύνουσιν, ὅσοι ἐπιγραφῶν καὶ ἄλλων ἀρχαίων μνημείων κάτοχοί εἰσιν; Οὐκ οἶδασιν ὅτι ταῦτα μαρτυρία εἰσιν ἀψευδῆ τῆς παρουσίας τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπικρατήσεως ἐν χώραις, ἄς νῦν καταπατεῖ καὶ ἄγει καὶ φέρει ἡ σκυθικὴ ἀμάθεια καὶ βαρβαρότης, πᾶν τὸ ἑλληνικὸν κατασρέφουσαι; Ἄγνουσιν ἄρα γε, ὅτι τὸ περιάλητον τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας ἕδαφος τοσοῦτον τῇ τερψιθύμῳ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος αὔρα, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ τῷ ἰδρωτὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῷ αἵματι συμπεφυρμένον ἐσί, καὶ τοσοῦτον ἀπ' αὐτῶν ἀχώριστον, ὥστε πολλὰ τῶν ἀρχαίων μνημείων, κάλλος ἀποπνέοντα ἑλληνικώτατον, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κόλποις ἐγκρύπτει, ὅπως ἐν καιρῷ ἐκάστοτε ἀνακαλυπτόμενα κατὰ τῶν σκυθικῶν ἀρπαγῶν καὶ καταστροφῶν διαμαρτύρονται; Χθὲς ἔτι τὴν ἐν Ἀχρίδι μητροπολίτιδα ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Κλήμεντος καταλαβεῖν ἀξιούντων ὡς οὔσαν κτίσμα Στεφάνου τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σερβίας ἐπιγραφαὶ ἑλληνικαὶ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ οὐκ ἐξήλεγξαν ψευδῆ τὴν ἀξίωσιν ταύτην ἀποδείξασαι, ὅτι ἡ ἐκκλησία ἦν κτίσμα ἑλληνικόν;

Χωρὶς δὲ τούτων αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ σπουδαῖα ἐγείρουσι γλωσσολογικὰ ζητήματα· οἷον αἱ ἀπὸ τινων ἐτῶν ἐν Κύπρῳ ἀνακαλυφθεῖσαι ἑλληνιστὶ μὲν φαίνονται γεγραμμέναι, ἀλλ' ἐν γραφῇ συλλαβικῇ ὅλως ἰδιαζούση καὶ ἐγχωρίῳ καὶ ὑπὸ τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα γραμμάτων ἀπαρτιζομένη, τὰ δὲ πάθη τῶν φθόγγων λίαν περίεργά εἰσι μαρτυροῦντα καθ' ἑμᾶς, ὅτι αἱ ἑλληνικαὶ λέξεις γεγραμμέναι εἰσὶν ὑπὸ ξένων, ὡς ὑπ' αὐτῶν ἐξεφωνοῦντο μὴ δυναμένων μὲν σύμ-

φων' ἀλλεπάλληλα προφέρειν, φωνήεντα δὲ παρεμβαλλόντων¹, ἢ προτασσόντων αὐτὰ ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν λέξεων, ὡς νῦν συνήθως οἱ Ὀθωμανοὶ ποιοῦσιν,² ὅταν λέξεις ἑλληνικὰς προφέρωσι· ταῦτα δ' ἐπέισακτα ὄντα καὶ ξενικὰ οὐδ' ἐκ φυσικῆς καὶ ὀργανικῆς, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἑλληνικῆς γλώττης ἐξελίξεως προελθόντα κατὰδηλον ποιοῦσι τὴν παραχρῆν, ἣν οἱ φθογγολογικοὶ (3) τῆς ἐν Κύπρῳ ἑλληνικῆς διαλέκτου νόμοι τῇ τῶν ξένων ἐπιρροῇ ὑπέστησαν.

(1) Οἷον ὄροκος=ὄρκος, Στασιακαράτης=Στασικράτης, τόρονος=τόρονος, φερενά=φερνά, ἰζελά=ἰσηλά, γότολις(=πότολις)=γτόλις=πότολις, Γολογῶν=Γολγῶν. Ἰδ. τὸ ἄρθρον τοῦ σοφοῦ Moriz Schmidt ἐν τῇ Ἰεναῖα φιλολογικῇ Ἐφημερίδι τοῦ 1874.

(2) Οἷον κιλτ=κλειδῖον, κελσα=ἐκκλησία, Γκιρίτ=Κρήτη, Τιρέμπολου καὶ Ταραμπολούς=Τρίπολις, Σεμενδερὲκ=Σαμοθράκη, Ἄρεσιμίδες=Ἀρχιμήδης, Πατλάμιος=Πτολεμαῖος, Φιράτ=Εὐφράτης, Φιλατοῦν καὶ Ἐφλατοῦν=Πλάτων, Ἰσταυρός=Σταυρός, Ἰαμίρ=Σμύρνη, Ἰψαρά=Ψαρά, Ἰψερά=Πτερά.

(3) Ἰωάννης ὁ Brandis κατώρθωσεν οὐ μόνον Κυπριακὴν γραφὴν ἐκ τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα στοιχείων συγκροτουμένην ὄρσαι, ἀλλὰ καὶ νόμους φθογγολογικοὺς ἀγνώστους τέως καὶ ὑπὸ μηδενὸς μνημονευομένους καὶ συντακτικὸς ἰδιωτισμοῦ; τῆς Κυπριακῆς διαλέκτου ἀνακαλύψαι. Moriz Schmidt αὐτόθ. σελ. 3. Ἐκ τῶν ἀνακαλυφθέντων βεβαίως νόμων ἐστὶ καὶ ὁ περὶ παρεμβολῆς φωνήεντων· ἀλλ' οὔτε ὁ Brandis οὔτε ὁ Schmidt οὐδένα λόγον ποιοῦνται περὶ τῆς ἐπιρροῆς τῶν ἀσιατικῶν λαῶν τοῖς Ἑλλήσιν ἀναμιχθέντων τε καὶ συγχωνευθέντων οὐ μόνον ἐν ταῖς νήσοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τῆς ἐλάσσονος Ἀσίας ἐπαρχαῖς, καὶ ἐξ ὧν σπουδαῖα μεταβολαὶ εἰς τοὺς φθόγγους τῶν ἑλληνικῶν διαλέκτων ἐπεισηθον· καλὸν ὅμως ἦν ἐξετάσαι τίνες φθογγολογικοὶ νόμοι τῶν ἑλληνικῶν διαλέκτων ὄντως γνήσιοι ἑλληνικοὶ εἰσι καὶ τίνες ἐπέισακτοι ἐκ τῆς τῶν ξένων ἐπιμιξίας προελθόντες, ὧν εἷς ἐστίν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ὁ περὶ παρεμβολῆς τῶν φωνηέντων ἐν τῇ Κυπριακῇ διαλέκτῳ, οἷος ἐν ταῖς μνημονευθεῖσαις ἐπιγραφαῖς ἐμφαίνεται.

Αἱ δὲ σχέσεις τοῦ Συλλόγου μετὰ τῶν ἄλλων πολλά καὶ ποικίλαι εἰσὶ, διότι καὶ οἱ σύλλογοι πολλοί, δέκα μὲν καὶ ἕξ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἑξήκοντα δὲ περίπου ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, πολλὰ μὲν καὶ διάφορα φέροντες ὀνόματα, φιλολογικοί, φιλελευθεριστικοί, φιλόμουσοι, Σύλλογοι, Ἀδελφότητες, Ἀναγνωστήρια καὶ τὰ λοιπὰ, ἐνὸς δὲ καὶ τοῦ αὐτοῦ στοχαζόμενοι σκοποῦ, τῆς καλλιέργειας δηλονότι καὶ διαδόσεως τῶν γραμμάτων κατὰ τὰς ἡμετέρας χώρας. Πρὸς πάντας δὴ τούτους ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος αἰεὶ φιλικὴν τείνει χεῖρα καὶ ἀδελφικῶς δεξιούται καὶ ὑποστηρίζει ὅλας δυνάμεις, καλῶς γινώσκων, ὅτι οἱ ἐν ταῖς ἡμετέραις χώραις Σύλλογοι, ὡς κέντρα διανοητικὰ καὶ ἐστὶν φωτοβόλοι, ὅσοι πληθύνονται καὶ συνενοῦσι τὰς ἑαυτῶν ἀκτίνας, τοσοῦτοι καὶ τὸ φῶς ἐκπέμπουσι λαμπρότερον καὶ τελειουργότερον. Διὸ περὶ τε τῆς συστάσεως αὐτῶν ὅσον οἴοντε προνοεῖ καὶ κηδεταί, καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν δὲ αὐτῶν καὶ προαγωγὴν οὐ μικρὸν συντελεῖ, πᾶσαν αὐτοῖς παρεχόμενος προθύμως ἀρωγὴν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ. Τίς οὐκ οἶδεν ὅτι τῷ Ἑπειρωτικῷ, τῷ Θρακικῷ, τῷ Ἱερατικῷ, τῷ Θεσσαλικῷ καὶ δωμάτια παρεχώρησεν ἐν τῷ νεοδημητικῷ αὐτοῦ καθιδρύματι, ὅπως συνοικῶσι μετ' αὐτοῦ καὶ εὐκολώτερον συνεργάζονται;

ἀ δὲ χεῖρ τὰν χεῖρα νίξει δάκτυλος δὲ δάκτυλον.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Σύλλογοι οἳ τε ἐνταῦθα καὶ οἳ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἄσμενοι πᾶσαν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ παρέχουσι πληροφορίαν καὶ συνεργασίαν, τιμῶντες αὐτὸν καὶ γεραίροντες ὡς πρῶτον ἀδελφὸν καὶ πατέρα καὶ ὡς πρόθυμον ἐν πᾶσι συνεργάτην αὐτοῖς καὶ συναντιλήπτορα. Εἰ δὲ αἱ κινήσεις τῶν Συλλόγων ἔστιν ὅτε καὶ αἱ ἐνέργειαι ἀκατόνιστοι εἰσὶ, τοῦτο φυσικόν ἐστι τῆς θερμουργοῦ νεότητος καὶ τῆς ἀπειρίας αὐτῶν ἀποτέλεσμα. Οἱ Σύλλογοι, καὶ αὐτοὶ οἱ τελειότατοι, οὔτε ἀκαδημαῖοι εἰσὶν ἐξακριβοῦσαι καὶ

ἐξονυχίζουσαι τὰ φιλολογικά, τὰ γλωσσολογικά, τὰ ἀρχαιολογικά καὶ ἐπιστημονικά ζητήματα, οὔτε πανεπιστήμια ὑψηλότερον καὶ ἐπιστημονικώτερον διδάσκοντα, ἀλλ' ὡς πολλάκις εἴρηται ἀπλᾶ εἰσι φιλομαθείας καὶ διαδόσεως τῶν γραμμάτων ἐργαστήρια· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ φιλομάθεια ἔλκει τὴν διάνοιαν πρὸς τὴν ἀλήθειαν¹ καὶ τὴν ἐπιστήμην, οἱ Σύλλογοι ἐξ ἅπαντος, τοῦ χρόνου προϊόντος, τελειότεροι καταρτισθῆσονται καὶ ἐπιστημονικώτεροι. Ἐπὶ τοῦ παρόντος θαυμασίως τὸν σκοπὸν δι' ὃν συνέστησαν ἐκτελοῦσι, περὶ ἐξαπλώσεως τῆς δημοτικῆς παιδείσεως εἰς τὰς ἐπαρχίας μεριμνῶντες, ἐπόπτας ἀποστέλλοντες πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν δημοτικῶν σχολείων, περιοδικὰς συντελοῦντες συνόδους τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀνάγκας ἐξετάζοντες τῆς δημοτικῆς παιδείσεως καὶ τὴν δέουσαν ἐπάγοντες θεραπείαν, φροντίζοντες δὲ καὶ περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ μνημείων καὶ περὶ διασώσεως τῶν ἀρχαίων, συνεννοούμενοι περὶ τούτων καὶ συνεργαζόμενοι καὶ βοηθούμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀνθαμιλλώμενοι αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπερῶχοι ἔμμενοι ἄλλων.

Ταῦτα φρονεῖ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος καὶ κατὰ ταῦτα αἰεὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Συλλόγους ἐπολιτεύσατο, ἐπιθυμῶν, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν ἐλευθέρως μὲν καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τῶν ἄλλων ὡς ἐν ὁμοσπονδιακῇ πολιτείᾳ ἐργάζεται, ἀλλ' οἳ πάντες ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος, ὑπὸ τῶν αὐτῶν φρονημάτων καὶ ἀρχῶν ἐμφορῶνται καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν τείνωσι σκοπὸν, τὴν διάδοσιν τῶν γραμμάτων κατὰ τὰς ἡμετέρας χώρας.

(1) « Τὸν τῷ ὄντι φιλομαθῆ πάσης ἀληθείας δεῖ εὐθὺς ἐκ νέου διαμάχιστα ὀρέγεσθαι. » Πλάτ. Πολ. ζ'. σελ. 485.

Αἱ δὲ σχέσεις μετὰ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Συλλόγων ὑψηλότεραί εἰσι, διότι καὶ εἰς τὸν γενικώτερον τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀποβλέπουσι χαρακτηρᾶ· ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἰδίᾳ ἐπὶ τῇ εὐνοίᾳ σεμνύεται, ἢν πρὸς αὐτὸν διατελεῖ ἔχων ὁ ἐν Παρισίοις πρὸς ἐμφύχωσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν Σύλλογος, οὐ μόνον τὰ ἑαυτοῦ ἔργα ἀποστέλλων αὐτῷ καὶ ἄλλα βιβλία, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων φροντίζων. Τούτου μέλητινὰ οὐχὶ τὰ ἐλάχιστα ἐπεθύμησαν ἀκριβεστέρας περὶ τῆς διανοητικῆς τῶν ἡμετέρων χωρῶν κινήσεως ἔχειν γνώσεις, ὧν τὴν ἐπιθυμίαν, ὡς γινώσκετε, ἐσπεύσαμεν ἐκπληρῶσαι πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις γράψαντες ἀδελφοὺς Συλλόγους¹ καὶ πρὸς τοὺς λογίους² τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ὅπως τὰς ἐπιτηρίδας αὐτῶν πέμπωσι καὶ τὰ ἄλλα ἐκδιδόμενα βιβλία. Ὁ δὲ Φιλολογικὸς Σύλλογος τὸν ὀφειλόμενον τῆς εὐγνωμοσύνης οὐ παύεται ἀπονέμων φόρον καὶ τοῖς ἄλλοις ἑλληνισταῖς, μεθ' ὧν ὡς ἐπιτίμων αὐτοῦ μελῶν στενὰς διατηρεῖ σχέσεις· μεθ' οἷας δ' εὐμενεῖας οὔτοι τὸ τοῦ Συλλόγου δίπλωμα ἀποδέχονται καὶ τί περὶ τῶν πνευματικῶν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἔργασίων φρονοῦσι, καὶ τί ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχονται, αἱ πρὸς τὸν Σύλλογον μαρτυροῦσιν ἐπιστολαὶ αὐτῶν.

Καὶ τοιαῦται μὲν αἱ γενικαὶ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐργασίαι· περὶ τὴν ἐξιστόρησιν αὐτῶν πολὺν κατετρέψαμεν χρόνον, διότι ἐν αὐταῖς κάλλιον καὶ λαμπρότερον αἱ ἀρχαὶ καὶ τὸ ἐνιαῖον τοῦ Συλλόγου πνεῦμα καταφαίνονται· κατέλθωμεν δὲ νῦν καὶ εἰς τὸν οἰκιακόν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἰδιωτικόν αὐτοῦ βίον καὶ ἐξετάσωμεν ἐν ὀλίγοις τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Μέλη μὲν τακτικὰ τοῦτο τὸ ἔτος ἕνδεκα μόνον προσετέθησαν· ἐκ δὲ τῶν ἀρχαίων διεγράφησάν τινα τὴν ἐτησίαν αὐτῶν ἀποτίσκει συνδρομὴν ἀπαρνησάμενα· ἐπίτιμα δὲ μέλη εἰ-

(1) Ἴδ. ἐν παραρτ. ΙΑ'. (2) Αὐτόθι ΙΒ'.

κοσι καὶ ἑπτὰ ἐξελέγησαν ἐκ τε τῶν ἡμετέρων λογίων καὶ μάλισα ἐκ τῶν ἀπανταχοῦ ἑλληνιστῶν δι' οὓς ἀνωτέρω (σελ. 29) εἶπομεν λόγους. Ὁ δὲ θάνατος ἀπεσέρησε τὸν Σύλλογον σπουδαιότατα μέλη· ἐκ μὲν τῶν τακτικῶν τὸν ἀγαπητὸν ἡμῶν φίλον καὶ συνάδελφον, τὸν ἱατρὸν Σαράντην Ἀρχιγένη. Τίνα λέληθεν ὅτι ὁ καλὸς κάγαθὸς οὗτος ὁμογενὴς ἄπασαν τὴν μετὰ τοσοῦτων μόχθων καὶ ἰδρύτων περισυλλεχθεῖσαν μεγάλην περιουσίαν τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, τοῖς Ἐπιβάταις, ἀνεγερθεῖσι καθιδρύμασιν ἐκληροδότησε; Διὸ δὲ Σύλλογος τὴν γενναίαν ταύτην πράξιν τιμῶν καὶ βουλόμενος αὐτὴν ἐσαι προστήσασθαι παράδειγμα μιμήσεως ἄξιον, τὴν δὲ μνήμην τοῦ ἀνδρὸς παραδοῦναι καὶ ταῖς ἐπερχομέναις γενεαῖς, τὴν εἰκόνα αὐτοῦ παρὰ τῆς χήρας ἐξαιτησάμενος ἐν τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ αἰθούσῃ ἀναρτήσεται· ἐκ δὲ τῶν ἐπιτίμων τὸν ἀκάματον τοῦ ἐν Ἀθήναις πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου γενικὸν γραμματέα Γρηγόριον τὸν Παππαδόπουλον, τὸν γενναῖον ἐκεῖνον στρατιώτην καὶ θερμουργὸν πρόμχρον τοῦ ἑλληνισμοῦ, καὶ τὸν ἀτυχῆ φιλέλληνα Βεulé ἐν παντὶ καὶ πάντοτε τοῦ ἡμετέρου Γένους συνήγορον.

Ἐκ δὲ τῶν συνεδριάσεων τοῦ Συλλόγου ὁκτώ μὲν ἦσαν ἔκτακτοι, εἴκοσι δὲ καὶ δύο τακτικαί, ἐν αἷς αἱ ἐξῆς ἀνεγνώσθησαν καὶ συζητήθησαν πραγματεῖαι, α) περὶ γενέσεως γλωσσῶν ὑπὸ Ι. Καρολίδου, β') στοιχεῖα γλωσσολογίας ὑπὸ Μ. Παρανίκα, γ') γλωσσολογικὰ μελετήματα ὑπὸ Ἡρ. Βασιάδου, δ') περὶ δημ. παιδείσεως ὑπὸ Γ. Χασιώτου, ε) περὶ γυμναστικῆς ὑπὸ Α. Ζωηροῦ, ς') φυσιολογικὰ μελέται ὑπὸ Σ. Μαυρογένους, ζ') τοπογραφία τῆς ἐπαρχίας Τούλτσης ὑπὸ Χρ. Παππαδοπούλου, η) περὶ ἐμπορίου τῶν Γενοουησίων ὑπὸ Α. Πασπάτη, θ') ἔκθεσις Ι. Μίλλιγγεν περὶ τινων ἐπιγραφῶν ἐν Θράκῃ καὶ ἐν Κυζικῷ εὐρεθεισῶν, ι) περὶ χριστιανι-

κῆς ποιήσεως τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Μ. Παρνίκα, ια') περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Νοσοκομείου ὑπὸ Α. Πασπάτη, ιβ') ἔκθεσις τῆς πρὸς σύνταξιν τῶν κανονισμῶν τῶν διδασκαλείων ἐπιτροπῆς ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ Γ. Χασιώτου, ιγ') τεμάχια ἐκ τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ ὁδοιπορικῶν τοῦ ἁγίου Παλμύρας Κυρίλλου, ιδ') περὶ μέσης παιδεύσεως ὑπὸ Μ. Παρνίκα, ιε') ἔκθεσις καὶ πρόγραμμα τῆς ἐπὶ τοῦ Καραπανείου ἀγωνοθετήματος πρὸς βράβεισιν διδασκτικῶν τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως βιβλίων ἐπιτροπῆς ὑπὸ Γ. Χασιώτου. Χωρὶς δὲ τούτων ἀνεγνώσθησαν καὶ διάφοροι ἐπιστολαὶ καὶ ἐκθέσεις πλεῖσται πρὸς τὸν Σύλλογον ἀποσταλεῖσαι περὶ τῆς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καταστάσεως τῆς παιδείας.

Αἱ δὲ δημόσιαι διαλέξεις, καίπερ ὑπὸ πολλῶν περιστοιχιζόμεναι δυσχερεῶν, ἐξ οὗ τὸ ἐλέθριον ἐκεῖνο τοῦ 1870 πῦρ βιβλία τε καὶ ὄργανα φυσικῆς ἀπετέφρωσε, γενναίως ὅμως εἰς τὰς πικρὰς ταύτας δοκιμασίας ἀντέσχον καὶ διατελοῦσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἐπιτυχῶς γιγνόμεναι· τὸ δὲ λῆξαν ἔτος τὴν τάξιν τοῦ προεκδοθέντος προγράμματος ἢ ἕκτακτος τοῦ χειμῶνος βαρύτης ὑπετάραξεν, ἐπὶ τινὰ χρόνον διακόψασα τὰ μαθήματα· ἀλλὰ καὶ οὕτως τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἐγένοντο διαλέξεις, ἦτοι ὁ μὲν Α. Σπυθάρης πεντάκις ἐδίδαξε *κοσμογραφίαν*, ὁ δὲ ἱατρός Κ. Καραθεοδωρῆ ἐπτάκις *ἀνθρωπολογίαν*, ὁ δὲ Γ. Δημητριάδης ἐξάκις *πρακτικὴν καὶ ἐφηρμοσμένην γεωμετρίαν*, ὁ δὲ Ι. Καρολίδης *περὶ ψυχῆς καὶ σώματος*, *περὶ τοῦ τρίτου Καρχηδονικοῦ πολέμου*, καὶ τρίς *περὶ ἐλευθέρως θελήσεως*, ὁ δὲ Ι. Ἀριστοκλῆς πεντάκις μὲν ὠμίλησε *περὶ Ἄθω*, τρίς δὲ *περὶ τῶν ἀρχαιοτάτων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς*, ὁ δὲ Α. Δημητριάδης δις ἐδίδαξεν *ἱστορίαν τῆς κλισικῆς φιλολογίας κατὰ τὸν Μεσαίωνα*, ὁ δὲ Χρ. Χατζηχρήστου τρίς *περὶ ἀρχαίας Κωμωδίας*, ὁ δὲ Ε. Rossi de Justiniani *περὶ τοῦ δαιμονίου*

τοῦ Σωκράτους ὠμίλησε, καὶ τελευταῖον ὁ Φίλιππος Λούζης λυρικά τινα ἀπήγγειλεν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ ποιημάτων.

Τοιαῦτα μὲν ἦσαν τὰ θέματα τῶν διαλέξεων, τὸ δὲ ἀκροατήριον προσεῖχε πᾶσι τὸν νοῦν καὶ εὐφραίνετο ἀκροώμενον. Ἄλλ' ἐν τῷ νέῳ καθιδρύματι καὶ αἱ δημόσιαι διαλέξεις ἀναντιρρήτως νέας προσκλήσονται δυνάμεις καὶ σπουδαιότεραι γενήσονται· ταύταις δὲ καὶ ἕτερα προστεθήσονται νέα μαθήματα ἀπλούστερα καὶ στοιχειωδέστερα χάριν τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ.

Προσφοραὶ δὲ ἐγένοντο αἱ ἐξῆς ὁ μὲν ἅγιος Ἡρακλείας εἴκοσι καὶ τρία προσήνεγκεν ἀρχαῖα νομίσματα, ὧν ἕν μὲν χρυσοῦν, δέκα δὲ ἀργυρᾶ καὶ 12 χαλκεία, ὁ δ' ἐν ταῖς ἠνωμέναις τῆς Ἀμερικῆς πολιτείαις πρεσβευτῆς τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας Γρ. Ἀριστάρχης δώδεκα ἀργυρᾶ, ὁ δὲ ἱατρός Ν. Βεγλερῆς 90 χαλκᾶ καὶ ἀργυρᾶ, δύο χρυσᾶ φύλλα ἐλαίας καὶ καλὴν κεφαλὴν Ἀφροδίτης, ὁ δ' ἐν Χαρταλιμῇ Ἀναστάσιος Βαφειδῆς δέκα καὶ ἐπτὰ χαλκᾶ, ὁ δὲ Γεώργιος Βασιάδης ἐν χρυσοῦν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὁ δ' ἐν Ἀρτάκη ἱατρός Νικόλαος ὁ Λήμιος καὶ ὁ ἐν Φιλ/πόλει Βλάσιος Σκορδέλης διαφόρους ἐπεμψαν τῷ Συλλόγῳ ἐπιγραφάς, περὶ ὧν ἔκθεσιν ἀνέγνω ὁ ἱατρός κ. Μίλλιγγεν· βιβλία δὲ ἰδιαιτέρας ἄξια μνείας, προσήνεγκεν ὁ ἱατρός Ι. Πανᾶς ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἐννέα τόμους ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς ἱατρικῆς, πεντήκοντα δὲ ἀντίτυπα τῶν Μακεδονικῶν τοῦ κ. Δήμιτσα, ὅπως δωρεὰν τοῖς Συλλόγοις καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀνωτέροις ἑλληνικοῖς σχολείοις διανεμηθῶσιν, ὁ φιλόμυθος καὶ φιλογενῆς ἐκεῖνος ἀνὴρ, περὶ οὗ τοσάκις λόγον ἐποίησάμην, οὐχὶ διότι φίλος καὶ συμπατριώτης, ἀλλὰ διότι φίλος τῶν γραμμάτων, φίλος τῶν σχολείων, φίλος τῶν συλλόγων,¹

1) Ἐξ οὗ ταῦτα ἐρρήθησαν ὁ κ. Χρηστάκης Ζωγράφος καὶ ἄλ-

ἐν παντὶ καὶ πάντοτε πρόθυμος καὶ μεγαλόδωρος χορηγὸς καὶ προστάτης αὐτῶν.

Πᾶσιν οὖν τούτοις ὁ Σύλλογος καὶ δημοσίᾳ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπετειῷ ἡμέρᾳ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ ἐκφράζει, καθὰ καὶ τοῖς δημοσιογράφοις τοῖς τε ἐνταῦθα καὶ τοῖς ἀλλαχοῦ δωρεὰν αὐτῷ τὴν ἐφημερίδα αὐτῶν ἢ τὸ περιοδικὸν ἀποστέλλουσιν.

Τὸ δὲ περιοδικὸν τοῦ τῶν ἄλλων ἐτῶν ὀγκωδέστερον μόνις μετὰ τρεῖς μῆνας τῶν πισστηρίων ἐξέρχεται, διότι ἡ συντακτικὴ ἐπιτροπὴ¹ εἰς πολλὰς ἐκάστοτε καὶ σχεδὸν ἀνω-

λας ἐποίησε γενναιοδωρίας προσενεγκῶν ἑκατὸν μὲν λίρας ὀθωμανικὰς τῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει Θεσσαλικῆ Συλλόγῃ, πενήτηκοντα δὲ τῆ Ἑπειρωτικῆ διὰ τὰ ἔξοδα τῆς ἐπετείου αὐτοῦ πανηγύρεως, ἑτέρας δὲ πενήτηκοντα τῆ ἐν Καστορίᾳ Συλλόγῃ, ἀνά χίλια δὲ φράγκα τῆ ἐν Ἀθήναις ὑπὲρ τῆς γυναικείας παιδείσεως καὶ τῆ διδασκαλικῆ Συλλόγῃ· τὰ δὲ μετὰ τὴν ἐξ Εὐρώπης ἐπάνοδον αὐτοῦ ἔσονται γενναιότερα, ἢ ἐκ βάρων δηλονότι ἀνοικοδόμησις τῶν πατριαρχείων καὶ ἡ τῆς μεγάλης (α) τοῦ Γένους Σχολῆς, ὡς ἡ φήμη κηρύσσει καὶ ἐγὼ πιστεύω.

(α) Ἡ σημείωσις αὕτη μετὰ τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ λόγου ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Νεολόγῃ τῇ 10 τοῦ μηνός, τὴν δ' ἐπιούσαν ἀνηγγέλλετο ἐν ταῖς ἐφημερίαις, ὅτι ὁ Γ. Ζαρίφης μετὰ τινος φιλογενοῦς κληρικοῦ ἀνεδέξατο τὴν ἀ-ἐγερσιν οἰκοδομῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ ἀξίας τοῦ ὀνόματος τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς. Τίς οὐχ ὄρᾳ ἐν τούτοις τὴν ἀκράτητον ἐκείνην πρὸς τὸ δίδουσι ὄρμην καὶ ἐλευθερίότητα καὶ γενναιοδωρίαν τοῦ κ. Ζαρίφη, περὶ ἧς ἀνωτέρω (σελ. 12) λόγον ἐποίησάμεθα; ὁ δὲ μεγάλῃ χαρᾷ πληροὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ χρηστὰς παρέχει ἐλπίδας ἐστὶ τοῦτο, ὅτι καὶ οἱ κ. Στ. Ζαφειρόπουλος καὶ Ν. Ζαρίφης γενναίως ἀνθαμιλλῶνται πρὸς ταῦτα προσενεγκόντες ἑκάτερος ἀνά χίλιας λίρας πρὸς ἀγορὰν τοῦ ἐφ' οὗ οἰκοδομηθήσεται ἡ Σχολὴ οἰκοπέδου.

(1) Μέλη αὐτῆς Γ. Σοφοκλῆς πρόεδρος, Σ. Μαυρογένης, Α. Λιούμας, Δ. Πληθωνίδης, Χρ. Χατζηχρήστου, καὶ Ν. Παρηνίκας.

περβλήτους προσκόπτει δυσχερείας, ὧν τότε ἀπαλλαγῆσεται καὶ ἡ ἐκτύπωσις τοῦ Περιοδικοῦ τακτικῶς γενήσεται, ὅταν τὸ ταμεῖον εὐπορήσῃ, ὁ δὲ Σύλλογος ἔχῃ μισθοδοτούμενον διορθωτὴν καὶ ἐπιστάτην πρὸς ἑκδοσὶν τοῦ περιοδικοῦ.

Ποῖα δὴ τις ἡ κατάστασις τοῦ ταμείου; Τὸ ταμεῖον τοῦ Συλλόγου πλούσιον ἐστὶν ἅμα τε καὶ πτωχόν· πλούσιον μὲν ἅτε πολλὰ δεχόμενον χρήματα, πτωχὸν δέ, διότι ταῦτα τὰ χρήματα ἐπὶ ὠρισμένῳ χορηγούμενα σκοπῷ, οἷον πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπόρων σχολείων, ἢ πρὸς συλλογὴν τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ, ἢ πρὸς ἑκδοσὶν τῶν ἑλλήνων συγγραφέων, ἢ πρὸς βράβεισιν διδασκαλικῶν βιβλίων τῆς δημοτικῆς παιδείσεως, οὐ δύναται ὁ Σύλλογος δαπανᾶν εἰς τὰς πολλὰς ἄλλας αὐτοῦ χρείας καὶ ἀνάγκας· καὶ οὕτω πολλὰκις καίπερ ἔχων πλούσιον ταμεῖον αὐτὸς πένεται. Ὁ Σύλλογος τακτικῶς μὲν ἐτησίως προσόδους ἔχει τετρακοσίας περίπου ὀθωμανικὰς λίρας, δαπάνας δὲ ὑπὲρ τὰς χιλίας, τὸ δὲ ἔλλειμμα ἐκάστοτε ἐξ ἐκτάκτων ἀναπληροῦ προσφορῶν τῶν φιλοκάλων καὶ φιλομούσων ὁμογενῶν. Ἐν ὅσῃ λοιπὸν ὁ Σύλλογος τοιοῦτους ἔχει προστάτας καὶ κηδεμόνας οὐκ ἀπορήσει χρημάτων. Τίς δὲ διζᾷζει, ὅτι καὶ ἄλλοι πλὴν τῶν πολλὰκις μνημονευθέντων προσελεύσονται αὐτῷ γενναῖοι χορηγοὶ ἐκ τε τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εὐπορούντων ὁμογενῶν; Διὸ θαρροῦντες χωρῶμεν αἰεὶ πρὸς τὰ πρόσω, στέργοντες μὲν τοῖς παροῦσι, ζητοῦντες δὲ τὰ βελτίω.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

Α΄.

Πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐποροῦντας
ὁμογενεῖς.

Φιλογενέστατε Κύριε.

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀποτεϊνόμενος φιλογένειαν καὶ φιλομουσίαν κρίνει περιττὸν νὰ μακρηγορήσῃ· διότι ἐν ἧ καὶ αὐτὸς διαμένοντες πόλει γινώσκετε καλῶς τίς ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, καὶ τί μέχρι τοῦδε ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων ἔπραξε καὶ ὑπὲρ τῆς εὐκλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος. Ὡστε ἡμῖν οὐδὲν ἄλλο νῦν λείπεται ἢ νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι αἱ ἐπιτυχίαι καὶ εὐδοκίμησεις αὐτοῦ προέρχονται ἐκ τῆς σκοπίμου συνεργασίας καὶ συμπράξεως τῶν ὁπαδῶν τοῦ λογίου καὶ τοῦ ἔμπολαίου Ἑρμοῦ· ἐξ αὐτῆς τοςάυτην εἴληφεν ἐπίδοσιν καὶ προκοπὴν, ἐξ αὐτῆς περικαλλῆς ἀνεγείραι κατώρθωσε τῶν Ἑλληνίδων Μουσῶν ἐνδιαίτημα ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, ἐξ αὐτῆς νέας ἀρῶμενος δυνάμεις δύναται ἐκάστοτε χεῖρα ἀρωγὸν νὰ τείνῃ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀπόρων σχολείων ἐν ἐκείναις· μάλιστα τῶν Ἐπαρχιῶν, ἐν αἷς ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα τοσοῦτον ἀπηνῶς καταδιώκεται. Ἴνα ὅμως ἐπαρκῶς καὶ εὐδοκίμως ἐκτελῇ τά τε ἄλλα καὶ

τὸ ἔθνικὸν τοῦτο ἔργον, τῆς ἐτησίας χρήζει συνδρομῆς καὶ τῆς γενναίας ἀντιλήψεως πάντων τῶν ἀπανταχοῦ εὐπορούντων ὁμογενῶν. Ἄν ὁ Σύλλογος μικροὺς ἔχων ἐπὶ τοῦ παρόντος πόρους, τὰς προσφορὰς δηλονότι, ἄς φιλόμουσοι καὶ φιλοπάτριδες ἄνδρες ἐχορήγησαν αὐτῷ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων σχολείων, οἱ κύριοι Χρηστάκης Ζωγράφος¹, Γ. Ζαρίφης, Μ. Νεγρεπόντης, Α. Βαλλιάνος, Α. Βλαστός, Α. Συγγρός, Γ. Κορωνιός, Σ. Σκουλούδης καὶ Α. Ἡφαιστίδης, οὐ μικρὰ πρὸς ὑπόστηριξιν διεπράξατο τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπόρων σχολείων, τί δύναται πράξει, ὅταν τῆς ἐτησίας τύχη συνδρομῆς πάντων ἢ τῶν πλείων ἐκ τῶν εὐπορούντων ὁμογενῶν;

Τούτων ἕνεκα καὶ τὴν ὑμετέραν ἐπικαλούμενοι ἐτησίαν συνδρομὴν πεποιθήμεν, ὅτι διὰ τῶν ὑμετέρων γενναιοδωριῶν δώσετε ἀφορμὴν τῷ Συλλόγῳ, ἵνα ἀναγράψῃ καὶ κηρύξῃ ὑμᾶς μέγαρ αὐτοῦ καὶ τῶν γραμμάτων εὐεργέτην, καθ' ἕκαστον ἔτος μετ' ἀνευφημιῶν ἐν τῇ ἐπετείῳ αὐτοῦ ἑορτῇ μνημονεύων τοῦ ὑμετέρου ὀνόματος.

Τοιαύτην χαρμόσυνον ἀπεκδεχόμενοι τὴν ὑμετέραν πρὸς τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον ἀπάντησιν, καὶ ἐπὶ ταύτῃ προσφέροντες ὑμῖν ἐκ τῶν προτέρων τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην, δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας, ὅπως ἐκφράσωμεν τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξόχου ἡμῶν ὑπολήψεως, μεθ' ἧς διατελοῦμεν.

Ἐν Κων/πόλει τῇ 10 Ἰουλίου 1873.

(1) Τίνας καὶ πόσαι αἱ προσφοραὶ τῶν φιλομούσων τούτων ὁμογενῶν ἴδ. σελ. 12.

Β'.

Πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ.

Φιλογενέστατε Κύριε.

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀποτεινόμενος φιλογένειαν καὶ φιλομουσίαν κρίνει περιττὸν νὰ μακρηγορήσῃ διότι ἐκ μὲν τοῦ Κανονισμοῦ μαθάνετε τίς ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, ἐκ δὲ τῶν ἀποστελλομένων ὑμῖν τριῶν τοῦ Περιδικοῦ τόμων καὶ ἐκ τῆς τελευταίας τοῦ Προέδρου ἐκθέσεως τί μέχρι τοῦδε ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων ἐπραξε καὶ ὑπὲρ τῆς εὐκλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος. Ὅστε ἡμῖν οὐδὲν ἄλλο νῦν λείπεται ἢ νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι αἱ ἐπιτυχίαι καὶ εὐδοκίμησις αὐτοῦ προέρχονται ἐκ τῆς σκοπίμου συνεργασίας καὶ συμπράξεως τῶν ὁπαδῶν τοῦ λογίου καὶ τοῦ ἐμπολαίου Ἑρμοῦ· ἐξ αὐτῆς τοσαύτην εἴληφεν ἐπίδοσιν καὶ προκοπὴν, ἐξ αὐτῆς περικαλλῆς ἀνεγείρει κατῶρθωσε τῶν Ἑλληνίδων Μουσῶν ἐνδιαίτημα ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, ἐξ αὐτῆς νέας ἀρνούμενος δυνάμεις δύναται ἐκάστοτε χεῖρα ἀρωγὸν νὰ τείνῃ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀπόρων σχολείων ἐν ἐκείναις μάλις τῶν Ἐπαρχιῶν, ἐν αἷς ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα τοσοῦτον ἀπηνῶς καταδιώκεται. Ἴνα ὅμως ἐπαρκῶς καὶ εὐδοκίμως ἐκτελῆ τά τε ἄλλα καὶ τὸ ἔθνικὸν τοῦτο ἔργον, τῆς ἐτησίας χρήζει συνδρομῆς καὶ τῆς γενναίας ἀντιλήψεως πάντων τῶν ἀπανταχοῦ εὐπορούντων ὁμογενῶν. Ἄν ὁ Σύλλογος μικροὺς ἔχων ἐπὶ τοῦ παρόντος πόρους, τὰς προσφορὰς δηλονότι, ἄς φιλόμουσοι καὶ φιλοπάτριδες ἄνδρες ἐχορήγησαν αὐτῷ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων σχολείων, οἱ κύριοι Χρηστάκης Ζωγράφος, Γ. Ζαρίφης, Μ. Νεγρεπόντης, Α. Βαλλιάνος, Α.

Βλαστός, Α. Συγγρός, Γ. Κορωνιός, Σ. Σκουλούδης και Α. Ήφαιστίδης, οὐ μικρὰ πρὸς ὑποστήριξιν διεπράξατο τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπόρων σχολείων, τί δύναται πράξει, ὅταν τῆς ἐτησίας τύχη συνδρομῆς πάντων ἢ τῶν πλείστων ἐκ τῶν εὐπορούντων ὁμογενῶν;

Τούτων ἕνεκα καὶ τὴν ὑμετέραν ἐπικαλούμενοι ἐτησίαν συνδρομὴν πεποιθᾶμεν, ὅτι διὰ τῶν ὑμετέρων γενναιοδωριῶν δώσετε ἀφορμὴν τῷ Συλλόγῳ, ἵνα ἀναγράψῃ καὶ κηρύξῃ ὑμᾶς μέγαρ αὐτοῦ καὶ τῶν γραμμάτων εὐεργέτην, καθ' ἕκαστον ἔτος μετ' ἀνευφημιῶν ἐν τῇ ἐπετείῳ αὐτοῦ ἑορτῇ μνημονεύων τοῦ ὑμετέρου ὀνόματος.

Τοιαύτην χαρμύσσον ἀπεκδεχόμενοι τὴν ὑμετέραν πρὸς τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον ἀπάντησιν, καὶ ἐπὶ ταύτῃ προσφέροντες ὑμῖν ἐκ τῶν προτέρων τὴν βραβεῖαν αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην, δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας, ὅπως ἐκφράσωμεν τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξόχου ἡμῶν ὑπολήψεως, μεθ' ἧς διατελοῦμεν.

Ἐν Κων/πόλει τῇ 10 Ἰουλίου 1873.

Γ'.

Ἐπιστολὴ Χρηστάκη Ζωγράφου.

Κύριε Πρόεδρε.

Ἐπιθυμῶν νὰ συντελέσω πρὸς ἐμψύχωσιν καὶ προαγωγὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀπεφάσισα νὰ προσφέρω τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ κατ' ἔτος ἐπὶ δεκαπενταετίαν Δίρας ὄθωμ. τετρακοσίας καὶ πεντήκοντα (λίρ. ὄθωμ. 450) ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς βραβεῖα εἰς ἐκδόσεις Ἑλληνικῶν συγγρα-

φῶν καὶ εἰς βοηθητικὰ πρὸς εὐχερεστέραν αὐτῶν κατάληψιν συγγράμματα ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους:

Α'. Τὰ χρήματα ταῦτα θέλουσι πάντοτε χρησιμεύει ὅν εἰσιν ὠρισμένα σκοπόν, οὐδέποτε δὲ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει δύναται ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος νὰ δαπανήσῃ αὐτὰ ἐπ' ἄλλο τι, καθὰ καὶ ὁ Κανονισμὸς αὐτοῦ (ἄρθρ. 73) διακελεύεται.

Β'. Ἐξ αὐτῶν τίθενται τέσσαρα ἐτήσια βραβεῖα ἀνὰ 100 λίρας ἕκαστον.

Γ'. Ἐκαστον βραβεῖον χορηγεῖται ἢ ὅλον, ἢ διανέμεται εἰς ἡμισείας εἰς δύο ἄξια βραβεύσεως συγγράμματα.

Δ'. Ὅταν σύγγραμμά τι πολύτομον καὶ ἄριστον τυγχάνῃ ὄν, δύναται οἱ κριταὶ ἀπονεῖμαι αὐτῷ καὶ τὰ τέσσαρα βραβεῖα, ἀν μάλιστα κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος μὴ ὑπάρχῃ ἄλλο βιβλίον ἄξιον βραβεύσεως.

Ε'. Ὅταν μηδὲν ἀπονεμηθῇ βραβεῖον, ἢ ἐν ἡ δύο μόνον ἀπονεμηθῶσι, τὰ χρήματα ὅλα ἢ τὰ ὑπολειπόμενα κατατίθενται ὡς κεφάλαιον, καὶ μόνον οἱ τόκοι αὐτῶν δαπανῶνται κατὰ τὰ ἐφεξῆς ἔτη πρὸς ἀγορὰν τῶν βραβευομένων βιβλίων καὶ διανομὴν αὐτῶν εἰς ἀπόρους μαθητὰς.

ΣΤ'. Πρὸς βράβειον πέμπονται παρὰ τῶν ἡμετέρων λογίων ἢ παρ' ἄλλογενῶν Ἑλληνιστῶν τὰ πρὸ ἐνός, δύο ἢ τὸ πολὺ τριῶν ἐτῶν ἐκδεδομένα συγγράμματα αὐτῶν.

Ζ'. Ἐπειδὴ αἱ ἐκδόσεις τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ τὰ πρὸς εὐχερεστέραν κατάληψιν αὐτῶν βοηθητικὰ συγγράμματα χάριν τῶν ἡμετέρων γίνονται καὶ πρὸς προαγωγὴν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν τῆς κριτικῆς Φιλολογίας, πρέπει τὰ εἰς τὸν ἀγῶνα ἀποστελλόμενα βιβλία νὰ ἦναι γεγραμμένα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἢ ἐν τῇ καθαρᾷ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ.

Η'. Τὰ βοηθητικὰ συγγράμματα δύναται νὰ ἦναι καὶ μεταφράσεις τῶν ἀρίστων βιβλίων τοῦ εἶδους αὐτῶν.

Θ'. Ἀπονέμονται τοῖς κριταῖς κατ' ἔτος πενήκοντα ὀ-
θωμ. λίραι ὡς μικρὸν τεκμήριον εὐχαριστίας ἀντὶ τῶν με-
γάλων αὐτῶν κόπων καὶ ἀγῶνων, διότι οὐδὲν λανθάνει
με ὅτι ἡ κρίσις θέλει εἶσθαι ἐκ τῶν χαλεπωτάτων καὶ ὀ-
κληροτάτων. Αἱ προφανεῖς μάλιστα αὗται δυσκολίαι, ὡς
γινώσκετε, ἐποίησάν με ν' ἀμφιταλαντευθῶ πολὺν χρόνον
περὶ τῆς ἀγωνοθεσίας ταύτης.

Ἄλλὰ τίνες πρέπει νὰ ἦναι αἱ ἐκδόσεις ὅπως καταστῶ-
σιν ἄρισταί καὶ πῶς πρέπει νὰ γίνῃ ἡ κρίσις, περὶ τούτων
θέλει φροντίσει ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος νὰ συντάξῃ πρό-
γραμμα, ἀφοῦ πρότερον ἐξαιτήσῃται καὶ τὴν συμβουλὴν
τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ σοφῶν αὐτοῦ μελῶν. Ἄν ὁ Σύλλογος,
μετὰ τὴν γνωμοδότησιν ταύτην, κρίνῃ καλὸν ν' ἀφαιρέσῃ ἢ
προσθέσῃ ἄλλους ὅρους προσφορωτέους τῶν προεκτεθειμέ-
νων, εἰμὶ πρόθυμος νὰ παραδεχθῶ αὐτούς. Ἄλλ' ἐπιθυμῶ οἱ
ἅπαξ παραδεχθῆσόμενοι νὰ φυλάσσωνται ἀκριβῶς, ἐφ' ᾧ καὶ
καθιστῶ ὑμᾶς πληρεξούσιον ἐπίτροπόν μου, ὅπως μεριμνᾶτε
περὶ τούτων.

Ταῦτα παρακαλῶν ν' ἀνακοινώσῃτε τῷ Συλλόγῳ μετὰ
τῶν ἐμῶν ἐγκαρδίων ὑπὲρ τῆς προόδου αὐτοῦ εὐχῶν, διατελῶ.

Ἐν Κων/πόλει τῇ 1 Ἰανουαρίου 1874.

Ἡμέτερος φίλος
(Ἰπογρ.) Χ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ.

Δ'.

Ἐπιστολὴ τοῦ Συλλόγου πρὸς τοὺς ἡμετέρους λογίους
καὶ πρὸς τοὺς ἀλλογενεῖς ἐλληνοστὰς περὶ τοῦ
Ζωγραφείου διαγωνίσματος πρὸς ἐκδοσιν
τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κυρίου Χρηστάκη Ζωγράφου πρὸς

τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον μανθάνετε, ὅτι ὁ φιλόμουσος
οὗτος ἀνὴρ ὁ τοσαῦτα μέχρι τοῦδε παρασχὼν φιλομουσίας
δείγματα καὶ φιλοπατρίας, ἀποφασίσας πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ
προαγωγὴν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων χορηγεῖν κατ' ἔτος
ἐπὶ δεκαπενταετίαν τετρακοσίας καὶ πενήκοντα ὀθωμανι-
κᾶς λίρας ἤτοι φράγκα δεκακισχίλια καὶ ἑκατὸν πενήκον-
τα, ὅπως ὡς βραβεῖα εἰς ἐκδόσεις χρησιμεύσιν ἐλλήνων
συγγραφέων καὶ εἰς βοηθητικά¹ πρὸς εὐχερεστέραν αὐ-
τῶν κατάληψιν συγγράμματα, ἀνέθετο τὴν περὶ τούτων
φροντίδα τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ· ὁ δὲ ἄσμενος τὴν ἐν-
τολὴν ἀπεδέξατο ταύτην, διότι οὐ μόνον οὐδὲν τὴν γνώ-
μην ἀσπάζεται τῶν φρονούντων, ὅτι ἡμεῖς εἰς οὐδὲν ἄλλο
ἀσχολεῖσθαι ὀφείλομεν ἢ εἰς τὴν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως
διάδοσιν καὶ εἰς τὴν χάριν αὐτῆς διδακτικῶν βιβλίων σύν-
ταξιν, καταλείποντες τὴν τῶν ἐλλήνων συγγραφέων ἐκδο-
σιν εἰς τὴν φροντίδα τῶν σοφῶν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης Ἑλ-
ληνιστῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον φρονεῖ, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ δη-
μοτικὴ παιδείσις τότε τελειότερα ἔσται καὶ ἀκμάσει εἰς
πάσας ἐξοπλουμένη τὰς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους τάξεις, ὅταν
τὰ ἐλληνικὰ γράμματα συντονώτερον καλλιεργηθῶσι καὶ
ἀποτελεσματικώτερον, ἢ δὲ σπουδῇ καὶ μελέτῃ τῶν ἐλλή-
νων συγγραφέων γένηται τὸ διηνεκὲς ἡμῶν καὶ ἀπαραίτη-
τον μέλημα· ὅτι τότε ἀξίους ἐξομεν δημοδιδασκικούς καὶ
παιδαγωγούς κατανοοῦντας τὸν ὑψηλὸν αὐτῶν προορισμὸν
καὶ ἐκτελοῦντας τὸ καθῆκον αὐτῶν μετ' ἀπαρμίλλου ἀφο-
σιώσεως, ὅταν καὶ ἀρίστων εὐμοιρήσωμεν φιλόλογον, τῆς

(1) Οἱ εἰσιν ἡ Ἱστορία τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων, ἡ τῆς κλασι-
κῆς φιλολογίας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ τοῖς νεωτέροις ἀπὸ τῆς ἀνα-
γεννήσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἡ τῶν ἐλληνικῶν ἀρχαιοτή-
των, ἡ τῆς ἐλληνικῆς τέχνης, τὸ λεξικὸν ἐκάστου ραφῆως, συγγ κτλ.

κλασικῆς φιλολογίας ἐγκρατεστάτων καὶ περὶ τὸν Ἕλληνα λόγον ἐντριβεστάτων, καθὰ μαρτυρεῖ τὸ τηλαυγὲς τῆς σοφῆς Γερμανίας παράδειγμα τῶν ἀρίστων εὐπορούσης φιλολογῶν καὶ τῶν ἐμπειροτάτων παιδαγωγῶν ἐξ οὗ ἀριδῆλως ἀποδείκνυται, ὅτι ταῦτα ἀδιάσπαστά εἰσι συμβαδίζουσί τε καὶ συμπροάγονται· καὶ τελευταῖον, ὅτι, ὡς ἡ ἀναγέννησις τῶν γερμανῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ διὰ τῆς καλλιέργειας κατάρθωται τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς σπουδῆς καὶ μελέτης τῶν ἑλλήνων συγγραφέων, οὕτω καὶ παρ' ἡμῶν ἡ διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ παλιγγενεσία τότε βαθείας καταβαλεῖ ρίζας καὶ γενναίους καὶ ἀγλαοὺς ἀναδώσει καρπούς, ὅταν αὐθις τὰ ἑλληνικὰ γράμματα πανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς διαδοθῶσι καὶ οἱ ἐν σκότει τῶν ἡμετέρων φωτισθῶσι.

Τοιαῦτα μὲν οὖν φρονῶν ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος περὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ περὶ τῆς χρησιμότητος τῶν ἐκδόσεων τῶν ἑλλήνων συγγραφέων πρὸς προαγωγὴν τῶν τε ἄλλων καὶ αὐτῆς τῆς δημοτικῆς παιδείας, λυπούμενος δ' ἐτέρωθεν καὶ δυσφορῶν, ὅτι μετὰ τοὺς αἰοιδίμους Κοραῆν καὶ Δούκαν οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων λογίων σπουδαίως περὶ τοὺς Ἕλληνας ἠσχολήθη συγγραφεῖς, οὐδ' ἀξίαν λόγου ἐποιήσατο ἐκδοσιν συγγραφέως τινός, ὅτε ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ πολλὰ καὶ καλὰ κατ' ἔτος βλέπουσι τὸ φῶς ἐκδόσεις ἑλλήνων συγγραφέων, οὐκ ἐδίστασε τὴν γενναίαν τοῦ φιλομούσου ἀνδρὸς προσφορὰν ἀποδέξασθαι καὶ τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς προνοήσασθαι, τὰς ἑαυτοῦ σκέψεις καθυποβάλλων ἡμῖν καὶ τὴν ἡμετέραν γνώμην καὶ συμβουλὴν ἐξαιτούμενος.

Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος νομίζει, ὅτι αἱ ἐκδόσεις τῶν ἑλλήνων συγγραφέων ὅσον οἶόν τε ἐξηκριβωμέναι καὶ ἀρισταὶ ἔσονται καὶ εἰς τὴν πρόοδον καὶ παρ' ἡμῶν τῆς κριτι-

κῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλολογίας καθόλου συντελέσουσιν, ἂν μὴ μόνον οἱ ἡμέτεροι τῶν λογίων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ Ἑλληνισταὶ τοῦ ἔργου συνεπιλάβωνται, ὅπερ ἄλλως ἄρθρόν ἐστι καὶ δίκαιον· διότι οἱ θησαυροὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων πρὸ πολλοῦ κοινῇ πάντων ἀπέβησαν κληρονομία, οἱ δ' ἄλλογενεῖς Ἑλληνισταί, εἰ μὴ τῷ γένει, ἀλλὰ γε τῇ παιδείᾳ καὶ τῇ προαιρέσει συγγενεῖς ἡμῖν εἰσι καὶ οἰκεῖοι καὶ μετὰ τῶν ἡμετέρων λογίων κοινόν τινα σύνδεσμον καὶ οἶονεὶ πανελλήνιον ἀπαρτίζουσι σύλλογον, ὃν καὶ οἱ νῦν χρόνοι μονοουχὶ φωνὴν ἀφιέντες ἀπαιτοῦσι, καθ' οὓς ἡ μὲν συγκοινωνία εὐκολωτάτη, ἡ δ' ἀνταλλαγὴ τῶν ἰδεῶν ταχίστη, τὰ δὲ σοφὰ τῆς Εὐρώπης ἔθνη πρὸς τὴν πρακτικὴν καὶ προεξάρχουσαν Γαλλίαν ἀμιλλώμενα σχολὰς ἐν Ἀθήναις καθιδρύσασθαι διανοοῦνται, ἐν αἷς οἱ διατρίβοντες οὐ μόνον εἰς ἀρχαιολογικὰ ἀλλὰ καὶ εἰς φιλολογικὰ ἔργα

(1) Ὁ σκοπὸς τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς ἦν οὐ μᾶλλον ἀρχαιολογικὸς ἢ φιλολογικὸς τὸ κατ' ἀρχάς, τυχῶν τῆς ἐπιδοκιμασίας ἄλλων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἐξόχου κριτικοῦ Sainte-Beuve, ὡς ἐξάγεται ἐκ τινος ἄρθρου δημοσιευθέντος ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων τῇ 25 Αὐγούστου 1846. «On a récemment parlé d'un projet qui honorerait à la fois le gouvernement Français et le gouvernement Grec: il s'agirait d'établir un lien regulier entre l'Université de France et la partie renaissance des Hellènes; de mettre en rapport l'étude du Grec en France avec cette étude fleurie ou sein même de la Grèce; d'instituer en un mot une sorte de concordat littéraire entre notre pays Latin et la terre d'Athènes.» Καὶ ὑπῆρχεν ἄλλη πόλις τῶν Ἀθηνῶν καταλληλοτέρα προστίθειν ὁ κριτικὸς Vinet (L'Art et l'Archéologie pag. 99): «S'il est un nom qui rappelle à l'imagination charmée les sources les plus pures du génie littéraire et des chefs-d'œuvre d'une supériorité souveraine que l'art des modernes ne saurait égaler, Athènes est ce nom assu-

δύνανται ἀσχολεῖσθαι τὴν νεωτέραν ἐκμανθάνοντες γλῶσσαν καὶ πολλὰς ἐξ αὐτῆς ἀποκαρπούμενοι ὠφελείας¹. Τίς ἀμφι-

rément. Cette terre de Grèce, toujours favorisée des dieux, abonde en inspirations hautes et franches, en excitations puissantes qui raniment l'esprit, le retrempe et lui donnent une nouvelle vie. Où trouver ailleurs une empreinte aussi nette, aussi fraîche de la belle antiquité? L'illustre Ofried Müller l'a bien senti; aussi disait-il en décrivant cette Héllade où il est allé mourir: «ici l'on pénètre dans les profondeurs d'une antiquité bien plus vivante que celle de Rome, malgré ses monuments et ses musées.» . . . oui, et je me plais à le répéter, pour établir cette institution libérale, ce centre d'érudition et d'incessantes recherches dont l'Université et la science ont bien plus profité qu'on ne se l'imagine, il était impossible de mieux choisir que cette Athènes éternelle comme Rome, ville incomparable, chère à tous les gens d'esprit, à tous les cœurs d'artistes, car tout y est douceur et beauté, le ciel, l'art, les souvenirs.

Δυστυχῶς οἱ τρόφιμοι τῆς σχολῆς τῆς μὲν ἑλληνικῆς φιλολογίας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀλιγοῦσιν, ἐπιδίδονται δὲ μᾶλλον εἰς ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας· ὁ μετὰ λύπης συνιδοῦσα καὶ ἡ Ἀκαδημία τῶν Γραμμάτων καὶ Ἐπιγραφῶν θεραπεῦσαι ἐπειράσατο τὴν ἔσυναν καὶ λύσιν ἀπαιτήσασα φιλολογικῶν τινῶν ζητημάτων. Δυστυχῶς καὶ ἡ ἐν Ἀθῆναις ἰδρυθεῖσα Γερμανικὴ Σχολὴ ἀρχαιολογικῶν μᾶλλον φαίνεται ἔχουσα χαρακτῆρα ἢ φιλολογικόν· ἀλλ' ἔστιν ἀδύνατον ἵνα μὴ ταχέως ἢ βραδέως ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία τὴν προσήκουσαν αὐτῇ καταλάβῃ τὰς ἐν ταῖς σχολαῖς ταύταις, εἰς ὃ καὶ ἡμεῖς οὐ μικρὸν δυνάμεθα συντελέσαι μετὰ ζήλου καλλιτεροῦντες τὰ ἑλληνικὰ γράμματα.

(1) Ἐν τῇ ἐδόδῳ Ἐπιστηρίδι (Annuaire) τοῦ ἐν Παρισίοις πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν Συλλόγου τὰ ἐξῆς ἀναγινώσκωμεν σελ. 409. πιλάτεμα· ce mot nous paraît pouvoir s'expliquer par le Grec ancien πειρατήριον (iotacisme et changement de ρ en λ!) qui aurait acquis le sens spécial d'épreuve, de douleur, question, torture». Ἡ ἡμετέρα ὁμῶς γλῶσσα, χρωμένη τῷ πιλαιτικῶν

θάλλει, ὅτι ἂν τοῦ πανελληνίου τούτου συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνιστῶν ἢ ἔκδοσις τῶν ἑλλήνων συγγραφέων κοινὸν καταστῆ μέλημα, πολλὰ τὰ προκύψοντα καλὰ καὶ νέον φῶς εἰς τὴν κλασικὴν φιλολογίαν ἐπιχυθήσεται; διότι ἔνθεν μὲν οἱ λόγοι τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ὑπὸ τῆς νεωτέρας βοθηθῶμενοι γλώσσης, ἀσφαλεῖς ἔσονται ἐρμηνευταὶ καὶ πολλὰ τῶν συγγραφέων χωρία διὰ τῆς ἀντιπαροβολῆς τῆς ἀρχαίας πρὸς τὴν νεωτέραν διαφωτίσονται¹, καθιστάντες δ' αὐτὴν γνωστοτέραν τε καὶ κοινοτέραν, ἀφορμὴν καὶ τοῖς ἄλλογενέσιν Ἑλληνισταῖς δώσουσι συντονώτερον περὶ αὐτὴν σπουδάζειν, ἐξ οὗ κατ' ἀνάγκην ἐπελεύσεται ἡ παραδοχὴ τῆς ἡμετέρας προφορᾶς καὶ ἡ χρῆσις τῆς ἀρχαίας οὐκέτι ὡς νεκρᾶς γλώσσης, ἀλλ' ὡς ζώσης καὶ ὀμιλουμένης· ἔνθεν δὲ οἱ ἄλλογενεῖς Ἑλληνισταί, ἅτε κάτοχοι τῶν χειρογράφων, ὧν ἡμεῖς δυστυχῶς στερούμεθα, καὶ ἐντριβεῖς περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀρθοτέρων γραφῶν καὶ βραθεῖς κριτικοί, κείμενον τῶν συγγραφέων παρέξουσιν ἡμῖν διωρθωμένον καὶ οὐ μικρὸν εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ παρ' ἡμῖν τῆς κλασικῆς φιλολογίας συντελέσουσι, τοὺς κανόνας διδάσκοντες τῆς νεωτέρας κριτικῆς καὶ ὀξύνοντες τὴν κρίσιν ἡμῶν.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι καὶ ἡ κρίσις τῶν βραβευθησομένων συγγραμμάτων κοινὸν ἔσται ἔργον τῶν ἡμετέρων λογίων καὶ τῶν ἄλλογενῶν Ἑλληνι-

ἀντὶ τοῦ τυραννεῖν τινα, ὡς ὁ Πιλᾶτος τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, διδάσκει, ὡς οὐδὲν τούτων ὀρθόν.

(1) Παραλείποντες μυρία ἄλλα ἀναφέρομεν μόνον τὸ Ὀμηρικὸν νεοσοῦσι προφέρει μάστακ', ὃ συνήθως ἐρμηνεύεται προφέρει μεμασημένην τροφήν· ἀλλ' ἡ ἡπειρωτικὴ διάλεκτος ἔτι καὶ νῦν λέγουσε τὴν ἀκριδὰ μάστακα διδάσκει ἡμᾶς· ὅτι ἡ τροφή, ἦν ἡ μήτηρ τοῖς νεοσοῦσι· παρεῖχεν, ἦν ὁ μάσταξ ὀηλ. ἡ ἀκρις.

στῶν ἐφ' ᾧ καὶ προτείνει ὁ Σύλλογος, ἵνα ἡ κρίσις κατὰ διαδοχὴν περιοδικῶς γίγνηται ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ὑπὸ διμελοῦς ἢ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ μελῶν αὐτοῦ ἀπαρτιζομένης, καὶ ἤτοι ἑλληνιστὶ ἢ ἐν ἄλλῃ γλώσσῃ γεγραμμένη ἀναγινώσκηται ἐν τῇ ἐπετείῳ τοῦ Συλλόγου ἑορτῇ, καθ' ἣν καὶ τὰ βραβεῖα ἀπονεμηθῶσονται.

Οὐδεὶς δὲ φόβος, μὴ οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης Ἑλληνισταὶ οὐκ ἀποδέξωνται τὸ ἔργον, ἅτε χαλεπὸν αὐτοῖς κρίνειν τὰς ὑπὸ λόγιων Ἑλλήνων γιγνομένας ἐκδόσεις, τὴν νέαν ἀγνοοῦσιν ἑλληνικὴν καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν ἡμετέρων. Ἡμεῖς τοῦναντίον πεποίθαμεν, ὅτι ἐγκρατέστατοι τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ ὄντες, διὰ μικρᾶς μελέτης καὶ τὴν γνώσιν δυνάμενοι τῆς νέας ἡμῶν γλώσσης προσκτήσασθαι καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν ἡμετέρων μανθάνειν, ἄσμενοι πρὸς εὐδῶσιν τοῦ ἔργου συμπράξουσιν ἡμῖν τὸ μὲν χάριν ἀπονέμοντες τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσιν, εἰς ὧν τοὺς εὐανθεῖς λειμῶνας ἐντρυφῶσι, τὸ δὲ καὶ ἡμᾶς εὐεργετοῦντες, οὐ μικρὸν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς σπουδῆς καὶ μελέτης τῶν ἐλλήνων συγγραφέων συντελοῦντες καὶ εἰς τὴν ἐπάνοδον κατὰ τὴν Ἀνατολὴν τῆς κλασικῆς φιλολογίας τοσοῦτον ἄλλοτε τὰς ἡμετέρας χώρας κλεισάσης· ἀνθ' ὧν ἡμεῖς οὐδέποτε παυσόμεθα μυρίας αὐτοῖς χάριτας ἀνομολογοῦντες καὶ εὐεργέτας ἀνακηρύσσοντες.

Ἄν δὲ πρὸς ἀποπεράτωσιν τηλικούτου ἔργου ἢ ἐκ τετρακοσίων καὶ πεντήκοντα ὀθωμανικῶν λιρῶν ἐτήσια προσφορὰ ἀνεπαρκῆς φαίνεται, ταύτη τῷ χρόνῳ καὶ ἑτέρα τοσαύτη προστεθήσεται, καὶ τοῦ συναμφοτέρου μόνιμον κατατεθήσεται κεφάλαιον, ὅπως ἕσσει διαρκεῖς ὑπάρχωσι πόροι πρὸς ἐκδόσιν τῶν ἐλλήνων συγγραφέων.

Τοιαῦτα μὲν τὰ παρὰ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου· δεῖ-

μεθα δ' ὑμῶν γνώμην περὶ τούτων ἀποφήσασθαι ἢ ἄλλ' ἀντ' αὐτῶν προβαλέσθαι, ὅσ' ἂν ὑμῖν δοκῇ βελτίω, ὅπως ἐξ αὐτῶν διαφωτιζόμενοι κατάλληλον συντάξωμεν πρόγραμμα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀγωνοθέτου.

Ἐπὶ τούτοις δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἄκρας πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως ἡμῶν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 25 Φεβρουαρίου 1874.

Ε'.

Πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς.

Σεβασμιώτατε.

Ἐκ διαφορῶν ἀποσταλειῶν τῇ Ἑμετέρᾳ Σεβασμιότητι ἐπιστολῶν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου γινώσκετε ἤδη, ὅτι οὗτος ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ ἔργοις ἀνέλαβε καὶ τὴν μέριμναν περὶ διαδόσεως τῆς δημοτικῆς παιδείσεως, θεωρῶν αὐτὴν δικαίως στερεὰν καὶ ἀκράδαντον κρηπίδα τῆς εὐημερίας τοῦ ἡμετέρου γένους.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὀρθῆς καὶ ὑγιούς ταύτης γνώμης πολλῶν οὐ χρῆζομεν λόγων, ἀλλ' ἀρκοῦσι τὰ παραδείγματα τῶν νῦν πεπολιτισμένων λαῶν, τῶν Γερμανῶν μάλιστα καὶ Ἀγγλαμερικανῶν, οἵτινες ποιεζάρχουσι τῶν ἄλλων καὶ πρὸς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης καὶ εὐημερίας αὐτῶν στερεῶς βαίνουσι δι' οὐδὲν ἄλλο ἢ διότι ταύτην τὴν ὀρθὴν περὶ δημοτικῆς παιδείσεως ἔχοντες γνώμην, μεγάλως μεριμνῶσι καὶ ἐπιμελοῦνται πρὸς διάδοσιν αὐτῆς εἰς πάσας τὰς τάξεις τῆς κοι-

νωνίας, ἀμύθητα πρὸς τοῦτο δαπανῶντες χρήματα. Τίς οὐ καταλαμβάνεται ὑπὸ θαυμασμοῦ καὶ εκπλήξεως μνησάνων, ὅτι αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς δαπανῶσι κατ' ἕτος ὑπὲρ τῆς ἐκπαίδευσως τοῦ λαοῦ 450 ἑκατομμύρια φράγκων, πολλοὶ δὲ ἰδιῶται πρὸς ἴδρυσιν σχολείων καταβάλλουσιν ὁ μὲν 4 ἑκατομμύρια φράγκων, ὁ δὲ 2, καὶ ἄλλοι ἐν ἡ πεντήκοντα μυριάδας; Ἀλλὰ καὶ αἱ φράσεις τοῦ ἡμετέρου λαοῦ, « ἄνθρωπος ἀγράμματος ξύλον ἀπελέκτων » καὶ « ἂν ἤξευρα δύο γράμματα θὰ ἤμουν χίλιαι φοραὶ καλῆτερος ἀφ' ὅτι εἶμαι » τί ἄλλο ἀποδεικνύουσιν ἢ τὸν διακτῆ αὐτοῦ πόθον πρὸς ἐκπαίδευσιν, ζωηρῶς συναισθανομένου καὶ ἐκφράζοντος τὴν ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα τῆς παιδείας;

Ταῦτα μὲν ἱκανὰ τεκμήρια, ὅτι ἡ δημοτικὴ παιδεία, ἡ στοιχειώδης καὶ κατωτέρα καλουμένη, ἐστὶν ἡ πρώτη, ἡ σπουδαιοτάτη καὶ ἀναγκαιοτάτη παιδεία τοῦ ἔθνους, διότι ταύτη; μὲν μετέχουσιν ἢ ὀφείλουσι νὰ μετέχουσιν ἀπαξάπαντες οὐδενὸς ἐξαιρουμένου, τῆς δὲ μέσης παιδείας καὶ τῆς ἀνωτέρας μετέχουσιν ὀλίγοι, ὅσοι εὐποροῦσι καιροῦ καὶ μέσων.

Ἡ δημοτικὴ δὲ παιδεία παρὰ τοῖς μᾶλλον πεπολιτισμένοις λαοῖς τὰ ἐξῆς περιλαμβάνει μαθήματα:

α) Ἀνάγνωσιν, β) Γραφήν, γ) Ἀριθμητικὴν, δ) Ἐθνικὴν γλῶσσαν, ε) Θρησκευτικὰ (Ἰερ. Ἱστορίαν καὶ Κατήχησιν). ς) Ἠθικὰ διηγήματα, ζ) Γεωγραφίαν, η) Ἱστορίαν Ἐθνικὴν, θ) Καλλιγραφίαν καὶ Ἰχνογραφίαν, ι) Στοιχειώδη Γεωμετρίαν, ια) γενικὰς γνώσεις τῆς Φυσικῆς, Χημείας καὶ Φυσικῆς Ἱστορίας, ιβ) Μουσικὴν, καὶ ιγ) Γυμναστικὴν.

Τοιαύτη ἡ πνευματικὴ τροφή, ἧς ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων μεταλαμβάνουσι τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἅτινα ἀπανταχοῦ ὑπάρχουσι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς μικροῖς χωρίοις. Ἐκάστη δὲ τῶν δημο-

τικῶν σχολῶν ἔχει ἰδίαν βιβλιοθήκην καὶ ὀργανοθήκην καὶ συλλογὰς ἐπιστημονικὰς.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται, ὅπόσον ἡμεῖς ὑπολειπόμεθα, διότι οὔτε ἡ ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ τοιαύτην παρ' ἡμῖν εἴληφεν ἀνάπτυξιν καὶ τελειότητα, οὔτε σχολεῖα δημοτικὰ ἀμφοτέρων τῶν φύλων πανταχοῦ ὑπάρχουσιν, οὔτε πάντες οἱ γονεῖς αἰσθάνονται ὅπερ ἔχουσι θρησκευτικὸν καὶ κοινωνικὸν καθῆκον, ἵνα τὰ τέκνα αὐτῶν ἄρρενά τε καὶ θήλεα ἀποστέλλωσιν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, ἀλλὰ πολλάκις εἴτε ἐξ ὀλιγωρίας, εἴτε ὅπως ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ἀνηλίκων αὐτῶν τέκνων μικρὰν τινα ἀποκαρπωθῶσιν ὠφέλειαν, εὐρίσκονται γονεῖς ἄστοργοι, οἵτινες ἀπαθῶς καὶ ἄνευ τύψεως τῆς συνειδήσεως ἀποσεροῦσιν αὐτὰ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον τῆς δημοτικῆς παιδείας, οὐδόλως συλλογιζόμενοι, ὅτι καθιστῶσιν αὐτὰ τυφλὰ καὶ δυστυχεῖ καθ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον.

Τοιαύτης λοιπὸν οὔσης τῆς δημοτικῆς παιδείας παρ' ἡμῖν, πρέπει ὅσον τάχιον νὰ θεραπεύσωμεν τὰς ἐλλείψεις ταύτας, ἂν θέλωμεν εἰς τὰ ἔχνη νὰ βαδίσωμεν τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων ἔθνων καὶ ἐπιθυμῶμεν τὴν ἀληθῆ τοῦ ἡμετέρου γένους εὐημερίαν· ἐπειδὴ, ὡς εἴρηται, τὰ ἔθνη ἐκεῖνα ἀληθῶς εὐδαιμονοῦσιν, ὅσα πλείονα ἔχουσι δημοτικὰ σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἢ δὲ παιδεῖα ἐστὶ πάγκοινος εἰς πάσας τῆς κοινωνίας τὰς τάξεις, ὁ δὲ λαὸς πεφωτισμένος καὶ προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν ἀπηλλαγμένος.

Καὶ ὁ μὲν Φιλολογικὸς Σύλλογος πρὸς ἐπίτευξιν τούτων πολλοὺς κατέβαλε καὶ καταβάλλει ἀγῶνας, γράφων, διδάσκων, προτρέπων, διδακτικὰ βιβλία εἰς τὰ τῶν Ἐπαρχιῶν σχολεῖα ἀποστέλλων, χρήματα χορηγῶν εἴτε πρὸς σύστασιν δημοτικῶν σχολείων, ὅπου δεῖ, εἴτε πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἤδη ὑφισταμένων, χρηζόντων δὲ περιθάλψεως.

Ἄλλ' ὁμολογουμένως οἱ ἀγῶνες αὐτοῦ φροῦδοὶ καὶ ἀλυσιτε-
λεῖς ἀποθήσονται, ἂν μὴ καὶ τῆς Ὑμετέρας τύχῃ προθύ-
μου καὶ ἰσχυρᾶς συμπράξεως· διότι Ὑμεῖς ἐστέ οἱ πνευμα-
τικοὶ τοῦ λαοῦ πατέρες, πρὸς Ὑμᾶς πάντοτε καὶ δικαίως
προσέχει τὸν νοῦν, Ὑμεῖς ὅ,τι καὶ ἂν εἶπητε, γίνεται αἰ-
σθητότερον ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, Ὑμεῖς τέλος παρά τε τῶν
θεῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων νόμων τὴν προστασίαν καὶ ἐπι-
μέλειαν τοῦ λαοῦ ἐπιτετραμμένοι ἐστέ ὥστε Ὑμεῖς διὰ τῶν
πατρικῶν συμβουλῶν, προτροπῶν, ἐγκυκλίων πρὸς τὸ Ὑ-
μέτερον ποιμνιον, διὰ τῶν ἱεροκηρύκων καὶ ἱερέων ἐκάστης
κώμης καὶ συνοικίας, δύνασθε παντὸς ἄλλου κάλλιον κα-
τορθῶσαι, ἵνα εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ εἰσχωρήσῃ ὁπό-
σον ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητος ἐστὶν ἡ ἐκπαίδευσις αὐτοῦ,
καὶ καταλάβῃ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἅγιος ὑπὲρ τῆς παιδείας
ζῆλος καὶ ἱερὸς ἐνθουσιασμός.

Καθ' ἡμᾶς δὲ οὐ μικρὸν συντελέσουσι καὶ τὰ ἐξῆς μέσα·
α) ἂν ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης ὑποχρεώσῃ ἔνθεν μὲν τοὺς
ἱερεῖς ἐκάστης κώμης καὶ συνοικίας, ἵνα καθ' ἑξαμηνίαν ἀ-
ναγινώσκωσιν, ἐπ' ἐκκλησίας κατάλογον τῶν παιδίων, ὅσοι
ἀπὸ τῆς ἑξαετοῦς ἡλικίας καὶ ἄνω ὀφείλουσι φοιτᾶν εἰς τὰ
σχολεῖα, ἔνθεν δὲ τὰς Ἐφορίας, ἵνα ἐν καιρῷ τῶν ἐξετάσεων
τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀναγινώσκωσι κατάλογον πλήρη
τῶν παιδίων τῆς χώρας σημειοῦσαι τοὺς μὴ φοιτῶντας· καὶ
β) ἂν ἐν ταῖς κεντρικώτεραις πόλεσι τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ
διαμερισμάτων φιλεκπαιδευτικοὶ ἰδρυθῶσι Σύλλογοι καὶ Ἀ-
δελφότητες σκοπὸν καὶ μέλημα ἔχοντες τὴν προαγωγὴν καὶ
ἐπίδοσιν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως καὶ τῶν Ἑλληνικῶν
γραμμάτων.

Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἐπιθυμῶν, Σεβασμιώτατε, νὰ
πράξῃ τὸ καθήκον αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν Ὑμετέραν ἐπαρχίαν
καὶ ἔλθῃ τὸ κατὰ δύναμιν εἰς βοήθειαν τῶν ἀπόρων αὐτῆς

σχολείων, ἔχει ἀνάγκην νὰ μάθῃ πρότερον τὴν πνευματικὴν
αὐτῆς κατάστασιν, ὅπως ἐν γνώσει ἐκτιμῆσῃ τὰς πραγμα-
τικὰς αὐτῆς προόδους καὶ ἐλλείψεις· ἐφ' ᾗ καὶ θερμῶς ἰκε-
τεῦει Ὑμᾶς, ἵνα τὰς δεούσας χορηγήσῃτε πληροφορίας ση-
μειοῦντες ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ἀπαντήσῃ.

α) Πόσα εἰσὶ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἐκατέρου τοῦ φύλου
ἐν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐπαρχίᾳ.

β) Ποῦ ὑπάρχουσι καὶ ποῦ δὲν ὑπάρχουσι καὶ διὰ τί.

γ) Ποῖα ἐκ τῶν Σχολείων ἔχουσιν Ἐφορίας καὶ τίνες
οἱ Ἐφοροὶ, διότι ἐκ τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν καὶ φροντίδος ἐ-
ξήρτηται ἡ εὐδοκίμησις τῶν σχολείων.

δ) Πόσοι καὶ τίνες οἱ ἐν ἐκάστῳ σχολεῖῳ διδάσκοντες,
καὶ τίς ὁ μισθὸς αὐτῶν.

ε) Τίνα τὰ διδασκόμενα μαθήματα κατὰ τμήματα καὶ
τάξεις, καὶ τίς ὁ Κανονισμὸς τῆς Σχολῆς, ἂν ὑπάρχῃ.

ς) Τίνες οἱ πόροι ἐκάστης σχολῆς, πόσαι αἱ ἐτησίαι αὐ-
τῆς δαπάναι, καὶ τίνας ἔχει ἀνάγκας.

ζ) Πόσοι οἱ μαθηταὶ ἐκάστης σχολῆς, καὶ τίς ἡ ἀναλο-
γία αὐτῶν πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῶν ἡμετέρων ἐν τῷ τόπῳ
ἐνθα ἡ σχολή, πόσοι καὶ τίνες οἱ προκόπτοντες καὶ εὐδο-
κιμοῦντες, πόσοι εὐποροὶ, καὶ πόσοι ἄποροι καὶ εἰ ἐκ τῶν
προκοπτόντων, τίνες παῖδες ἀπὸ τῆς ἑξαετοῦς ἡλικίας καὶ
ἄνω φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τίνες οὐ, καὶ διὰ τί.

Παρακαλεῖται ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης νὰ εὐαρεστηθῇ
ν' ἀποστείλῃ τὰς πληροφορίας ταύτας πρὸ τῆς πρώτης Ἰα-
νουαρίου, εἰ δυνατὸν, τοῦ 1874, ὅπως ὁ Σύλλογος πρὸ τῆς
ἐπετείου ἑορτῆς αὐτοῦ ἔχῃ καιρὸν νὰ λάβῃ αὐτὰς ὑπ' ὄψιν
καὶ διεξελθὼν μετὰ προσοχῆς ἀποφασίσῃ τὰ δέοντα· ἄλ-
λως ὁ Σύλλογος ἔσαι ἀθῶος πάσης μομφῆς, ὅτι δῆθεν πα-
ραμελῶν τῶν ἐνδεῶν σχολείων βοηθεῖ τὰ μηδεμιᾶς χρήζοντα
συνδρομῆς. Τί πταίει οὗτος, ἂν ἀγνοῶν τὰς ἀνάγκας πολ-

λῶν Ἐπαρχιῶν ἐνεργῆ ὑπὲρ ἐκείνων, περὶ ὧν λαμβάνει πληροφορίας ;

Πρὸς γινῶσιν τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος πέμπομεν καὶ ἀς ἀπεστείλαμεν ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς φιλεκπαιδευτικούς Συλλόγους καὶ Ἀδελφότητας καὶ πρὸς τὰς Δημογεροντίας τῶν Κοινοτήτων καὶ Ἐφορίας τῶν Σχολείων, ἐν αἷς συμπεριλαμβάνονται καὶ ὅσα ἄλλα μέσα θεωρεῖ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος συντελοῦντα πρὸς προαγωγὴν καὶ ἐπίδοσιν τῆς παιδείας.

Πεποιθότες, ὅτι πρὸς ἐφαρμογὴν τούτων κατὰ τὴν Ὑμετέραν Ἐπαρχίαν πᾶσαν χορηγήσετε συνδρομὴν καὶ ἀντίληψιν καὶ ἐκφράζοντες Ὑμῖν ἐπὶ τούτοις τὴν βαθεῖαν τοῦ Συλλόγου εὐγνωμοσύνην, διατελοῦμεν.

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος τέχνα πειθίηνια.

Ἐν Κων/πόλει τῇ 6 Ἰουλίου 1873.

Σ΄.

Πρὸς τοὺς Συλλόγους καὶ Φιλεκπαιδευτικὰς
Ἀδελφότητες.

Κύριε Πρόεδρε.

Γνωστὸν ἤδη ὑπάρχει τῷ ὑμετέρῳ Συλλόγῳ, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ ἔργοις ἀναλαβῶν καὶ τὴν μέριμναν ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς παιδείας πολλοὺς κατέβαλε καὶ καταβάλλει μόχθους πρὸς διάδοσιν αὐτῆς, θεωρῶν αὐτὴν δικαίως στερεὰν καὶ ἀκράδαντον κρη-

πίδα τῆς εὐημερίας τοῦ ἡμετέρου γένους, καὶ ἐπιθυμῶν ἵνα τὸ φρόνημα τοῦτο καὶ ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἡμετέρου λαοῦ βαθείας καταβάλλῃ ρίζας· ἀλλὰ μετὰ βαρυκαλοῦσης καρδίας βλέπει, ὅτι πολλαχοῦ τῶν Ἐπαρχιῶν ὁ λαὸς ἐν βαθυτάτῳ τῆς ἀμαθείας βεθυθισμένος σκότει καὶ ἀπονεαρκωμένος ὡς ὑπὸ μανδραγόραν καθεύδει, ὅπως ἀμεριμνῶν περὶ τῆς ἐκπαιδείσεως αὐτοῦ. Ἡ νάρκη δὲ αὕτη καὶ ἀδιαφορία παρατηρεῖται ἐν ἐκείναις μάλιστα τῶν Ἐπαρχιῶν, ἐν αἷς φιλεκπαιδευτικοὶ οὐχ ἰδρύθησαν Σύλλογοι καὶ Ἀδελφότητες, ἢ ἰδρυθέντες οὐκ ἐμφοροῦνται ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τούτων περὶ τῆς δημοτικῆς παιδείσεως. Ἀνάγκη λοιπὸν πᾶσα, ἵνα ὁ ἡμέτερος λαὸς πανταχοῦ διδαχθῇ τὴν ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα τῆς δημοτικῆς παιδείσεως καὶ βαθέως ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐγχαράξῃ, ὅτι ἡ μὲν παιδεία πηγὴ παντὸς ἀγαθοῦ, ἢ δ' ἀπαιδευσίᾳ πάσης κακοδαιμονίας· ὅτι ὁ ἀπαιδευτὸς ἐστὶν ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς ὁ τυφλός, ὃς περιπλανᾶται ψηλαφῶν καὶ ἀγνοῶν ποῦ ὑπάγει· ὅτι ἡ παιδεία ἐξευγενίζει τὴν καρδίαν, ἀνυψοῖ τὸ φρόνημα, φωτίζει τὸν νοῦν, αὐξάνει τὰς δυνάμεις τῶν ἐθνῶν· ὅτι ἡ γνῶσις καὶ ἐπιστήμη εἰσι δύνამεις, ὁ δὲ πλοῦτος δὲν πορίζεται σήμερον διὰ τῆς ἰσχύος τῶν βραχιόνων, ἀλλὰ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ πνεύματος, ὅπερ δεσπόζει καὶ διευθύνει πρὸς ἐπαύξεισιν τῆς εὐημερίας τοῦ ἀνθρώπου τὰς ὑπερφιάλους τῆς φύσεως δυνάμεις.

Πρὸς ἀπόδειξιν τούτων ἀρκεῖ τὸ τῆς Καληδονίας (Σκωτίας) παράδειγμα, ἧτις τὸ πρότερον ἄμοιρος οὖσα τῶν δώρων τῆς φύσεως, ἔχουσα κλίμα μὲν ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ἔδαφος δὲ πτωχὸν καὶ ἄγονον, ἐν ᾧ οὐδεὶς ἄλλος ἐφέετο δημοτριακὸς καρπὸς ἢ ὁ βρωμὸς, ἢ ἀρχαία τῶν κατοίκων τροφή, φυλὰς δὲ ἀγρίας, ἀμαθεῖς, δεισιδαίμονας, ἀπὸ ληστειῶν ζώσας καὶ ἀρπαγῶν, κατάρθρωσε διὰ τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐν μιᾷ ἑκατονταετηρίδι ν' ἀναπλάσῃ γῆν μὲν εὐφορον

καὶ πλουτοδότεραν, λαὸν δὲ ἠθικόν, θρησκευτικόν, πεφωτισμένον, εὐδαίμονα, καὶ πολὺ τῶν Ἀγγλων κατὰ τὰς γνώσεις ἀνώτερον, ἴσον αὐτοῖς κατὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, πολὺ δὲ αὐτοὺς κατὰ τὴν γεωργικὴν ὑπερβαίνοντα. Τηλικαύτη ἡ δύναμις τῆς καλῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείσεως τοῦ λαοῦ!

Πρὸς διάδοσιν δὲ εἰς πάσας τὰς τάξεις τοῦ ἡμετέρου λαοῦ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις τῶν ἀναμφισβητήτων τούτων ἀληθειῶν περὶ τῆς δημοτικῆς παιδείσεως, παντὸς ἄλλου κάλλιον δύνανται συντελέσαι οἱ φιλεκπαιδευτικοὶ Σύλλογοι καὶ Ἀδελφότητες, ὡς φαινὰ κέντρα καὶ ἐστία φωτοβόλοι τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν, διαφωτίζοντες τοὺς ἐν σκότει καὶ τοὺς μὴ εἰδότας τὴν ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα τῆς παιδείσεως. Διὰ ταῦτα εὐχῆς ἔργον ἵνα ὅσοι πλείονες τοιοῦτοι ἐν ἐκάστῃ ἵδρῶσιν Ἐπαρχίᾳ.

Καθ' ἡμᾶς δὲ οὐ μικρὸν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ φιλεκπαιδευτικοῦ τούτου σκοποῦ συντελέσουσι καὶ τὰ ἐξῆς μέσα, ὑπὲρ ὧν ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος πᾶσαν ὑπισχνεῖται δυνατὴν συνδρομὴν.

α) Ἄν ἕκαστος τῶν Συλλόγων μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας διαβιβάξῃ εἰς τὰς Δημογεροντίας τῶν Κοινοτήτων καὶ Ἐφορίας τῶν σχολείων τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ, ὅσα νομίζει συντελοῦντα εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν σχολείων, καὶ προνοῆναι περὶ ἐξευρέσεως πόρων καὶ καλῆς αὐτῶν διαχειρίσεως.

β) Ἄν ἐν ταῖς κεντρικωτέραις τοῦλάχιστον δημοτικαῖς σχολαῖς ἐνεργῆ πρὸς σύστασιν δημοτικῶν βιβλιοθηκῶν καὶ πρὸς ἀγορὰν ὀργάνων τῆς πειραματικῆς φυσικῆς καὶ στοιχειωδῶν συλλογῶν τῆς φυσικῆς ἱστορίας, διότι ἀνάγκη τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας νὰ λαμβάνωσι γενικὴν τινα γνῶσιν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ὧν ἡ ἐφαρμογὴ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους τοσαύτην εἴληφεν ἐπίδοσιν καὶ τοσαῦτα παρήγαγε τεράστια ἀποτελέσματα.

γ) Ἄν πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς διδασκαλίας τῶν ἀποχωρούντων ἀπὸ τῶν σχολείων παιδῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐνηλίκων μεριμνᾷ περὶ συστάσεως ἐν τοῖς κεντρικωτέροις σχολείοις ἑσπερινῶν μαθημάτων δις ἢ τρίς τῆς ἐβδομάδος γιγνομένων.

δ) Ἄν τοῖς ἀπόροις σχολείοις τῆς περιοχῆς αὐτοῦ χορηγῆ διδακτικὰ βιβλία καὶ χρήματα, ὅταν εὐπορῆ, δεικνύων καὶ ἔργῳ, ὅτι ὄντως περὶ τῆς ἐκπαιδείσεως τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ κηδεταί.

ε) Ἄν, ὡς λίαν ἀξιεπαίνως ποιούσιν ὁ ἐν Ἐπιτροπῇ Θρακικῶν Συλλογῶν καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ἐπιτροπῇ τῶν Τραπεζουντιῶν, ἀποσέλλῃ εἰς περιοδεῖαν ἐπόπτas πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ ἐπιθεώρησιν τῶν σχολείων καὶ πρὸς ἀκριβῆ ἐξέτασιν τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῆς Ἐπαρχίας, συντάσων δι' αὐτῶν σχολειακὸν αὐτῆς γεωγραφικὸν χάρτην, διὰ διαφόρων χρωμάτων φωτεινῶν ἢ σκοτεινῶν διακρίνων ἐν αὐτῷ τὰς διαφοράς, ἂν ὑπάρχωσι, τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῶν διαμερισμάτων αὐτῆς.

ς) Ἄν παρ' ἑαυτῷ συγκαλῆ κατ' ἔτος σύνοδον τῶν δημοδιδασκάλων καὶ διδασκαλιστῶν πρὸς ἐξέτασιν ἀπὸ κοινοῦ διαφόρων παιδαγωγικῶν ζητημάτων, ἅτινα συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπίδοσιν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως, εἰς τὴν καλὴν διοργάνωσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων, καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν διδακτικῶν μεθόδων, καὶ δημοσιεύῃ ὕστερον τὰς ἐν τῇ συνόδῳ ληφθείσας περὶ αὐτῶν ἀποφάσεις πρὸς γνῶσιν καὶ τῶν ἄλλων.

ζ) Ἄν βλέπων, ὅτι πάντες οἱ Σύλλογοι πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τείνουσι σκοπόν, τὴν διάδοσιν τῶν γραμμάτων κατὰ τὰς ἡμετέρας χώρας, ἀδελφικὰς μετ' αὐτῶν συνάπτῃ σχέσεις ἀνταλλάσων τὰς ἰδέας αὐτοῦ καὶ πᾶσαν παρέχων αὐτοῖς συνδρομὴν καὶ ἀντίληψιν διότι ὥσπερ ἡ πολλαπλα-

σίαισι τῶν φωτοβόλων ἐστιῶν καὶ ἡ συγκέντρωσις τοῦ ἐξ αὐτῶν ἐκπεπομένου φωτὸς ὑπεραύξει τὴν αἴγλην καὶ θερμότητα, οὕτω καὶ ἡ πολλῶν συλλόγων συνεργασία φαινοτάτην παράγει λάμψιν καὶ συναύγειαν πρὸς φωτισμὸν τοῦ ἔθνους.

ἦ) Ἐν μετὰ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ζενοτάτας καὶ διηνεκεῖς διατηρεῖ σχέσεις¹ διαβιβάζων αὐτῷ ἐκάστοτε τὰς ἐκθέσεις τῶν ἐποπτῶν περὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως μετὰ τοῦ σχολειακοῦ χάρτου, ὅπως γίνωνται αὐτῷ γνωσταὶ αἱ ἀνάγκαι τῶν ἐπαρχιῶν, κατὰ δὲ Ἰανουάριον ἐκάστου ἔτους περιληπτικὴν ἀποστέλλων τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἐκθεσιν, ἵνα τὰ κυριώτερα αὐτῆς ἐν τῇ ἐτησίᾳ περιλαμβάνωνται τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου λογοδοσίᾳ καὶ κατάδηλος γίγηται οὕτως ἔνθεν μὲν ἡ ἐνότης τῶν ἐργασιῶν τῶν

(1) Τοῦτο ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος καὶ ἐν τῇ Κανονισμῷ ἀνέγραψεν ὡς καθῆκον αὐτοῦ.

Ἄρθρ. 59. Ὁ Σύλλογος διατηρεῖ φιλολογικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς σχέσεις μετ' ἄλλων Συλλόγων, δεχόμενος παρ' αὐτῶν προσφορὰς βιβλίων καὶ κοινοποιήσεις φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, ἀντεπιστέλλων δὲ αὐτοῖς τὸ Περιοδικὸν αὐτοῦ καὶ πᾶν ἄλλο ὑπ' αὐτοῦ δημοσιεύμενον, καὶ πᾶσαν παρέχων αἰτουμένην κοινοποίησιν ἢ διασάφησιν, ὅταν αὐτῷ ἐφικτὴ ᾖ, περὶ φιλολογικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν ζητημάτων, ἢ ἀνακαλύψεων ἐν τοῖς ἡμετέροις χώροις γιγνομένων.

Ἄρθρ. 60. Τῇ προτάσει τῶν ἀρμοδίων Ἐπιτροπῶν ὁ Σύλλογος ἀνατίθει τοῖς ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις Συλλόγοις τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξέτασιν ἀρχαίων μνημείων, τὴν ἀντιγραφὴν χειρογράφων, ἐπιγραφῶν κτλ.

Ἄρθρ. 61. Ὁ Σύλλογος ἐπιτρέπει, ἵνα ἐν τῇ Περιοδικῇ αὐτοῦ δημοσιεύωνται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ 56 ἄρθρου καὶ ἐν ὀνόματι τῶν ἀποστελλόντων χειρογραφοὶ ἀνέκδοτα, ἐπιγραφαί, δημόσια διαλέξεις, καὶ πραγματεῖαι ἀναγνωσθεῖσαι ἐν ταῖς συνεδριάσεσι τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Συλλόγων.

Συλλόγων, ἔνθεν δὲ ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας ἐκάστου, ἐξ οὗ, ὡς εἰκός, ἀμιλλα προκύψει καὶ ζῆλος, τῶν μὲν εὐδοκιομένων τῶν φιλοτιμιουμένων

Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχοι ἔμμεται ἄλλων,
τῶν δὲ ὑπολειπομένων ἀγωνιζομένων εἰς τὰ ἴχνη βαδίσαι τῶν προπορευομένων.

Τοιαύτη καθ' ἡμᾶς ἡ ὑψηλὴ τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις Συλλόγων καὶ Ἀδελφοτήτων ἀποστολή, τῶν φαινῶν τούτων κέντρων καὶ ἐστιῶν τῶν γραμμάτων. Ἄλλ' οὐδὲν τούτων κατορθωθήσεται, ἂν μὴ τὰ μέλη ἐκάστου Συλλόγου ἀπὸ κοινοῦ ἐν ὁμονοίᾳ συνεργάζωνται καὶ μὴ διασπῶσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν διαφωνοῦντα καὶ διαμαχόμενα, ὡς μετὰ λύπης βλέπομεν γιγνόμενον ἐν τισι τῶν Συλλόγων ἐπὶ βλάβῃ αὐτῶν καὶ τοῦ σκοποῦ ὃν προτίθενται.

Ταῦτ' ἐπιστέλλοντες τῷ ὑμετέρῳ Συλλόγῳ, πεποιθήμεν, ὅτι κατανοῶν κάλλιστα τὴν ἀξίαν τούτων καὶ σπουδαιότητα, πᾶσαν καταβαλεῖ προθυμίαν πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν, ἵνα ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἐκτιμῶν τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ ἐναθρυνόμενος ἐπὶ τούτοις προτείνῃ αὐτὸν τοῖς ἄλλοις παράδειγμα ἄξιον μιμήσεως.

Πρὸς Ὑμετέραν γνῶσιν πέμπομεν Ὑμῖν καὶ ἄς ἀπεστείλαμεν ἐπιστολὰς πρὸς τε τοὺς σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς καὶ πρὸς τὰς φιλομούσους Δημογεροντίας τῶν Κοινοτήτων καὶ Ἐφορίας τῶν Σχολείων, ἐν αἷς συμπεριλαμβάνονται καὶ ὅσα ἄλλα μέσα θεωρεῖ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος συντελοῦντα πρὸς προαγωγὴν καὶ ἐπίδοσιν τῆς παιδείας.

Ἐπὶ τούτοις δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς διακεκριμένης πρὸς Ὑμᾶς ὑπολήψεως ἡμῶν.

Ἐν Κων/πόλει τῇ 6 Ἰουλίου 1873.

Ζ'.

Πρὸς τὰς φιλομούσους καὶ φιλογενεῖς Δημογε-
ροντίας τῶν Κοινοτήτων καὶ Ἐφορίας
τῶν Σχολείων αὐτῶν.

Ἀξιότιμοι Κύριοι.

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλο-
γος ἀναγράφας ἐν τῷ Κανονισμῷ¹ αὐτοῦ ὡς καθῆκον καὶ
τὴν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως διάδοσιν, μετὰ μεγάλης σπου-
δῆς ἐπελάβετο τῆς ἐργασίας ταύτης προβάς εὐθὺς εἰς ὑπο-
στήριξιν τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ἀπόρων σχολείων, διανέ-
μων αὐτοῖς χρήματα καὶ βιβλία διδακτικά. Τὸ ἐκπαιδευτι-
κὸν ὅμως αὐτοῦ τοῦτο ἔργον, οἶανδῆποτε καὶ ἂν λάβῃ ἀ-
νάπτυσιν καὶ ἐπίδοσιν, ἔσται ἀεὶ ἀτελής, ἂν μὴ καὶ ὁ λαὸς

(1) Ἄρθρον 69. Ὁ Σύλλογος κατὰ τοὺς πόρους αὐτοῦ καὶ τὰς
ἐπὶ τούτῳ φιλομούσων ἀνδρῶν προσφοράς ἀπονέμει ἐπὶ τῇ προτάσει
τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς τὰς πρὸς ὑποστήριξιν ἀπόρων σχο-
λείων ἢ πρὸς σύστασιν νέων χρηματικὰς ἐπιχορηγήσεις.

Ἄρθρ. 70. Οὐδεμίᾳ χορηγεῖται ὑποστήριξις καὶ συνδρομὴ εἰς ὑ-
πάρχοντα σχολεῖα, ἂν μὴ αἱ Ἐφορίαι αὐτῶν προαποστείλωσιν ἔκθε-
σιν περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ οικονομικῆς αὐτῶν καταστάσεως, ἐπι-
κεχωρωμένην ὑπὸ τῆς ἐπιτοπίου Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἢ τῆς Δημο-
γεροντίας.

Ἄρθρ. 71. Ὁ Σύλλογος πρὸς γινῶσιν ἀκριβεστέραν τῆς ἠθικῆς
καὶ διανοητικῆς καταστάσεως τῶν ἡμετέρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, αἰτεῖ
πληροφορίας παρὰ τῶν Συλλόγων, ἢ τῶν ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις
μελῶν αὐτοῦ, ἢ παρ' ἄλλων καταλλήλων προσώπων.

αὐτὸς συναισθανθῇ τὴν ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα τῆς παι-
δείας. Τούτου ἕνεκα ὁ Σύλλογος ἀπευθύνεται καὶ αὖθις πρὸς
Ἰμάς, οἵτινες ὡς προσστῶτες τῆς Κοινότητος καὶ Ἐφοροῦ
τῶν σχολείων αὐτῆς ἐν διηνεκεῖ μετ' αὐτοῦ ἐστὲ κοινωνία,
παρακαλῶν νὰ μὴ παύσηθε καθ' ἑκάστην διαφωτίζοντες αὐ-
τὸν περὶ τῶν πραγματικῶν ὠφελειῶν, ἃς ἀποκαρποῦνται τὰ
τέκνα αὐτοῦ εἰς τὰ σχολεῖα φοιτῶντα, πρὸς ἀπόδειξιν ἀνα-
φέροντες, ὅτι οἱ νῦν πρωτεύοντες λαοὶ καὶ τῶν ἄλλων προε-
ξάρχοντες, οὓς καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν μιμεῖσθαι, μετ' ἀκαμά-
του ζήλου πρὸς διάδοσιν ἀσχολοῦνται τῆς δημοτικῆς παι-
δείσεως, καὶ μάλιστα ὁ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βο-
ρείου Ἀμερικῆς λαός, παντὸς ἄλλου κάλλιον κατανοήσας
τὴν μεγάλην ὠφέλειαν τῆς ἐκπαιδεύσεως πάντων ἀνεξαιρέ-
τως τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ, ὡς ἄλλα τε καὶ τὰ ἐξῆς ἀριδῆ-
λως μαρτυροῦσιν. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ, ὅτι ἐν ταῖς Ἠνωμέναις
Πολιτείαις πρό τινων ἔτι ἐτῶν ἑκατομμύρια ὑπῆρχον μαύ-
ρων δούλων ἐν ἐσχάτῃ ἀμαθείᾳ καὶ ἀθλιότητι ζῶντα, καὶ
ὅτι πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν κατασφραγιστάτος ἐγένετο
ἐμφύλιος πόλεμος· ἀλλ' ὅ,τι πολλοὶ ἀγνοοῦμέν ἐστι τοῦτο,
ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν πάντες οἱ πολῖται μετὰ
πυρετώδους προθυμίας ἠσχολήθησαν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν
ἀπελευθέρων τούτων καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν, καὶ ἐν ὀλίγοις
ἔτεσι τοσαύτη ἐγένετο ἐπίδοσις καὶ προκοπή, ὥστε κινεῖ
τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκπληξιν παντὸς ξένου τὰ σχολεῖα
τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐπισκεπτομένου, καθὰ ἀναφέρει
ὁ πολυμαθὴς Γαλάτης Hirpeau, ὃς ἐπισκεψάμενος σχολῆν
τινα καθ' ἣν ὥραν διδασκάλισσα τὸ εἰκοστὸν καὶ πέμπτον
ἄγουσα ἔτος ἡρμήνευε τὸν Θουκυδίδην, ἔμεινεν ἐκθαμβὸς
ἀκούων κοράσιον μέλαν μετὰ θαυμασίας ἀκριβείας ἀνα-
πτύσσον τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀθηναίου
ἱστορικοῦ.

Ἐπικραυτήν πρόνοιαν λαμβάνουσιν ἐν Ἀμερικῇ περὶ τῆς ἑκπαίδευσως τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ! Ἄλλ' ἡμεῖς οἱ σεμνομένοι ὅτι ἔσμεν ἀπόγονοι τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν τί ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως πράττομεν; ἐν πόσοις τῶν παρ' ἡμῖν παρθεναγωγείων ὑπάρχουσι κοράσια δυνάμενα ἐρμηνεύειν τὸν Θουκυδίδην; ἀλλὰ καὶ πόσα εἰσὶ τὰ παρθεναγωγεῖα ἐν ἐκάστῃ ἐπαρχίᾳ; Πρὸς Θεοῦ! μέχρι τίνος τὴν ζοφώδη ταύτην ὑπομενοῦμεν ἀμάθειαν καὶ ταπεινώσιν, μέχρι τίνος τὰ τέκνα τοῦ ἡμετέρου λαοῦ ἔσονται κατὰ τὴν ἑκπαίδευσιν κατώτερα καὶ αὐτῶν τῶν τέκνων τῶν χθῆς ἔτι δούλων;

Καὶ ὁ μὲν Φιλολογικὸς Σύλλογος πρὸς θεραπείαν τῶν κακῶν τῆς ἀπαιδευσίως πολλοὺς κατέβαλε καὶ καταβάλλει μόχθους· ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς οἱ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ἔχετε ἱερὸν κοινωνικὸν καὶ ἔθνικὸν καθήκον νὰ μεριμνᾶτε ὑπὲρ τῆς διαδόσεως καὶ ἐπιδόσεως τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως, προτρέποντες τὰς Κοινότητας τῆς περιφερείας ὑμῶν, ὅσω μικραὶ καὶ ἂν ᾦσι, νὰ διατηρῶσι δημοτικὰ σχολεῖα ἑκατέρου τῶν φύλων, ὑποχρεοῦντες τοὺς γονεῖς νὰ πέμπωσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα ἄρρενά τε καὶ θήλεα εἰς τὰ σχολεῖα, μνημονεύοντες ἐν καιρῷ τῶν ἐξετάσεων τῶν σχολείων πρὸς παραδειγματισμὸν δημοσίᾳ τῶν ἀστόργων ἐκείνων γονέων, ὅσοι ὀλιγωροῦσι νὰ πέμπωσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα εἰς τὰ σχολεῖα· διότι ὁ ἀποστερωτὸν τὰ ἑαυτοῦ τέκνα τὴν ἑκπαίδευσιν χείρων ἐστὶ τοῦ ἀποτυφλοῦντος αὐτὰ γονέως· ἐπειδὴ οὗτος μὲν ἀφαιρεῖ τὸ φῶς ἀπὸ τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν, ἐκεῖνος δὲ τὸ φῶς τῆς παιδείας καὶ ἐπιστήμης ἀπὸ τῆς ψυχῆς, κυλίων αὐτὴν ἐσαεὶ εἰς τὸν βρόχρον τῆς ἀμαθείας καὶ δεισιδαιμονίας· κατὰ δὲ Ἰανουάριον ἀποστέλλητε τῷ Συλλόγῳ ὅσον οἶόν τε ἀκριβεῖς καὶ λεπτομερεῖς πληροφορίας περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν σχολείων τῆς περιοχῆς ἡμῶν σημεῖοντες ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ἀπαντήσει·

ἀ) Πόσα εἰσὶ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἑκατέρου τοῦ φύλου ἐν τῇ Ὑμετέρᾳ περιφερείᾳ.

β) Ποῦ ὑπάρχουσι καὶ ποῦ δὲν ὑπάρχουσι καὶ διὰ τί.

γ) Ποῖα ἐκ τῶν σχολείων ἔχουσι Ἐφορίας καὶ τίνες οἱ Ἐφοροί, διότι ἐκ τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν καὶ φροντίδος ἐξήρηται ἡ εὐδοκίμησις τῶν σχολείων.

δ) Πόσοι καὶ τίνες οἱ ἐν ἐκάστῳ σχολεῖῳ διδάσκοντες, καὶ τίς ὁ μισθὸς αὐτῶν.

ε) Τίνα τὰ διδασκόμενα μαθήματα κατὰ τμήματα καὶ τίς ὁ Κανονισμὸς τῆς Σχολῆς, ἂν ὑπάρχη.

ς) Τίνες οἱ πόροι ἐκάστης σχολῆς, πόσαι αἱ ἐτήσιαι αὐτῆς δαπάναι, καὶ τίνας ἔχει ἀνάγκας.

ζ) Πόσοι οἱ μαθηταὶ ἐκάστης Σχολῆς καὶ τίς ἡ ἀναλογία αὐτῶν πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῶν ἡμετέρων ἐν τῷ τόπῳ ἔνθα ἡ σχολή, πόσοι καὶ τίνες οἱ προκόπτοντες καὶ εὐδοκμοῦντες, πόσοι εὐποροί, καὶ πόσοι ἄποροι καὶ εἰ ἐκ τῶν προκοπόντων, τίνες παῖδες ἀπὸ τῆς ἐξαετοῦς ἡλικίας καὶ ἄνω φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τίνες, οὐ, καὶ διὰ τί.

Ταῦτα πράττοντες, φιλόμουσοι κύριοι, καὶ εἰς τὰ σχολεῖα τῆς ὑμετέρας περιφερείας γίνεσθε χρήσιμοι καὶ εἰς τὸν Σύλλογον μεγάλας προσφέρετε ὑπηρεσίας, διότι ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων μανθάνων οὗτος τίνα μέρη ἔχουσι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀνάγκην ὀδηγηθήσεται εἰς τὴν ἀπονομὴν τῶν χρημάτων, ὅσα φιλόμουσοι καὶ φιλοπάτριδες ἄνδρες προσφέρουσιν αὐτῷ ἐτησίως ὑπὲρ τῶν ἀπόρων σχολείων τῶν Ἐπαρχιῶν, καὶ ὅσα αὐτὸς ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν χορηγεῖ.

Τελευτῶντες δὲ τὸν λόγον δὲν πρέπει νὰ ἀποκρύψωμεν ὑμῖν καὶ τίνα ὑποκάρδιον τοῦ Συλλόγου θλίψιν, ὅτι ἔνθεν μὲν Ἐφοροὶ τινεὶ παραγωνρίζοντες τὰ καθήκοντα αὐτῶν κατακρατοῦσι τὰ παρὰ τοῦ Συλλόγου ἀποστελλόμενα χρή-

ματα, οὐδὲ μεταχειρίζονται δι' ὃν ἀπεστάλησαν σκοπόν, καθ' ὧν, ἂν μὴ δαπανήσῃσι τὰ χρήματα ὑπὲρ τῶν σχολείων, ὁ Σύλλογος μετὰ λύπης ἀναγκασθήσεται νὰ λάβῃ αὐστηρὰ μέτρα δημοσιεῶν καὶ στηλιτεύων τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἔνθεν δὲ πόλεις καὶ κωμοπόλεις ἱκανοὺς κεκτημέναι πόρους καὶ ἄλλους δυνάμεναι ἐξευρεῖν οὐ μόνον ὑπὲρ τῶν ἑαυτῶν σχολείων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀπόρων τῆς περιφερείας αὐτῶν, ἐξαιτοῦνται παρὰ τοῦ Συλλόγου ὑπὲρ τῶν ἰδίων αὐτῶν χρηματικὴν βοήθειαν, ὅπως ἀμεριμνώσαι ἂν ἡ αἰτησις αὕτη μέλλῃ νὰ ἀποστερήσῃ τὰ ἄπορα σχολεῖα τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ὠρισμένα βοηθήματα. Ταῦτα περιάγουσι τὸν Σύλλογον εἰς μεγάλην ἀθυμίαν καὶ ἀμηχανίαν, διότι οὗτος τὸ βαρύνοχθον ἀναδεξάμενος ἔργον τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἀπόρων σχολείων ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις προσεδόξα, ὅτι αἱ εὐποροῦσαι πόλεις καὶ κωμοπόλεις ἔμελλον πρῶται νὰ σπεύσῃσι πρὸς ἀντίληψιν τοῦ ἔργου, γενναῖα συνεισφέρουσαι καὶ κέντρα γινόμεναι καὶ ἐστίαι φωτοβόλοι.

Ταῦτα ἐκρίναμεν καλὸν νὰ μὴ ἀποκρύψωμεν ἐλπίζοντες ὅτι πᾶσαι αἱ εὐποροῦσαι πόλεις καὶ κωμοπόλεις πρὸς ἀλλήλας ἀντιφιλοτιμούμεναι καὶ ἀνθαμιλλώμεναι πράξουσι τὸ καθῆκον αὐτῶν, γενναίως συνεισφέρουσαι ὑπὲρ τῶν ἀπόρων σχολείων τῆς περιφερείας αὐτῶν πρὸς ἀποσόβησιν τῆς εἰδεχθοῦς ἀπαιδεύσεως ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

Ἐπὶ τούτοις δέξασθε, ἀξιότιμοι κύριοι, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς διακεκριμένης ὑπολήψεως ἡμῶν.

Ἐν Κων/πόλει τῇ 6 Ἰουλίου 1873.

Η'.

*Περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ
γλώσσει τοῦ λαοῦ.*

Καίτοι πλείω ἢ πενήτηκοντα παρῆλθον ἔτη, ἐξ οὗ ὁ αἰετιμὸς Κοραῆς πρῶτος ὕψωσε φωνὴν ὑπὲρ τῆς συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἀποδεικνύων τὰς ἐξ αὐτῶν πολλὰς καὶ μεγάλας ὠφελείας διὰ τῆς παραλληλίσσεως πρὸς τὰ ἀρχαῖα, καίτοι ἔκτοτε πολλοὶ ταῖς σοφαῖς τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς συμβουλαῖς ἐπόμενοι εἰς συλλογὴν τῆς ὕλης ἐπεδόθησαν, ὀλίγη ὅμως μέχρι τοῦδε ἠθροίσθη, ἡ δὲ πλείστη, πολῦτιμος οὐχ ἤττον τῶν πολυθρυλῆτων ἀργυροφόρων σκωριῶν καὶ ἐκβολάδων, κείται κατακεχωσμένη καὶ ἀνεκμετάλλευτος, διότι πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων καὶ ἀποζημίωσιν τῶν ἐνδεχομένων δαπανῶν οὐδεμία ἐχορηγήθη χρηματικὴ βοήθεια εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δυναμένους μετ' ἐπιτυχίας ἀσχολεῖσθαι πρὸς συλλογὴν τῶν ζώντων μνημείων, οἳ εἰσι μάλιστα οἱ διδάσκαλοι τῶν δημοτικῶν καὶ ἑλληνικῶν σχολείων.

Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος πρὸς εὐκολωτέραν τῆς γλωσσικῆς ὕλης συλλογὴν ἐπιθυμῶν νὰ συμπαραλάβῃ συνεργοὺς καὶ συμπράκτορας τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διαμένοντας καὶ δυναμένους εἰς τοιαύτας ἐργασίας ἀσχολεῖσθαι, ἐπιτυχῶν δὲ καὶ γενναίας χρηματικῆς χορηγήσεως παρὰ τοῦ φιλογενεστάτου καὶ τῶν καλῶν ζηλωτοῦ Κ. Χρηστάκη Ζωγράφου ἀγγέλλει.

Α'. Ὅτι κατ' ἔτος ἀπονεμηθήσονται κατὰ τὴν ἐτησίαν

τοῦ Συλλόγου εορτὴν χρηματικαὶ ἀμοιβαὶ δέκα, ὧν ἐκάστη δέκα ὄθωμ. λίραι, εἰς συλλογὰς πρὸς αὐτὸν ἀποστελλομένας τῶν ζώντων μνημείων τῶν διατηρουμένων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἤτοι 1) λέξεων καὶ φράσεων, 2) κυρίων ὀνομάτων, 3) δημοτικῶν ἁσμάτων καὶ διστίχων, 4) παροιμιῶν, ἀινιγμάτων καὶ λογοπαιγνίων, 5) παραμυθίων, 6) περιγραφῶν παιδιῶν ἀφοτέρων τῶν φύλων, 7) εὐχῶν καὶ καταρῶν, 8) ἐπωδῶν, καὶ οἰουδήποτε ἄλλου τοιοῦτου.

Β'. Αἱ ἀμοιβαὶ ἀποδοθήσονται ταῖς συλλογαῖς οἰωνδήποτε ἐπαρχιῶν, πόλεων, περιοχῆς τινος κωμῶν, ὅσαι ἂν πρὸς τὰς ἄλλας συγκρινόμεναι πληρέστεραι κριθῶσι καὶ ἀκριβέστερον ἐπεξεργασμέναι.

Γ'. Ὅσαι τῶν συλλογῶν κριθῶσιν ἄξια ἀμοιβῆς καὶ ὅσαι τῶν ἄλλων ἐγκριθῶσι, δημοσιεύονται ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν ἀποστελλόντων αὐτὰς ἐν τῷ τοῦ Συλλόγου περιοδικῷ.

Δ'. Οἱ ἀποστέλλοντες δύνανται συλλογὴν ἐνὸς μόνου ἢ δύο ἐκ τῶν ζώντων μνημείων ἢ καὶ συμπάντων ἀποστελεῖν.

Ε'. Ἀποκλείονται τῶν ἀμοιβῶν αἱ συλλογαί, ὅσαι οὐδὲν ἄλλο περιέχουσιν ἢ προδεδημοσιευμένα.

Ὁδηγία.

α) Οἱ ἀσχολούμενοι εἰς συλλογὰς λέξεων καὶ φράσεων δημοτικῶν, ὀνομάτων ἀνδρῶν, γυναικῶν, χωρῶν, πόλεων κτλ. ἁσμάτων, παροιμιῶν, παραμυθίων ἐχέτωσαν αἰεὶ ἐν μνήμῃ ὅτι πρωτίστη τῶν τοιούτων συλλογῶν ἀρετὴ ἐστὶν ἡ ἀκριβής καὶ ἀπαραμείωτος τήρησις τῆς ἐγχωρίου δημοτικῆς γλώσσης καὶ προφορᾶς, ἵνα ὄντως ζῶσα καὶ ἀληθῆς εἰκὼν ᾧσι τῆς χώρας ἐκείνης, ὅθεν ἐλήφθησαν.

β) Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἁσμάτων ἀποτυπούσθω, ὅπου

δυνατὸν, καὶ τὸ μέλος ἐν ἰδίῳ πίναξιν εἴτε διὰ τῶν σημείων τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, εἴτε διὰ τῶν τῆς νεωτέρως μουσικῆς.

γ) Ἐπειδὴ οὐ μόνον ἐκάστη ἐπαρχία, ἀλλὰ καὶ ἐκάστη πόλις καὶ κώμη ἔχει πολλὰς ἰδίας λέξεις καὶ φράσεις καὶ κύρια ὀνόματα καὶ ἄσματα καὶ παροιμίας καὶ παραμύθια, πρέπει νὰ μνημονεύηται τὸ ὄνομα τῆς χώρας, ὅθεν ἐλήφθησαν, οἷον οἱ ἀπομνημονεύοντες ἐν Ἡπειρωτικαῖς συλλογαῖς ὅτι ἡ σύζυγος καλεῖται οὐχὶ κατὰ τὸ βαπτιστικὸν αὐτῆς ὄνομα, ἀλλὰ κατὰ τὸ οἰκογενειακόν, ἐξ ἧς κατάγεται· π. χ. ἡ Οἰκονόμω τοῦ Ἀσημάκη, δηλ. ἡ σύζυγος τοῦ Ἀσημάκη καταγομένη ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Οἰκονόμου, ἀφείλουσι νὰ σημειῶσι καὶ τοῦ τῆς Ἡπείρου ἐπικρατεῖ τοῦτο. Ὁσαύτως δὲ καὶ ὅταν τῆς συζύγου δραστηριώτερας οὐσίας καὶ πνευματωδεστέρας τοῦ ἀνδρὸς καλῆται οὗτος ἐμπαικτικῶς ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, ὡς λ. χ. ὁ Δεσπούλης, ὁ Τσάνης δηλ. ὁ σύζυγος τῆς Δεσπούλας, τῆς Τσάνας.

δ) Ἐν ταῖς συλλογαῖς παραλαμβανέσθωσαν ἐκεῖνα μόνον τῶν κυρίων ὀνομάτων, ὅσα ἴδια τῆς ἐγχωρίου δημοτικῆς γλώσσης, οἷον Σταμάτω, Δέσπω, Σάφω, Βασίλω κτλ. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν κυρίων ὀνομάτων ἐνυπολανθάνουσι πολλάκις προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίαι χαρακτηριστικαὶ τῶν ἡθῶν, πρέπει νὰ σημειῶνται ὅπου δυνατόν. Οἷον, ὅταν τινὸς ἀποθνήσκωσι τὰ τέκνα, ἢ τὸ νεογνὸν φαίνεται ἀσθενὲς καὶ εἰς κίνδυνον θανάτου ὑποκείμενον, καλεῖ αὐτὸ Ζήσην, Ζώνην, ἢ Ζωὴν ἂν θῆλυ, νομίζων ὅτι τὸ ὄνομα φύλαξ γενήσεται τῆς ζωῆς τοῦ γεννηθέντος· ἢ ὅταν ἡ μήτηρ ἐπιθυμῇ νὰ παύσῃ γενῶσα θήλεα, καλεῖ τὸ ἐπιγεννώμενον Σταμάτω, ἵνα σταματήσῃ τὴν γέννησιν τῶν θηλέων.

Ταῦτα ἐν ἐλίγοις πρὸς ὑπόδειξιν τοῦ μεγάλου θησαυροῦ, ὃς ἐγκρύπτεται ἐν τῇ τοῦ λαοῦ γλώσσῃ, καὶ ὅν δύνανται

χρησίμως νὰ ἐκμεταλλευθῆ νοῦς ἐξεταστικὸς καὶ εἰς τὰ τῆς καθομιλουμένης ἐντριβῆς.

ε) Ἄν τύχῳσι τινα ἑλλιπῶς καὶ παρεφθαρμένως κατὰ τὴν γλῶσσαν προδεδημοσιευμένα, πρέπει ν' ἀναπληρῶνται καὶ ἐπανορθῶνται, ὡς ἀπαγγέλλονται παρὰ τοῦ λαοῦ.

ς') Ὅταν οἱ συλλογεῖς τύχῳσιν ἀρχαιομαθεῖς δύνανται συγκρίνειν τὰς ἐν χρήσει παροιμίας, παραμύθια καὶ κύρια ἐνόματα πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἄλλως περιοριζέσθωσαν εἰς συλλογὴν ἀκριβῆ τῶν ἐν χρήσει.

ζ') Αἱ συλλογαὶ καθαρῶς γεγραμμένα καὶ φέρουσαι τὸ ὄνομα τῶν συλλογῶν ἀποστέλλονται πρὸς τὸν Γενικὸν τοῦ Συλλόγου Γραμματέα μέχρι τέλους Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους, ἄλλως μένουσι διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ὡς ἐκπρόθεσμοι.

η) Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται κατατιθέμενα ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Συλλόγου, ὅθεν ὁ γράψας δύναται νὰ λάβῃ ἀντίγραφον.

Ἐν Κων/πόλει τῇ 6 Ἰουλίου 1873.

Θ'.

Πρὸς τοὺς Συλλόγους περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων.

Κύριε Πρόεδρε.

Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος θεωρῶν πάντοτε τὰ διάφορα ἐν Τουρκίᾳ Φιλεκπαιδευτικὰ Σωματεῖα κέντρα

τελεσιουργὰ ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῶν γραμμάτων ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἔθνει, ἄσμενος δρᾷττεται πάσης εὐκαιρίας, ὅπως ἔρχηται μετ' αὐτῶν εἰς στενωτέρας σχέσεις κοινοποιῶν ἐκάστοτε πᾶν ὅ,τι κρίνει συντελοῦν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων. Τοῦτ' αὐτὸ ποιῶν καὶ νῦν, παρακαλεῖ Ἰμᾶς καὶ τὰ λοιπὰ ἀξιότιμα τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου μέλη νὰ καταστήσητε ὅσον οἶόν τε γνωστὰς κατὰ τὴν Ἰμετέραν περιφέρειαν τὰς ἐσωκλείστους περὶ συλλογῆς ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐγκυκλίους αὐτοῦ, πέμποντες αὐτὰς ἀσφαλῶς πρὸς τοὺς λογίους καὶ διδασκάλους καὶ προτρέποντες αὐτοὺς νὰ ἀποδυθῶσιν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ἀποστείλωσι τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ συλλογὰς τῶν ζώντων μνημείων καλῶς ἐπεξεργασμένας καὶ ἀξίας νὰ τύχῳσι τῆς ὀρισμένης ἀμοιβῆς.

Ἐπὶ τούτοις δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς Ἰμᾶς ἄκρας ὑπολήψεως.

Ἐν Κων/πόλει τῇ 5 Ἰουλίου 1873.

Ι.

Πρὸς τοὺς Συλλόγους περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων.

Κύριε Πρόεδρε.

Καὶ τοι οὐκ ὀλίγοι τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διδασκάλων καὶ

λοιπῶν λογίων ἔσπευσαν εἰσακοῦσαι τὴν πρόσκλησιν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου καὶ ἀποστεῖλαι αὐτῷ συλλογὰς τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσῃ τοῦ λαοῦ, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ὅμως αὐτῶν συνελέχθη μέρος· διότι ἐκ πολλῶν ἐπαρχιῶν οὐδὲν ἔτι ἀπεστάλη παρὰ τῶν δυναμένων ἀσχολεῖσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, μὴ λαβόντων ἴσως γνῶσιν τοῦ προγράμματος τοῦ Συλλόγου ἢ καὶ μὴ κατανοησάντων τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα τῶν ζώντων μνημείων. Τοῦτου ἕνεκεν ὁ Σύλλογος ἐπιθυμῶν, ἵνα συναθροισθῆ ὅσον τάχις πλείστη γλωσσικὴ ὕλη, ὅπως εὐκολυνθῆ ἡ σύνταξις τελείου λεξικοῦ τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης, ἀποστέλλει καὶ αὖθις ὑμῖν ἀντίτυπά τινα τῆς περὶ συλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων ἐγκυκλίου, παρακαλῶν, ἵνα διανεμήητε αὐτὰ πρὸς οὓς δεῖ, διεγείροντες τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀμίλλαν αὐτῶν, ὑποδεικνύοντες, ὅτι μέγιστον πρᾶττουσι καὶ ἐθνικώτατον ἔργον ἀσχολούμενοι εἰς τὴν συλλογὴν τῶν πολυτίμων τούτων θησαυρῶν τῶν σωζομένων ἐν τῇ γλώσῃ τοῦ λαοῦ.

Ἐπὶ τούτοις δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς διακεκριμένης πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως ἡμῶν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 15 Ἀπριλίου 1874.

ΙΑ΄.

Πρὸς τοὺς φιλολογικοὺς καὶ φιλεκπαιδευτικοὺς
Συλλόγους.

Κύριε Πρόεδρε.

Ἐπειδὴ ὁ τε ἡμέτερος Φιλολογικὸς Σύλλογος καὶ πάντες

οἱ ἄλλοι τὸν αὐτὸν προτίθενται σκοπὸν, τὴν καλλιέργειαν δηλονότι τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν καὶ διάδοσιν αὐτῶν κατὰ τὴν ἀνατολήν, καλὸν καὶ ὠφέλιμον κρίνεται, ἵνα ἐκάστοτε πρὸς ἀλλήλους τὰς ἑαυτῶν ἰδέας καὶ σκέψεις ἀνταλλάσσωσι περὶ τε τῶν ἄλλων καὶ περὶ τῶν μέσων, δι' ὧν ὁ σκοπὸς οὕτως εὐκολώτερον ἐπιτυγχάνεται.

Καὶ ὁ μὲν Φιλολογικὸς Σύλλογος πολλάκις ἔγραψε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Συλλόγους αἰτῶν ἢ διδοῦς πληροφορίας καὶ ὀδηγίας ὅσας ἢ πολυετῆς αὐτὸν ἐδίδαξε πείρα περὶ διαφόρων ζητημάτων, φιλολογικῶν, εκπαιδευτικῶν, ἀρχαιολογικῶν, ἐπιστημονικῶν· αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ νῦν αὖθις διὰ τῆς παρουσίας ἐπιστολῆς ἔρχεται πρᾶξων, διότι φίλοι διαπρύσιοι τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἡμετέρων συλλόγων, μέλη δ' ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων τοῦ ἐν Παρισίοις πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν Συλλόγου ἐπιθυμοῦσιν ἀκριβεστέρως λαβεῖν γνώσεις τῆς διανοητικῆς κατὰ τὴν Ἀνατολήν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους κινήσεως, ποῖα τὰ ἐκδιδόμενα βιβλία, ποῖα τὰ φιλολογικά, εκπαιδευτικά, ἀρχαιολογικά, καὶ ἐπιστημονικά ἔργα ἐκάστου συλλόγου, ποῖα τὰ περιοδικὰ τὰ παρ' ἄλλων λογίων ἐκδιδόμενα καὶ ποῦ ἐκδίδονται κτλ. κτλ.

Καὶ δὴ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἄσμενος τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τῶν διακεκριμένων τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου μελῶν κοινοποιῶν πέποιθεν, ὅτι ἕκαστος τῶν συλλόγων τὴν ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα τῆς αἰτήσεως ταύτης κατανοῶν καὶ τὴν ἐκ ταύτης μεγάλην προκύψουσαν πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ἡμετέρας φιλογίας ὠφέλειαν οὐ μόνον αὐτὸς ἀποστέλει προθύμως ἢ κατ' εὐθεῖαν¹ εἰς Παρισίους ἢ διὰ τοῦ Φι-

(1) Ἐκ τῶν ἀποσταλισμένων δύο ἀντιτύπων τῆς ἐπιτηρίδος ἢ

λογοικου Συλλόγου δύο αντίτυπα τῆς ἐπετηρίδος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ἧ καὶ αὐτός, διαμένοντας λογίους καὶ ἐκδότας καὶ βιβλιοπώλας προτρέψει πρὸς ἀποστολὴν τῶν κατ' ἔτος παρ' αὐτῶν ἐκδιδομένων¹ διότι τούτῳ τῷ τρόπῳ οἱ φιλέλληνες λογιοὶ ἀκριβῆ τινα δυναθῆσονται λαθεῖν γνώσιν τῆς πνευματικῆς τοῦ ἡμετέρου γένους κινήσεως κατὰ τὴν Ἀνατολήν, καὶ ταύτην γνωστὴν τῷ ἐν Παρισίοις Συλλόγῳ ποιήσουσι καὶ δι' αὐτοῦ πᾶσι τοῖς ἄλλοις, οἷς ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ περὶ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων μέμηλε.

Ἴνα ὅμως ἕκαστος τῶν συλλόγων ἔχῃ ἐπετηρίδα πολλοῦ λόγου ἀξίαν τε καὶ πολύτιμον δημοσιεύειν περιλαμβάνουσαν τὰ πρακτικὰ αὐτοῦ, τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἔργα τῆς ἐπαρχίας, τὰς ἀνακαλυπτομένας ἐπιγραφάς, ἰχνογραφήματα ἀρχαίων μνημείων, γλωσσικὴν καὶ γεωγραφικὴν ὕλην, καὶ βιβλιογραφίαν τῶν κατ' ἔτος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκδιδομένων βιβλίων, ὀφείλει, ἐκτὸς τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἔργων, περὶ ὧν ἡ πρὸς τοὺς συλλόγους ἀποσταλεῖσα τῇ 6 Ἰουλίου 1873 παρὰ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐπιστολὴ¹ διέλαθε, καὶ περὶ τὰ ἐξῆς ἀρχαιολογικὰ καὶ φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ μετ' ἀκαμάτου ζήλου καὶ συντόνου ἐπιμελείας ἀσχολεῖσθαι, ἐπικα-

ἄλλων περιοδικῶν καὶ βιβλίων τό μὲν ἀπευθυντέον τῷ γενικῷ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου γραμματεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν

Monsieur A. Pierron secrétaire de l'Association pour l'encouragement des études Grecques en France,
rue d' Assas 76 Paris.

Τὸ δ' ἕτερον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν.

Monsieur le Marquis de Queux de Saint-Hilaire
rue Soufflot 4 Paris.

(1) Ἴδ. σελ. 18—73.

λούμενος καὶ τὴν συνδρομὴν πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ διδασκάλων καὶ ἄλλων λογίων.

α) μεριμνᾶν περὶ συστάσεως Μουσείου ἐπαρχιακοῦ κατὰ μέμψιν τοῦ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ κεντρικοῦ αὐτοκρατορικοῦ, ὡς λίαν ἀξιεπαίνως ἐποίησαν ὁ ἐν Ῥαιδεστῷ Θρακικὸς Σύλλογος καὶ τὸ ἐν Φιλιππουπόλει ἑλληνικὸν Σχολαρχεῖον, καὶ συλλέγειν ἐν αὐτῷ ὅσα ἐκ τῶν διαφόρων ἀρχαίων μνημείων ὑπόκεινται εἰς τὸν τῆς παντελοῦς καταστροφῆς κίνδυνον, ἢ ὅτε ἡ μετακόμισις ἀδύνατος, μεριμνᾶν περὶ τῆς διασώσεως καὶ διατηρήσεως καὶ ἰχνογραφῆσεως αὐτῶν¹ διότι ταῦτα ἐπισταμένως παρατηρούμενα καὶ ἐξεταζόμενα δύνανται πολλαχοῦ τὴν ἀρχαιολογικὴν διαφωτισαί ἐπιστήμην, πολλάκις δὲ καὶ μεγάλα ἀμφισβητούμενα ζητήματα ἐπιλύσαι, ἐπειδὴ πᾶν τμήμα μαρμάρου ἢ σύντριμμα κεράμου, ἐξ ἑλληνικῆς ἐξελθὼν χειρὸς, πλουτός ἐστιν ἐπιστήμης ἅτε χάριν καὶ ἱστορίαν ἀποπνέον.

β) φροντίζειν περὶ πανομοιότυπου¹ ἀντιγραφῆς τῶν ἐκαστοτε ἀνακαλυπτομένων ἐπιγραφῶν, καὶ ταύτας ἐν ἰδιαιτέρῳ καταγράφειν κώδικι φυλασσομένῳ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτοῦ.

γ) ἀναζητεῖν χειρόγραφα ἀρχαία τε καὶ Βυζαντινὰ ἐν ταῖς τῶν Μονῶν καὶ ἄλλων μερῶν βιβλιοθήκῃς καὶ ταῦτα συλλέγειν ἢ ἀντιγράφειν.

δ) συλλέγειν τὰ ζῶντα μνημεῖα ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ κατὰ τὸ περὶ τούτου ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου πρόγραμμα.

ε) συνάγειν γεωγραφικὴν ὕλην ἀρχαίαν τε καὶ νέαν, ὅπως

(1) Τίτι τρόπῳ κατορθοῦναι ἡ πανομοιότυπος ἀντιγραφή καὶ ἄλλοι ἐξεδωκαν ὁδηγίας καὶ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ὅσον οὕτω ἴδαν περὶ τούτου ἐκδώσει πραγματείαν.

πολλά τῶν ἡμετέρων χωρῶν ἀπορούμενα ἢ καὶ ὄλως ἀγνοούμενα διευκρινηθῶσι.

ς') ποιεῖσθαι ἐρεῦνας γεωλογικὰς καὶ φυσιογραφικὰς, ἐξ ὧν μεγάλη ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ πρακτικὴ ὠφέλεια.

Ἄν δὲ οἱ σύλλογοι ἀδυνατῶσι πάντα ταῦτα πράττειν, ἀρκείσθω ἕκαστος εἰς ὅ,τι δύναται καὶ ἄξια ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης πράξει ἔργα· ἂν δὲ καὶ οἱ χρηματικοὶ πόροι μὴ ἐπιτρέψωσιν αὐτῶ ἐπετηρίδας δημοσιεύειν, ἔκθεσιν τῶν ἑαυτῶ πεπραγμένων ἀποστελλέτω πρὸς τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον μετὰ τῶν ἐπιγραφῶν, ἰχνογραφημάτων τῶν ἀρχαίων μνημείων, τῆς γλωσσικῆς ὕλης καὶ λοιπῶν, ὅπως ἐξ ὀνόματος τῶν ἀποσπελλόντων ἐν τῷ Περιδικῷ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου δημοσιεύωνται καὶ γίνηται γνωστὴ ἡ ἐργασία καὶ ἡ διανοητικὴ τῶν ἐπαρχιῶν κινήσις.

Ταῦτα, κύριε Πρόεδρε, ἐνόμισε καλὸν ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος διακοινῶσαι τῷ ἡμετέρῳ Συλλόγῳ πεποισθῶς, ὅτι ταῦτα πολλῆς προσοχῆς καὶ μελέτης ἄξια παρ' αὐτοῦ κριθήσονται, διότι διὰ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν δύνανται οἱ σύλλογοι προαγαγεῖν καὶ παγιῶσαι τὸν ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς καὶ ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῇ προστασίαν πεφωτισμένης κυβερνήσεως ἀναγεννώμενον διανοητικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν βίον ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

Ἐπὶ τούτοις δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς διακεκριμένης πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως ἡμῶν.

Ἐν Κων/πόλει τῇ 21 Ἰανουαρίου 1874.

IB'.

Πρὸς τοὺς λογίους τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Ἀξιότιμε Κύριε.

Ἄνδρες ἐπὶ παιδείᾳ διάσημοι καὶ φίλοι διαπρύσιοι τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, μέλη δ' ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων τοῦ ἐν Παρισίοις πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν Συλλόγου ἐπιθυμοῦσιν ἀκριβεστέρας ἵνα λάβωσι γνώσεις τῆς διανοητικῆς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους κατὰ τὴν Ἀνατολὴν κινήσεως, ποῖα τὰ ἐκδιδόμενα βιβλία, ποῖα τὰ φιλολογικὰ, ἐκπαιδευτικὰ, ἀρχαιολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ ἔργα τῶν ἡμετέρων λογίων, ποῖα τὰ περιοδικὰ καὶ τοῦ ἐκδίδονται κτλ. Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος ἄσμενος τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τῶν διακεκριμένων τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου μελῶν κοινοποιῶν ὑμῖν πέποιθεν, ὅτι τὴν σπουδαίον κατανοοῦντες τῆς αἰτήσεως ταύτης καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ἡμετέρας φιλολογίας μεγάλην προκύψουσαν ὠφέλειαν, οὐ μόνον ὑμεῖς ἀποστελεῖτε προθύμως ἢ κατ' εὐθεϊαν¹ εἰς Παρισίους ἢ διὰ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλ-

(1) Ἐκ τῶν ἀποσταλησομένων δύο ἀντιτύπων τὸ μὲν ἀπευθυντέον τῷ γενικῷ Γραμματεῖ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν, Monsieur A. Pierron secrétaire de l'Association pour l'encouragement des études Grecques en France.

rue d'Assas 76 Paris.

Τὸ δὲ ἕτερον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν, Monsieur le Marquis de Queux de Saint-Hilaire etc. rue Soufflot 4 Paris.

λόγου δύο αντίτυπα τῶν ὑμετέρων βιβλίων, ἀλλὰ καὶ ἄλλους γνωστούς ὑμῖν λογίους καὶ ἐκδότας καὶ βιβλιοπώλας προτρέψετε πρὸς ἀποστολὴν τῶν παρ' αὐτῶν ἐκδιδομένων περιοδικῶν ἢ ἄλλων συγγραμμάτων· διότι τούτῳ τῷ τρόπῳ οἱ φιλέλληνας λόγιοι ἀκριβῆ τινα δυναθήσονται λαβεῖν γνῶσιν τῆς πνευματικῆς τοῦ ἡμετέρου γένους κατὰ τὴν Ἀνατολὴν κινήσεως, καὶ ταύτην γνωστὴν τῷ ἐν Παρισίοις Συλλόγῳ καταστήσουσι καὶ δι' αὐτοῦ πᾶσι τοῖς ἄλλοις, οἷς ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ περὶ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων μέμνη' ἀνθ' ὧν μυρίας ὕσας ὁμολογήσομεν αὐτοῖς τὰς χάριτας καὶ εὐγνωμοσύνας· διότι τίς οὐχ ὄρα, ὅτι τοῦτο ἐνθεν μὲν τοὺς ἐν Εὐρώπῃ ἀγνοοῦντας ἔτι τὰ καθ' ἡμᾶς διδάξει καὶ πείσει, ὅτι *ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν*, καλλιέργουντες καὶ προάγοντες, ὅση δύναμις, τὰ γράμματα κατὰ τὴν Ἀνατολήν, ἐνθεν δὲ τὸν ζῆλον τῶν ἡμετέρων λογίων ὑπεκκαύσει πολύτιμον λογιζομένων ἀμοιβὴν τὴν ἐπιδοκίμασίαν τοιοῦτων ἀνδρῶν;

Πεποιθότες, ὅτι καὶ ὑμεῖς τοιαύτην περὶ τούτων ἔχοντες γνώμην προθύμως παρέξετε τὴν ὑμετέραν συνδρομὴν εὐχαριστοῦμεν ὑμῖν ἐκ τῶν προτέρων καὶ διατελοῦμεν

Προθυμότατοι

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 21 Ἰανουαρίου 1874.

Ἡμαρτημένων διόρθωσις.

Σελ. 32	στίχ. 15	ἀντὶ συνεννοούμενος	γράφε	συνεννοούμενος.
» 38	» 21	» ὁμογενῶν	»	ὁμογενῶν
» 57	» 30	» ραφέως, συγγ	»	συγγραφῆως,
» 59	» 21	» proget	»	projet
» 60	» 5	» Ofried	»	Otfried
» 72	» 7	» διατηρεῖ	»	διατηρῆ
